

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Analýza a komparace zadluženosti obcí v Moravskoslezském kraji

Analysis and comparison of the debt level across the municipals of the Moravian Silesian Region

STUDIJNÍ PROGRAM

Řízení rozvojových projektů

STUDIJNÍ OBOR

Projektové řízení inovací v podniku

VEDOUCÍ PRÁCE

Ing. Pavla Kořátková Stránská, Ph.D.

BC. MACKOVÁ

NELLY

2018

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: Macková Jméno: Nelly Osobní číslo: 460997
Fakulta/ústav: Masarykův ústav vyšších studií (MÚVS)
Zadávající katedra/ústav: Masarykův ústav vyšších studií
Studijní program: Řízení rozvojových projektů
Studijní obor: Projektové řízení inovací v podniku

II. ÚDAJE K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Název diplomové práce:

Analýza a komparace zadluženosti obcí v Moravskoslezském kraji

Název diplomové práce anglicky:

Municipal Indebtedness in the Moravian Silesian Region

Pokyny pro vypracování:

Cílem DP je peer analýza zadluženosti vybraných obcí v MS kraji za stanovené období. Součástí práce bude popis a zhodnocení zadluženosti jednotlivých obcí a nástroje využívající ke snížení zadluženosti. Přínos práce spočívá v provedení peer analýzy zadlužených obcí s uvedením, jak podnikatelské prostředí ovlivňuje zadluženost. Výsledky práce budou sloužit představitelům obcí, ze kterého budou moci čerpat informace k možnému řešení své zadluženosti. OBSAH: 1. Úvod; 2. Teoretická část - vymezení obce z hlediska legislativy, rozpočet obcí, zadluženost obcí v ČR, nástroje a hodnocení zadluženosti obcí v ČR; 3. Praktická část - Analýza vybraného vzorku obcí v MS kraji, hodnocení a peer analýza zadluženosti obcí, návrhy a doporučení; 4. Závěr

Seznam doporučené literatury:

PEKOVÁ, J. Veřejné finance: teorie a praxe v ČR. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011
PROVAZŇÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009
KAMENÍČKOVÁ, Věra. Bankrot obcí a zahraniční zkušenosti. Obec & finance: odborné periodikum pro ekonomické otázky obcí a měst. Praha: Triada, 2012, KYPETOVÁ, J. Prevence a řešení předluženosti obcí. Obec & finance. 2012

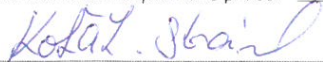
Jméno a pracoviště vedoucí(ho) diplomové práce:

Ing. Pavla Koťátková Stránská, Ph.D., MÚVS ČVUT v Praze, oddělení ekonomických studií

Jméno a pracoviště konzultanta(ky) diplomové práce:

Datum zadání diplomové práce: 6. 12. 2017 Termín odevzdání diplomové práce: 4. 5. 2018

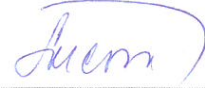
Platnost zadání diplomové práce: 30. 9. 2019

Podpis vedoucí(ho) práce

Podpis vedoucí(ho) ústavu/katedry

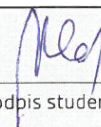

Podpis děkana(ky)

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

2.5.2018

Datum převzetí zadání

Podpis studenta(ky)

Bc. Macková, Nelly. *Analýza a komparace zadluženosti obcí v Moravskoslezském kraji*. Praha: ČVUT 2018. Diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií.

**MASARYKŮV ÚSTAV
VYŠŠÍCH STUDIÍ
ČVUT V PRAZE**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že jsem všechny použité zdroje správně a úplně citovala a uvádím je v přiloženém seznamu použité literatury.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této závěrečné práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Praze dne: 17. 05. 2018

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí práce paní Ing. Pavle Koťátkové Stránské, Ph.D. za velmi profesionální přístup, cenné připomínky, vedení a odborné rady. Děkuji za drahocenný čas, který mi věnovala během konzultačních hodin a v průběhu tvorby této diplomové práce. Dále patří mé poděkování rodině za jejich obrovskou podporu v průběhu celého studia.

Abstrakt

Předmětem diplomové práce „Analýza a komparace zadluženosti obcí v Moravskoslezském kraji“ je zhodnotit zadluženost vybraných obcí a následně je mezi sebou porovnat. První část práce představuje základní teoretické pojmy související s obcemi a jejich postavením ve společnosti. Druhá část se věnuje struktuře dluhu na území České republiky a jeho regulaci u nás i v zahraničí. V práci je dále charakterizován Moravskoslezský kraj, včetně hospodaření. Další část se věnuje výběru vzorku obcí a jeho podrobné analýze. Celá praktická část je řešena na reálném problému hospodaření vybraných obcí. Závěr diplomové práce je věnován vlastním poznatkům a doporučením, které byly odhaleny v průběhu analýzy.

Klíčová slova

Obec, rozpočet obce, příjmy, zadluženost, regulace zadluženosti, dluhová služba, rozpočtová skladba.

Abstract

The objective of the submitted thesis „Analysis and comparison of the debt level across the municipals of the Moravian Silesian Region“ is to analyse and compare indebtedness of selected municipalities. The first section will concentrate on the basic theoretical concepts related to the municipalities and their position in society. The second section describes the structure of debt in the Czech Republic and the regulations in both the Czech Republic and abroad. The thesis also describes the Moravian Silesian Region and its economy. The next section looks at the sampling of the municipalities and the detailed analysis provided. The whole concept of the practical section is to understand and solve the real problem of the management of selected municipalities. The final section is dedicated to my own findings and recommendations, which were revealed during the analysis.

Key words

Municipality, the budget of municipality, municipal revenues, municipal debt, debt regulation, debt service, budget structure.

Obsah

Úvod.....	5
1 POSTAVENÍ OBCE	8
1.1 Územní samospráva.....	8
1.2 Vymezení obcí ve společnosti.....	9
1.3 Působnost obcí	9
1.4 Orgány obce	10
1.5 Rozpočet	11
1.5.1 Rozpočet obce	12
1.5.2 Rozpočtový výhled obce.....	13
1.5.3 Rozpočtový proces.....	14
1.5.4 Rozpočtová skladba.....	15
1.6 Příjmy obecního rozpočtu	16
1.6.1 Daňové příjmy.....	16
1.6.2 Nedaňové příjmy.....	18
1.6.3 Kapitálové příjmy.....	19
1.6.4 Přijaté dotace.....	19
1.7 Výdaje obecního rozpočtu.....	19
2 ZADLUŽENOST OBCÍ.....	21
2.1 Struktura dluhu v České republice	21
2.2 Formy dluhu	23
2.2.1 Úvěry	24
2.2.2 Komunální obligace	24
2.2.3 Ostatní dluhy	25
2.3 Regulace zadluženosti v České republice.....	25
2.3.1 Zákon o obcích.....	25
2.3.2 Rating	26
2.3.3 Audit	27
2.3.4 Ukazatel dluhové služby	27
2.3.5 Monitoring hospodaření obcí	28
2.4 Regulace zadluženosti v zahraničí.....	29

3	MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ A JEHO OBCE	33
3.1	Hospodaření kraje	35
4	Analýza vybraného vzorku obcí	37
4.1	Výběr vhodného vzorku obcí.....	37
4.1.1	Frýdek Místek a výběr obce	38
4.1.2	Opava a výběr obce	39
4.1.3	Shrnutí základních informací u vybraných obcí	41
4.2	Analýza a hodnocení obce Pržno	41
4.2.1	Saldo rozpočtu.....	42
4.2.2	SIMU ukazatele.....	47
4.3	Analýza a hodnocení obce Třanovice	49
4.3.1	Saldo rozpočtu.....	50
4.3.2	SIMU ukazatele.....	54
4.4	Analýza a hodnocení obce Hněvošice	56
4.4.1	Saldo rozpočtu.....	57
4.4.2	SIMU ukazatele.....	61
4.5	Analýza a hodnocení obce Oldřišov	63
4.5.1	Saldo rozpočtu.....	64
4.5.2	SIMU ukazatele.....	68
5	Komparace vybraných obcí	70
5.1	Srovnání podle salda rozpočtu.....	70
5.2	Srovnání podle běžné likvidity	72
5.3	Srovnání ukazatele dluhové služby a zadluženosti.....	73
5.4	Výsledky analýzy a vlastní návrhy	75
	Závěr	77
	Seznam použité literatury	79
	Seznam obrázků	83
	Seznam tabulek	84
	Seznam zkratk	85
	Seznam grafů	86

Úvod

Problematika zadluženosti se netýká pouze samotného státu, ale také rozpočtu krajů i obcí. Téma zadluženosti je velmi aktuální u nás i ve světě. Prostřednictvím internetu či zpráv lze najít množství rozhovorů a expertních rozborů na dané téma. Každý občan je zároveň voličem, daňovým poplatníkem a občanem nějaké obce. Z daného důvodu se autorka práce domnívá, že každý občan by měl mít alespoň základní znalosti a povědomí o veřejné správě a rozpočtu obcí. Tato skutečnost byla primárním důvodem výběru daného tématu, jelikož autorka chtěla proniknout hlouběji do této velmi aktuální problematiky. Autorka zvolila výběr tématu také kvůli praktické části, která se zaměřuje na Moravskoslezský kraj, který je lokalitou jejího bydliště.

Cílem diplomové práce je analýza zadluženosti vybraných obcí Moravskoslezského kraje a následná komparace vybraných obcí. Na základě stanoveného cíle je práce rozdělena do pěti kapitol. První část práce se věnuje teoretickému rozboru, pro který jsou vyhrazené dvě kapitoly. První kapitola popisuje základní pojetí obce a postavení ve společnosti, její práva a povinnosti. Pro zabezpečení bezproblémového fungování obcí, je potřeba mít funkční orgány, které reprezentují každou obec. Kapitola dále popisuje rozpočet obce, jehož obsah je nejdůležitější z hlediska finančního hodnocení. Poslední část první kapitoly je věnována příjmům a výdajům, které jsou nedílnou součástí rozpočtové skladby.

Druhá kapitola se svým zaměřením věnuje teorii zadluženosti obcí. Pro naplnění cíle bylo nutné popsat současný stav zadluženosti a způsoby krytí při nedostatečné výši finančních prostředků. Nejdříve je představena struktura a vývoj dluhu v České republice, nástroje a regulace využívané českým státem pro snižování úrovně dluhu. Kapitola je dále doplněna o zajímavé informace ze zahraničí, kde jsou stručně shrnuté podmínky poskytování úvěrů a regulace ve vybraných zemích Evropy.

Třetí kapitolou začíná praktická část, která v této diplomové práci tvoří větší polovinu. Před samotným výběrem datového souboru obcí je nejdříve charakterizován Moravskoslezský kraj. Součástí této kapitoly je zachycené hospodaření všech krajů na území České republiky, které je dále komparováno s Moravskoslezským krajem.

Získané teoretické poznatky byly aplikované ve čtvrté kapitole, která je svým rozsahem nejobsáhlejší, a jedná se o stěžejní část této práce. V kapitole jsou stanovené primární a sekundární kritéria, pomocí kterých byl zrealizován výběr. Každá vybraná obec je nejdříve představena z hlediska své lokality, občanské vybavenosti a katastrálního území. Obec dále podléhá peer analýze, kde je například analyzované výsledné saldo rozpočtu a nejdůležitější ukazatele pro zhodnocení finančního zdraví obce.

Pátá kapitola je závěrem diplomové práce a vychází obzvláště ze čtvrté kapitoly. Je zde popsána komparace vybraných ukazatelů (likvidita, zadluženost, dluhová služba a saldo

rozpočtu). Na základě těchto ukazatelů je provedena komparace obcí, shrnutý výsledek analytické části a návrh řešení.

Při psaní textu bylo využito textového editoru Microsoft Word. Při analýze dat, výpočtu, grafů a tabulek bylo využito tabulkového editoru Microsoft Excel. Práce byla zpracována na základě odborné literatury, internetových článků, zpráv Ministerstva financí České republiky a portálu Monitoringu, který komplexně zachycuje potřebná data.

TEORETICKÁ ČÁST

1 POSTAVENÍ OBCE

Základem uspořádané a dobře fungující společnosti jsou její občané, kteří mají stejná práva a povinnosti. Cílem první kapitoly je obecně charakterizovat a vymezit postavení obcí ve společnosti. V druhé polovině této kapitoly bude představený rozpočet, který je po stránce finanční nejdůležitější.

1.1 Územní samospráva

Územní samospráva plní dvě základní funkce. Jedná se o formu veřejné vlády a veřejné správy. První se nazývá samosprávná funkce, která musí zabezpečovat potřeby svých občanů v podobě veřejných statků. Druhá funkce se nazývá přenesená. V České republice je od roku 1990 platný dvoustupňový systém územní státní správy. Prvním stupněm je místní samospráva, která je tvořena obecními úřady, druhým stupněm jsou krajské úřady. Veřejná správa se tedy dělí na státní samosprávu a samosprávu. Samospráva může mít dvojitou podobu, a to územní nebo zájmovou samosprávu. [1] [7]

Územní samospráva je zakotvena v Ústavním zákoně, a i zde existuje dvoustupňový systém. Místní samospráva neboli obec je prvním stupněm a jedná se o základní jednotku. Druhým stupněm jsou vyšší územní správní celky, které se nazývají kraje. Podle zákona č. 347/1997 Sb., je území České republiky vymezeno na 14 samosprávných celků, které jsou viditelné na obrázku č.1. [1] [35]

Obrázek 1: Krajské členění území v ČR

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky [32]

1.2 Vymezení obcí ve společnosti

Samospráva územních celků je ukotvena v Ústavě České republiky ve článku osmém. Samospráva je podrobněji specifikovaná v sedmé hlavě ústavního zákona od čl. 99–105, kdy obec musí být vždy součástí vyššího samosprávného celku. „*Územní samosprávné celky jsou společenství občanů, které mají právo na svou samosprávu.*“ [2]

Právní postavení obcí, konkrétní práva a povinnosti je vymezeno v zákoně č.128/ 2000 Sb., o obcích. Obec je společenství občanů, kteří žijí ve stejné oblasti, sdílejí společné zájmy a problémy. Dle Hrabalové je obec definovaná jako: „*Územní samosprávné společenství občanů, veřejnoprávní korporace, která může nabývat majetek a která vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících.*“ [3] [36]

Z územního hlediska, lze obec chápat jako určité katastrální území, kdy na daném území obce vykonávají svou správu. V České republice se rozlišují celkem čtyři typy území-kraje, obce, okresy a vojenské újezdy. Vojenský újezd je vymezený vojenský prostor, který se používá k výcvikům ozbrojených sil a armády. V současné době jsou zachované pouze čtyři vojenské újezdy (Boletice, Březina, Hradiště, Libavá). [4]

Z právního hlediska je obec právní osobou, která vystupuje svým jménem a na vlastní zodpovědnost. Je to veřejnoprávní korporace, která je založená členstvím svých občanů. Svými činnostmi obce plní veřejné úkoly a hájí veřejné zájmy, proto se jedná o veřejnoprávní korporaci. Osoba, která má v obci trvalé bydliště je nazývána občanem obce. Po dosažení věku 18 let nabývají občané zákonné právo v oblasti voleb, mohou být voleni do zastupitelstva, hlasovat v místním referendu nebo se zajímat o hospodaření své obce. Obce mají povinnost plnit několik funkcí, zejména se jedná o politické funkce, ekonomické, sociální, ekologické, prognostické a bezpečnostní. Jelikož každá obec spravuje své území, musí mít k dispozici svůj majetek a finanční prostředky, se kterými hospodaří dle svého vlastního rozpočtu. [3] [5]

1.3 Působnost obcí

Ze zákona je působnost obce rozdělena na samostatnou a přenesenou působnost. V případě, že se hovoří o samostatné působnosti, znamená to, že obec spravuje své záležitosti samostatně bez zásahu státu, vykonává činnosti, které jsou v zájmu obce a svých občanů. Příkladem činnosti, které spadají do samostatné činnosti, je zejména hospodaření obce, rozpočet, programy související s rozvojem města, místní poplatky, vydávání vyhlášek apod. Stát zasahuje pouze tehdy, vyžaduje-li to ochrana zákona. Obce se starají o potřeby svých občanů v oblasti bydlení, zdraví, dopravy, výchovy, vzdělání a kultury. Mohou vydávat závazné neboli obecné vyhlášky, nejčastěji související s pořádkem v obci. Přenesená působnost znamená, že obec na svém území vykonává státní správu. Příkladem činnosti spadající do přenesené působnosti lze zařadit projednávání přestupků, vydávání

nařízení obce či rozhodování o místních komunikacích. V praxi se jedná o stát, který vykonává na území obce státní správu prostřednictvím zaměstnanců, kteří jsou zaměstnanci obcí nebo krajů. V daném případě je obec zodpovědná přímo státu, jakým způsobem působnost vykonává. Nejčastěji se jedná o případy spojené s ochranou životního prostředí nebo svatebním povolením. [3] [7]

Krajský úřad a Ministerstvo vnitra jsou orgány, které dohlíží nad výkonem samostatné a rozšířené působnosti obcí. Pokud obec vydala vyhlášku a krajský úřad se domnívá, že daná vyhláška je v rozporu se zákonem, musí obec sjednat nápravu. Pokud tak neučiní do 30 dnů, krajský úřad podá návrh na pozastavení účinnosti vyhlášky přímo Ministerstvu vnitra. Jestliže daná vyhláška skutečně odporuje zákonu, Ministerstvo vnitra podá návrh na zrušení vyhlášky Ústavnímu soudu, který je v této záležitosti nejvyšším orgánem. [1] [3]

1.4 Orgány obce

V zákoně o obcích, který byl uveden v úvodu této kapitoly, jsou vymezeny orgány obce a jejich pravomoci. Prostřednictvím orgánů obce jedná navenek, jedná se celkem o čtyři orgány, které jsou tvořeny fyzickými osobami. Nejdůležitějším orgánem je zastupitelstvo, rada obce, starosta a obecní úřad.

➤ Zastupitelstvo obce

Nejvyšším samosprávným orgánem obce je její zastupitelstvo, které se skládá z jednotlivých členů. Celkový počet členů stanoví zákon a odvíjí se od velikosti obce. Členové zastupitelstva jsou voleni v komunálních volbách a musí mít trvalé bydliště na území obce. Zastupitelstvo se schází nejméně jednou za tři měsíce, většinou se schůzky přizpůsobují konkrétním potřebám obce a jsou veřejnosti přístupné. Ze zákona může zastupitelstvo vykonávat následující činnosti:

- Rozhodovat o vyhlášení místního referenda
- Vydávat obecně závazné vyhlášky
- Schvalovat program rozvoje obce, územní a regulační plán
- Volit starostu a místostarostu a další členy rady (ze svých řad)
- Zřizovat a rušit výbory
- Navrhovat změny v katastrálním území obce
- Schvalovat dohody o změně hranic
- Nakládat s nemovitostmi, které obec vlastní
- Poskytovat dary, uzavírat smlouvy na poskytnutí úvěrů, půjčky, dotace [3]

Nejdůležitější pravomoci zastupitelstva je schvalování rozpočtu a závěrečného účtu a zřizování peněžních fondů.

➤ Rada obce

Rada obce je výkonným orgánem pro oblast samostatného působení, podléhá zastupitelstvu a je tvořena z jejich členů. Rada musí mít nejméně 5 členů, avšak nejvíce 11 členů (vždy se musí jednat o lichý počet). Početně menší rada často nese více výhod, převážně jde o snadnější komunikaci a domluvu v menší skupině. Pro obce, kde je zastupitelstvo tvořeno méně než 15 členy se rada nevolí. V porovnání se zastupitelstvem je rada pružnější, dokáže rychleji reagovat na vznikající problémy a adaptovat se. Hlavním úkolem rady je příprava a návrh podkladů, které předává zastupitelstvu. Pokud se jedná o hospodaření, musí rada zabezpečovat hospodaření podle schváleného rozpočtu a provádět opatření, které jí bylo uděleno ve stanoveném rozsahu ze strany zastupitelstva. [3]

➤ Starosta

Starosta reprezentuje a zastupuje obec navenek a stojí v čele obecního úřadu. Opět se musí jednat o člena z řad zastupitelstva, kterému je také odpovědný. Starosta musí informovat veřejnost o činnostech obce, svolává a řídí zasedání zastupitelstva a rady a podepisuje právní předpisy. [1]

➤ Obecní úřad

Jedná se o výkonný orgán, plní úkoly uložené zastupitelstvem nebo radou. V čele úřadu stojí starosta a místostarosta, úřad dále tvoří tajemník a zaměstnanci úřadu. Obecní úřad vykonává státní správu ve věcech přenesené působnosti. Starosta jmenuje a odvolává tajemníka. Ze zákona nesmí tajemník zastávat další funkce v politických stranách a plní nejčastěji úkoly, které mu uložil starosta obce.

Každá obec musí mít dále zřízený minimálně tříčlenný finanční a kontrolní výbor. Členem výborů nesmí být starosta, místostarosta, tajemník a osoby pracující s rozpočtem obce. Finanční výbor kontroluje hospodaření obce a může navrhnout vhodné využívání prostředků. Výbor provádí průběžnou kontrolu majetku obce, aby se přesvědčil, zda obec využívá svůj majetek účelně a efektivně. Kontrolní výbor musí zabezpečovat dodržování právních předpisů. [3]

1.5 Rozpočet

Obce zajišťují a realizují pestrou škálu služeb pro své občany. Předpokladem úspěšného fungování obcí a zároveň velmi důležitým nástrojem hospodaření všech územních samospráv je jejich rozpočet. Rozpočet napomáhá řídit aktivity a přerozdělovat vhodné prostředky. Hospodaření územních samospráv je v České republice součástí veřejné rozpočtové soustavy. Do veřejných rozpočtů dále patří nadnárodní rozpočet, ústřední rozpočet, rozpočty veřejných podniků a neziskových organizací. [5] [6]

Rozpočet územně samosprávných celků (dále jen ÚSC) lze chápat jako decentralizovaný peněžní fond, kdy na jedné straně vystupují celkové příjmy, které obec získá buď prostřednictvím přerozdělování, nebo si obec příjmy vygeneruje, a na straně druhé stojí výdaje za služby. Rozpočty obcí a krajů jsou dány zákonem č.250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. V zákoně jsou vymezené pravidla, tvorba, obsah a postavení rozpočtové stránky. Diplomová práce obsahuje mnoho grafů, které znázorňují převážně výsledné saldo hospodaření daných ÚSC. Z tohoto důvodu, je vhodné si přesně definovat zákonná pravidla rozpočtu a podmínky pro jeho tvorbu. [7] [8]

Zákon stanovil, že: [8]

- *„Rozpočet územního samosprávného celku nebo svazku obcí je finančním plánem, jímž se řídí financování činnosti územního samosprávného celku a svazku obcí.*
- *Rozpočtový rok je shodný s rokem kalendářním.*
- *Při zpracování ročního rozpočtu se vychází z rozpočtového výhledu.*
- *Rozpočet se sestavuje zpravidla jako vyrovnaný. Může být schválen jako přebytkový, jestliže některé příjmy daného roku jsou určeny k využití až v následujících letech nebo jsou-li určeny ke splácení jistiny úvěrů z předchozích let.*
- *Rozpočet může být schválen jako schodkový jen v případě, že schodek bude možné uhradit buď finančními prostředky z minulých let, nebo smluvně zabezpečit půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo výnosem z prodeje vlastních dluhopisů.*
- *Kladný zůstatek finančních prostředků rozpočtového hospodaření běžného roku se převádí k použití v dalším roce, a to ke krytí rozpočtových výdajů, anebo se převádí do peněžních fondů.*
- *Schodek hospodaření se uhrazuje z finančních prostředků z minulých let nebo se kryje z návratných zdrojů splatných z rozpočtu v následujících letech.“*

1.5.1 Rozpočet obce

Každá obec se snaží hospodařit se svým majetkem co nejlépe, proto je důležité umět odhadnout budoucí příjmy a výdaje v daném kalendářním roce. Rozpočet slouží jako finanční plán, který informuje o finančních aktivitách obce a ze zákona se sestavuje na jeden kalendářní rok. Rozpočet je považován za krátkodobý nástroj řízení a dává do souladu plánované příjmy a plánované výdaje. Na rozpočet se dá nahlížet z několika pohledů, z bilančního hlediska je rozpočet chápán jako bilance, která bilancuje příjmy a výdaje a je definována jednoduchým vztahem: [1]

$$F_1 + P - V = F_2$$

Kde: F_1 = stav peněžních prostředků v rozpočtu na začátku období
 P = příjmy
 V = výdaje
 F_2 = stav peněžních prostředků v rozpočtu na konci období

Pokud se na rozpočet nahlíží z bilančního hlediska, výsledek výše uvedené rovnice udává informaci o vyrovnanosti rozpočtu. Po dosažení veškerých hodnot do rovnice, lze říci, jakou strukturu má daný rozpočet. Jestliže $F_2 > F_1$, tedy finance na konci rozpočtového období jsou větší než na jeho začátku, hovoří se o přebytku. Jedná-li se o přebytkový rozpočet, daný přebytek si může obec ponechat buď na budoucí potřeby, nebo na zaplacení svých dluhů. [1] [7]

Pokud je situace opačná ($F_1 > F_2$) a rozpočet vykazuje deficitní výsledek, musí obec tento deficit uhradit. Pro uhrazení může použít rezervy z minulého období nebo najít jiný zdroj vyrovnání (půjčka). Při tvoření rozpočtu je potřeba analyzovat minulé rozpočtové hospodaření, plánovat a predikovat co nejpřesněji celkové příjmy a výdaje na další rozpočtový rok. [6] [7]

Rozpočet má také určitá omezení, zejména jeho krátkodobý časový horizont. Ekonomické procesy a další prvky ovlivňující situaci obce jsou dlouhodobějšího charakteru a roční rozpočet není schopen tyto změny zachytit. Rozpočet zobrazuje pouze finanční strukturu a nenese informace o majetku, závazcích či pohledávkách obce. Tyto informace lze dohledat ve finančním účetnictví, které jsou obce povinné vytvářet. Na rozpočet se dá také nahlížet, jako na finanční plán či nástroj prosazování cílů. [1] [3]

1.5.2 Rozpočtový výhled obce

Územní samosprávy nebyly povinné sestavovat rozpočtovou prognózu až do roku 2000. Po tomto roce jsou obce i kraje povinné sestavovat rozpočtový výhled. Rozpočtový výhled je definován dle Provozníkové jako „pomocný nástroj územních samosprávných celků sloužícím pro střednědobé finanční plánování rozvoje jeho hospodářství.“ [3, str. 67]

Rozpočtový výhled si lze nejlépe představit jako dokument, který se sestavuje na budoucí období minimálně 2–5 let, vždy po následujícím roce ročního rozpočtu. Pokud chce obec sestavit rozpočet pro rok 2017, musí být té době již schválený rozpočtový výhled na rok 2018 a 2019. Rozpočtový výhled jsou povinné vytvářet všechny obce na území České republiky (dále jen ČR) bez ohledu na svou katastrální výměru či počet obyvatel. Mimo jiné musí obsahovat minimálně čtyři ukazatelé: celkové příjmy, celkové výdaje, celkové pohledávky a celkové závazky. Nevypracování rozpočtového výhledu se považuje za porušení pravidel a obcím může hrozit sankce až do výše 1 000 000 Kč. Větší obce a města často zpracovávají daleko podrobnější rozpočtový výhled s větším počtem ukazatelů. Podle zákona musí běžný rozpočet vycházet právě z rozpočtového výhledu.

Výhled se sestavuje pro běžnou i kapitálovou část rozpočtu a bývá zpracováván variantně. Základním předpokladem správného fungování je průběžná kontrola a monitoring počítajících ukazatelů. Zpracování výhledu musí být dále reálné, pravdivé a srozumitelné, proto by měl být rozdělen na finanční a politickou část. Ve finanční části by měly být obsažené veškeré finanční údaje do přehledných tabulek a v politické části je vhodné

definovat cíle a předpoklady o budoucím vývoji. Je důležité zmínit, že zákon nevymezuje přesný obsah a strukturu rozpočtového výhledu, jsou zde určitá doporučení na jeho skladbu a obsah. [3]

Hlavním přínosem je zejména zkvalitnění hospodářského řízení, lepší orientace ve finančních možnostech obce, stabilnější finanční situace a vyhnutí se mnoha úvěrům, komplexní pohled na výsledek hospodaření a jednodušší zpracování rozpočtu běžného roku. Při zpracování rozpočtového výhledu bývá nejvíc problematický odhad příjmů a výdajů ve střednědobém horizontu. Neustálá změna daňových zákonů ČR negativně ovlivňuje odhad příjmové položky obcí. [1]

1.5.3 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces obsahuje několik činností, které jsou nezbytné k řízení hospodaření územního samosprávného celku v daném rozpočtovém období. Rozpočet je chápán, jako základ finančního hospodaření obce či kraje, který je sestavovaný na jeden kalendářní rok. Rozpočtový proces má delší časový horizont, zpravidla se sestavuje na 1,5 až 2 roky. Rozpočtový proces tvoří opakující činnosti, které začínají sestavením rozpočtu až po konečné vyhodnocení. Rozpočtový proces se skládá z několika etap:

- Analýza minulosti a stanovení priorit
- Sestavení návrhu rozpočtu
- Projednání a schválení návrhu
- Plnění rozpočtu včetně průběžné kontroly
- Následná kontrola plnění a sestavení závěrečného účtu

Nejdůležitější fází rozpočtového procesu je sestavení návrhu rozpočtu, který provádí finanční výbor obce. Při sestavování návrhu hrají velmi důležitou roli potřeby občanů a cíle, kterých by daný rozpočet měl dosáhnout. V této fázi je důležité co nejpřesněji naplánovat celkové příjmy a výdaje obce, vychází se zde z minulého vývoje a zákonitostí. Obec musí co nejlépe predikovat veškeré příjmy, kterých by měla v daném roce dosáhnout, započítávají se zde i dotace. Po sestavení příjmové části je potřeba sestavit výdajovou část, v nichž jsou zahrnutý běžné i kapitálové výdaje. [1] [6]

Aby byl rozpočet platný, přechází proces do další fáze projednání a schválení rozpočtu, kde je schvalována celkový výše rozpočtu pro daný kalendářní rok. Rozpočet je nejdříve projednáván ve finančním výboru, poté předložen zastupitelstvu ke schválení. Aby mohl být rozpočet přijat, musí hlasovat většina členů zastupitelstva. V případě, že zastupitelstvo nestihne rozpočet odsouhlasit, obec hospodaří podle rozpočtového provizoria. Pokud se většina členů zastupitelstva rozhodne rozpočet schválit, rozpočet se stává závazným. V případě nejasnosti a odmítnutí schválení ze strany zastupitelstva, se musí celý rozpočtový proces znovu opakovat. Schválený rozpočet může být vyrovnaný, schodkový anebo v nejlepším případě přebytkový. Pokud se jedná o rozpočet, který bude deficitní

(schodkový), musí být schodek pokrýt finanční prostředky z minulých let, půjčkou, úvěrem nebo návratnou finanční výpomocí. [3]

Obec v průběhu roku hospodaří dle závazného rozpočtu, jenž byschválen zastupitelstvem. Během roku probíhá kontrola, zda hospodaření probíhá podle schválených ukazatelů. Protože reálně není možné dopředu naplánovat skutečné příjmy a výdaje, které bude pro daný rok potřeba, může během roku docházet ke změnám v rozpočtu. Změny jsou nejčastěji spojovány se změnou v legislativě, organizační strukturou nebo přírodními vlivy. Případné změny v rozpočtu lze řešit pomocí rozpočtového opatření. Rozpočtové omezení je vymezeno v zákoně č. 218/2000 Sb. [3] [37]

Po uplynutí jednoho kalendářního roku je potřeba hospodaření ukončit a sestavit shrnutí ve formě závěrečného účtu. Závěrečný účet je souhrnný přehled o skutečném hospodaření obce během roku, obsahuje plnění příjmů a výdajů, vyúčtování finančních vztahů ke státnímu rozpočtu, krajům, obcím, obsahuje tabulky, komentáře, grafické zobrazení. Závěrečný účet rovněž obsahuje přezkum hospodaření obce, který kontroluje, zda informace ve výkazu jsou pravdivé a upozorňuje na případná rizika. U obce s obyvatelstvem nad 5 000 provádí přezkoumání auditor, menší obce mohou požádat krajský úřad nebo služeb auditora. [3]

1.5.4 Rozpočtová skladba

Rozpočtová skladba člení všechny operace veřejných rozpočtů podle různých hledisek klasifikace. Umožňuje tak analyzovat veškeré příjmy a výdaje podle hlediska druhového, odvětvového, konsolidačního či odpovědnostního. Aktuálně se řídí platnou vyhláškou Ministerstva financí č.323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě. [38]

➤ Druhové členění

Druhové třídění je pro obce povinné a rozděluje operace do třech základních kategorií: příjmy, výdaje a financování. Toto třídění vychází ze základních kategorií a zobrazuje ekonomický charakter operace. Druhové třídění obsahuje celkem sedm tříd, které jsou rozděleny následovně: [3, str.30]

- *„třída 1: daňové příjmy,*
- *třída 2: nedaňové příjmy,*
- *třída 3: kapitálové příjmy,*
- *třída 4: přijaté dotace,*
- *třída 5: běžné výdaje,*
- *třída 6: kapitálové výdaje,*
- *třída 8: financování.“*

Další úrovní druhového třídění jsou položky, kde každá položka je dána čtyřmístným číselným kódem.

➤ **Odvětvové členění**

Odvětvové třídění vychází z druhového třídění, a navíc přesně popisuje, z jaké oblasti byly příjmy realizovány, a specifikuje konkrétní účel výdajů. Obce mají tento typ třídění povinné vytvářet a využívá se pouze pro třídy 2,3,5 a 6 (z výše uvedeného druhového třídění). Úrovní členění je rozlišováno na skupiny, oddíly, pododdíly a paragrafy a je dle Hrabalové rozděleno následovně: [3, str.31]

- „skupina 1: zemědělství a lesní hospodářství,
- skupina 2: průmyslová a ostatní odvětví hospodářství,
- skupina 3: služby pro obyvatelstvo,
- skupina 4: sociální věci a politika zaměstnanosti,
- skupina 5: ochrana, bezpečnost a právní ochrana,
- skupina 6: všeobecná veřejná správa a služby,“

➤ **Konsolidační a odpovědnostní členění**

Konsolidační členění je pro obce povinné a podává informaci o převodech uvnitř veřejných rozpočtů. Definuje se pomocí třímístného kódu a pracuje se záznamovou jednotkou, pomocí které je schopná vyloučit duplicitu veřejného rozpočtu.

Posledním typem je odpovědnostní členění, které využívají především větší obce či státní rozpočet. Při tomto typu se rozdělují peněžní operace do jednotlivých kapitol například Poslanecká sněmovna, Ministerstvo financí, Český statistický úřad. [1] [3]

1.6 Příjmy obecního rozpočtu

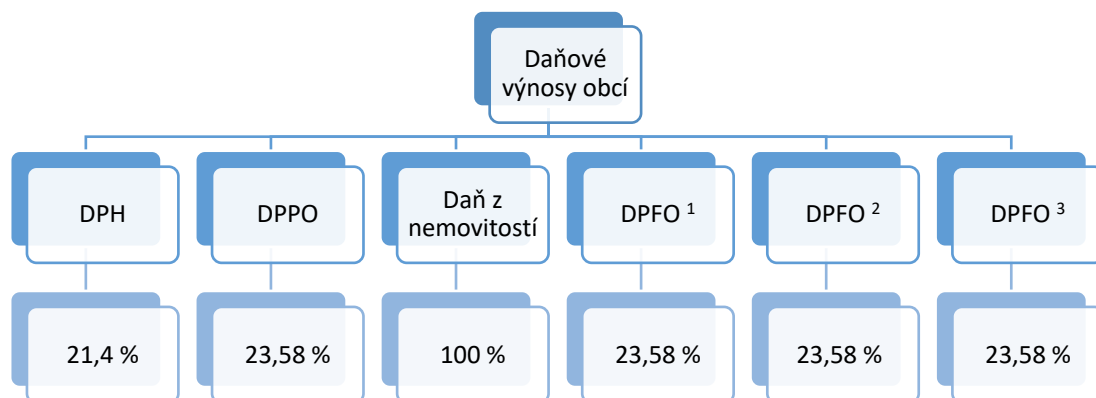
Rozpočty mají vždy svou příjmovou a výdajovou stránku a jejich postup je dán zákonem. To, odkud peníze do rozpočtu tečou, se definuje jako příjmová stránka a dělí se na čtyři skupiny: daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a dotace. Obce nemají téměř žádnou pravomoc ovlivňovat výši daní, jelikož ta je stanovená zákonem.

1.6.1 Daňové příjmy

Daňové příjmy představují nejvýznamnější podíl na celkové příjmové stránce rozpočtu. Ve vyspělých zemích daňové příjmy spolu se zdravotním a sociálním pojištěním tvoří největší příjmové položky celkových veřejných příjmů. Daň je zákonem povinná, pravidelně se opakující platba, která se řídí zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení. Daně lze třídit podle několika hledisek, nejčastěji se rozlišuje podle subjektu, předmětu, sazby či schopnosti platit daň. [7] [39]

Daňové příjmy lze posuzovat podle daňové správy, legislativy, daňové sazby a rozpočtového určení výnosů. Součástí daňové legislativy je definovaný daňový základ, struktura daní a případné pokuty za porušení a nedodržení. Do roku 1995 byla nejvýznamnější položkou daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti. Rozpočtové určení daní (dále jen RUD) podléhalo největším změnám v roce 1993, 1996, 2001, 2002, 2008 a 2013. Do roku 2008 nedocházelo k žádným změnám týkajících se konkrétně obcí. V roce 2008 se změna RUD týkala převážně úpravy výše sdílených daní, které vzrostly na 21,4 %. Největší změna, která se týkala nového RUD v roce 2013, byla změna koeficientů v rámci sdílených daní, aby nedošlo ke zvýhodňování menších obcí a velkých měst. Daň z přidané hodnoty vzrostla na 15 % a 21 %. Změna této struktury zvedla obcím příjmy o 8,5 mld. Kč. Daň z příjmů fyzických osob se meziročně zvýšila o 9 %. Naopak daň z nemovitosti byla shodná s předchozím rokem 2012. [9]

Obrázek 2: Rozdělení rozpočtového určení daní pro rok 2017

Zdroj: Ministerstvo financí České republiky [10], vlastní zpracování

Na území České republiky existuje celostátně platná daň, kterou vybírá stát a pak výnos z této daně zasílá obcím podle procentuálního podílu. Daně lze dělit na výlučné, které náleží v celé své výši dané obci. Druhým typem jsou daně sdílené, které jsou vypočítané podle aktuální procentuální sazby a daný výnos se pak zasílá obcím na jejich bankovní účet. Aktuální procentuální rozpočtové určení daní pro rok 2017 zobrazuje obrázek 2.

Výnos daně z přidané hodnoty (dále jen DPH) se oproti roku 2016 navýšil na 21,4 %. Úprava daně daňové sazby přinese obcím zvýšení celkových příjmů. Na základě celostátních příjmů jsou výnosy z DPH rozdělovány do obcí podle určitých kritérií. Jedná se především o katastrální velikost, počet obyvatel a žáků v obci.

- Velikosti území má váhu 3 %
- Počet obyvatel má váhu 10 %
- Násobky přechodů 80 %
- Počet dětí a žáků, kteří chodí do školy zřízené obcí má váhu 7 %

Druhá buňka z obrázku reprezentuje daň z příjmů právnických osob (dále jen DPPO) bez daně placené obcemi. Výše sazby je shodná s rokem 2016, tedy 23,58 %. Výnos z daně je opět rozdělován podle předchozích kritérií (katastrální velikost, počet obyvatel, počet žáků). Pokud se jedná o DPPO z daně placené obcemi, tak obcím náleží 100 % výnos z této daně. Nemovitostní daň náleží v plné výši obci, na které se nemovitost nachází. Druhou skupinou je daň z příjmů fyzických osob (dále jen DPFO), která se rozlišuje na tři skupiny. DPFO¹ představuje daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou, která činí 23,58 %. Daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti (DPFO²) je opět ve stejné procentuální výši (23,58 %), ale z 60 % celostátního výnosu. Posledním typem je daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti (DPFO³), která je pro obce také 23,58 %. Výše uvedené daně jsou obcím rozdělovány podle procenta stanové Ministerstvem financí, které vychází z údajů Českého statistického úřadu a katastrálního úřadu. [3] [10]

Daňové příjmy se dále dělí na místní daně. Obce se mohou rozhodnout, zda místní daně (poplatky) budou vybírat a v jaké výši. Danou skutečnost poté oznámí prostřednictvím závazné vyhlášky, která je pro obce závazná.

Podle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích mohou obce vybírat tyto poplatky:

- Poplatek ze psů,
- poplatek za lázeňský či rekreační pobyt,
- poplatek ze vstupného,
- poplatek za využívání veřejného prostranství,
- poplatek z ubytovací kapacity,
- poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,
- poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj,
- poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů,
- poplatek za zhodnocená stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace. [3] [40]

1.6.2 Nedaňové příjmy

Strukturu nedaňových příjmů ovlivňují obce svým chováním. Nejvýznamnějšími položkami, které tvoří přibližně 60 % nedaňových příjmů, jsou příjmy z vlastní činnosti a poté pronájem majetku. Do nedaňových příjmů se řadí:

- Výnosy z finančního majetku
- Pronájem majetku
- Příjmy z vlastní činnosti – poskytování služeb
- Přijaté sankční platby
- Ostatní příjmy-neinvestiční dary, pojistné náhrady, nekapitálové příspěvky. [1]

1.6.3 Kapitálové příjmy

Kapitálové příjmy jsou jednorázové a tudíž neopakovatelné. Svou strukturou se jedná o příjmy z prodeje dlouhodobého majetku a přijaté peněžní dary a tvoří přibližně 5 % celkových příjmů obcí. Pokud se obec rozhodne daný majetek prodat, musí dopředu dobře zanalyzovat příslušnou situaci z krátkodobého i dlouhodobého hlediska předtím, než se rozhodne majetek prodat nebo pronajmout. Největší nárůst kapitálových příjmů jsou brána devadesátá léta, v tomto období se obce zbavovaly majetku převedeného ze státního vlastnictví. [3]

1.6.4 Přijaté dotace

Přijaté transfery neboli dotace jsou poslední příjmovou položkou rozpočtu a druhým nejvýznamnějším zdrojem. Hlavním účelem dotací je poskytnutí obyvatelstvu podobnou strukturu statků a služeb jako v ostatních krajích či obcích, jelikož platí stejnou daňovou sazbu. Obecně lze říci, že prostřednictvím dotací by se mělo zamezit vzniku extrémně bohatých a chudých regionů. Dotace jsou obvykle poskytovány na základě vertikální úrovně, tzn. vyšší vládní úrovně, poskytují transfery nižším úrovním. V některých zemích existuje také horizontální úroveň, kde naopak bohatší jednotky ve stejné úrovni přispívají chudším. [7]

Dotace lze rozdělit na dvě základní skupiny na účelové a neúčelové. Specifické neboli účelové dotace jsou poskytovány na předem danou aktivitu a není možné z těchto dotací financovat jiné aktivity. Tento typ dotací někdy bývá podmíněn účastí dalšího subjektu a nazývá se „dotace se spoluúčastí“, kdy je potřeba poskytnout danou sumu z obecního nebo krajského rozpočtu. Druhý typ poskytnutých dotací se nazývá neúčelové dotace, kdy obec s těmito transfery může nakládat dle svých potřeb za přítomnosti platné legislativy. Dotace jsou po daních druhou nejdůležitější příjmovou položkou rozpočtu, protože jejich výše tvoří téměř 20 % obecního rozpočtu. Obce mohou čerpat dotace ze strukturálních fondů EU a Kohezního fondu, jelikož ČR vstoupila do Evropské unie. Strukturální fond podporuje ekonomické a sociální problémy v obcích. Z Evropského fondu se nejčastěji čerpají finance na projekty v oblasti infrastruktury, životní prostředí, dopravní infrastruktura, cestovní ruch či technologická infrastruktura. Z Kohezního fondu se nejčastěji financují politické projekty, rozvoj dopravy a ochrana životního prostředí. [1] [3]

1.7 Výdaje obecního rozpočtu

Výdaje nejčastěji plynou na závazky a povinnosti dané zákonem, na vlastní projekty v obci, úhrady úroků či výkon státní správy. Pro přehlednost a zjednodušení se výdaje rozlišují podle několika hledisek. Nejčastěji využívaným dělením je běžná a kapitálová část. Provozní neboli běžné výdaje zabezpečují nepřetržitý a bezproblémový chod obce.

Z běžných výdajů se nejčastěji financují běžné, opakující se aktivity v daném roce. Nejčastějšími běžnými výdaji jsou mzdy zaměstnanců, provoz místní správy, výdaje na bydlení, školství, spotřeba materiálu a energie, sociální dávky. [1]

Kapitálové neboli investiční výdaje mají dlouhodobější charakter, většinou přesahují jednorocní rozpočtové období a vychází z dlouhodobého rozvoje, mají investiční charakter a slouží k financování dlouhodobého hmotného majetku, nehmotného a finančního. [3]

Druhým typem dělení výdajů je podle účelovosti a nese informaci, na jaký konkrétní účel byly finance poskytnuté. Účelové dělení bude použito v praktické části.

2 ZADLUŽENOST OBCÍ

Zadluženost veřejných rozpočtů je tématikou velmi populární jak u nás, tak ve světě. Hospodaření obcí závisí na několika faktorech, zejména na příjmové a výdajové stránce rozpočtu. Pokud jsou výdaje vyšší než disponující příjmy, obec se tak dostává do deficitního hospodaření a tím pádem roste její dluh. Velikost celkového dluhu je tedy suma deficitů k danému okamžiku, jelikož se jedná o stavovou veličinu. V první části této kapitoly bude představena struktura dluhu v ČR a nejčastější formy financování dluhu. Kapitola dále popisuje postoj české vlády, jakým způsobem se k zadluženosti staví a jaké volí nástroje regulace. V závěru kapitoly je pro inspiraci vybráno několik zemí Evropy, které jsou velmi stručně popsány z hlediska poskytování úvěrů. [1]

2.1 Struktura dluhu v České republice

Územní samosprávy (v textu se bude hovořit převážně o obcích) se často dostávají do situace, kdy nejsou schopny pokrýt své aktivity a projekty z vlastních příjmů. Výdajová stránka je tedy podstatně vyšší než ta příjmová. Hospodaření se v daném roce dostává do záporných hodnot a obce musí hledat vhodná řešení, jak takovou deficitní situaci vyřešit. Výši deficitu tedy ovlivňuje struktura příjmové a výdajové stránky, která se každým rokem liší. [1]

Tabulka 1 popisuje celkovou zadluženost územních samospráv na území ČR a stav na bankovních účtech historicky od roku 2006. Jedná se zpravidla o data obcí, krajů, dobrovolných svazů, příspěvkových organizací a regionální rady regionů soudržnosti. Z tabulky lze hodnotit rok 2016 pozitivně, z důvodu klesající zadluženosti. Celkový dluh v tomto roce činil 95,6 mld. Kč., což je oproti roku 2015 pokles o 17,8 %. Z uvedených výpočtů vyplývá, že od roku 2006 do roku 2013 měla zadluženost rostoucí trend. Po roce 2013 lze pozorovat mírně klesající trend a lze vyvodit závěr, že od roku 2013 zadluženost územních samospráv postupně klesá. V roce 2013 došlo ke změnám v rozpočtovém určení daní, a tím k úpravám daňových sazeb, které měly pozitivní dopad zejména na hospodaření obcí. Klesající zadluženost souvisí se stavem na bankovním účtu, protože ten naopak roste. Stav na účtu se jen v posledním roce zvýšil o 52,6 mld. Kč, což představuje meziroční zvýšení o 36,23 %. Poslední řádek tabulky ukazuje rozdíl mezi stavem na účtu a zadlužeností. Opět lze vidět, že rozdíl byl do roku 2013 víceméně záporný, od roku 2013 je tento rozdíl vždy kladná hodnota, což může být zapříčiněno změnou RUD a výsledným pozitivním dopadem. [11]

V prvním grafu lze vidět vývoj zadluženosti všech obcí a krajů ČR opět od roku 2006. Dluh krajů je zaznamenaný modrou barvou, dluh obcí barvou červenou. Za celou 11-ti letou periodu měly obce největší dluh v roce 2013, který dosáhl úrovně 92,2 mld. Kč. Po roce 2013 kdy došlo ke změně RUD, se dluh snižoval, v roce 2016 celkový

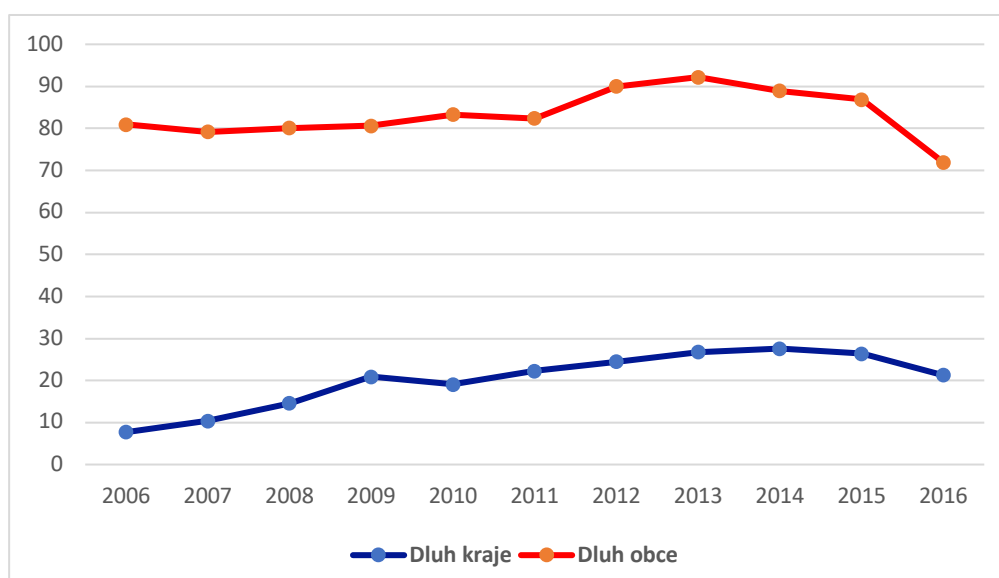
dluh pokles o 22 % (v porovnání s rokem 2013). Dluh krajů byl nejvyšší v roce 2014 (27,6 mld. Kč) a od tohoto roku postupně klesá.

Tabulka 1: Zadluženost územních rozpočtů ČR v letech 2006-2016 (v mld. Kč)

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Stav na účtech	84,2	94,6	114,1	93,4	96,6	97,2	112,3	126,3	138,7	145,2	197,8
Zadluženost	90,9	92,2	97,2	104,1	105,1	107,2	117,1	121,6	119,1	116,3	95,6
Rozdíl	-6,7	2,4	16,9	-10,7	-8,5	-10	-4,8	4,7	19,6	28,9	102,2

Zdroj: Ministerstvo financí ČR [11], vlastní zpracování

Graf 1: Zadluženost obcí a krajů v letech 2006-2016 (v mld. Kč)

Zdroj: Ministerstvo financí ČR [11], vlastní zpracování

Graf 1 popisoval vývoj zadluženosti krajů a všech 6 254 obcí v České republice. Celkovou zadluženost tvoří bankovní úvěry, emitované dluhopisy a ostatních dluhy. V tabulce č.2 je podrobně rozebrána skladba zadluženosti obcí od roku 2006 a lze jednoduše říci, kterou alternativu financování obce nejčastěji využívají pro pokrytí potřebných výdajů.

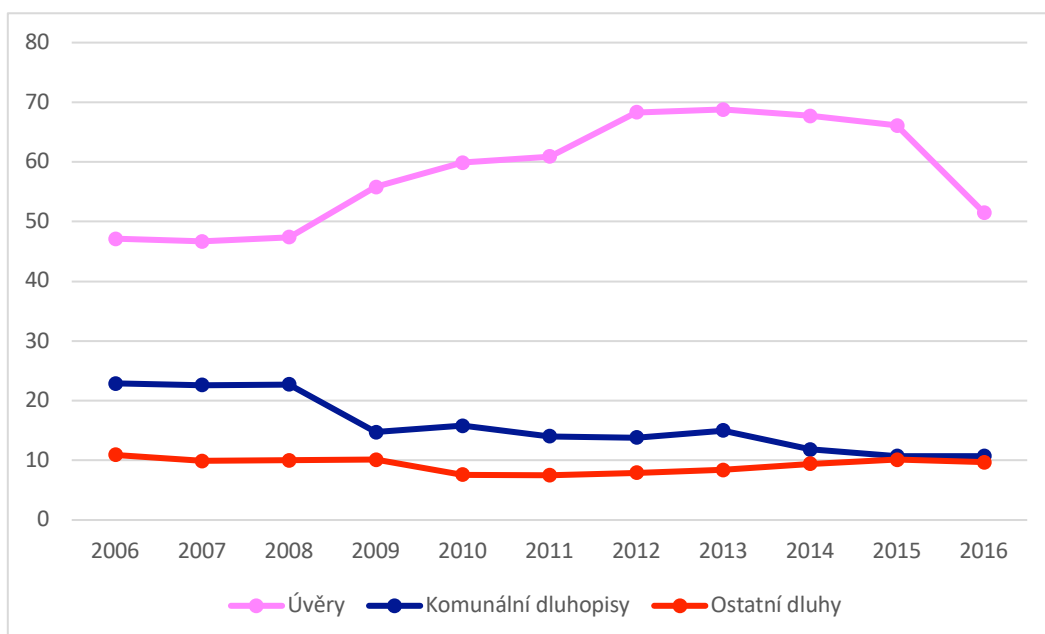
Tabulka 2: Zadluženost obcí v letech 2006-2016 (v mld. Kč)

Ukazatel	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Úvěry	47,1	46,7	47,4	55,8	59,9	60,9	68,3	68,8	67,7	66,1	51,5
Komunální dluhopisy	22,9	22,6	22,7	14,7	15,8	14	13,8	15	11,8	10,7	10,7
PNFV a ostatní dluhy	10,9	9,9	10	10,1	7,6	7,5	7,9	8,4	9,4	10,1	9,7
Celkem	80,9	79,2	80,1	80,6	83,3	82,4	90	92,2	88,9	86,9	71,9

Zdroj: Ministerstvo financí ČR [11], vlastní zpracování

Obce pro své financování nejvíce využívají formu úvěrů, která tvoří v každém roce větší než 50 % podíl. Celkový dluh obcí dosahoval v roce 2006 téměř 81 mld. Kč, z toho tvořily 58 % úvěry, 28 % dluhopisy a 14 % přijaté návratné finanční výpomoci (dále jen PNFV) a ostatní dluhy. Na konci roku 2016 z celkové zadluženosti (téměř 72 mld. Kč) pouze úvěry tvořily 71,6 % podíl na celkovém dluhu. Pro lepší vypovídací schopnost je opět vhodné si data znázornit graficky. Z grafu 2 lze krásně vidět, že úvěry jsou nejčastěji využívaným zdrojem financování. Úroveň komunálních dluhopisů se v posledních letech neustále snižuje a obce téměř vypouští tento zdroj financování. Ke konci roku 2016 bylo zadluženo celkem 3 266 obcí, což tvoří větší polovinu z celkového počtu všech obcí. [11]

Graf 2: Zadluženost a formy dluhu obcí v letech 2006-2016 (v mld. Kč)

Zdroj: Ministerstvo financí ČR [11], vlastní zpracování

2.2 Formy dluhu

Z hlediska finanční stránky každý ekonomický subjekt disponuje příjmovou a výdajovou stránkou. Pokud má obec větší výdaje, než jsou její příjmy, musí zvolit jinou alternativu financování svých aktivit. Za nejvhodnější druh financování převážně kapitálových výdajů jsou půjčky od peněžního ústavu. Tento druh příjmu se nazývá příjem návratného charakteru a již z názvu je patrné, že po uplynutí předem dohodnuté doby, se musí prostředky vrátit svému majiteli. Obec sice musí za své půjčky platit splátky včetně úroků, ovšem právě investice mohou v budoucnu generovat vyšší příjmy, které mohou pokrýt veškeré závazky spojené s tímto dluhem. Úvěry, komunální dluhopisy a ostatní dluhy (návratné půjčky a finanční výpomoci) jsou nejčastějším zdrojem financování obcí, což početně zobrazovala tabulka č.2. [3]

2.2.1 Úvěry

Nejrozšířenější formou zadlužení jsou úvěry od komerčních bank či jiných institucí, které se specializují převážně na územní samosprávné celky. Z předchozího grafu 2 je viditelné, že právě úvěry upřednostňují obce před ostatními možnostmi. V roce 2016 představoval celkový dluh v podobě úvěru částku 51,5 mil. Kč. Hlavní výhodou této možnosti je převážně jednoduchá dostupnost a smlouvy individuálních podmínek splacení. Obce jsou považovány za méně rizikové dlužníky v porovnání s jinými podnikatelskými subjekty, takže si mohou vyjednat výhodnější úrokovou sazbu. Před samotným poskytnutím úvěru dělá poskytovatel (většinou komerční banka) podrobnou analýzu a posuzuje bonitu konkrétní obce. Při analýze se banka zaměřuje na velikost území, finanční stabilitu, zadluženost, likviditu a další finanční ukazatele. Pokud se obec jeví jako úvěruschopná, je právě na komerční bance, aby stanovila podmínky úvěru včetně způsobu ručení. Ručení může probíhat ve třech variantách: majetkem, budoucími rozpočtovými příjmy nebo třetí osobou. Úvěry se podle doby splatnosti dělí na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. [1]

➤ Krátkodobý úvěr

Krátkodobý úvěr má délku splatnosti do jednoho kalendářního roku a zpravidla se využívá na překlenutí krátkého období, kdy obec nemá dostatek svých finančních prostředků v rezervě. Hlavní využití jsou běžné výdaje veřejných statků (faktury, výplaty).

➤ Střednědobý úvěr

Tento typ úvěru nese název účelový úvěr, mající delší časový horizont většinou do deseti let. Zpravidla se tento typ úvěru využívá k financování investic a počítá s rychlou návratností vložených prostředků zpět.

➤ Dlouhodobý úvěr

Posledním typem čerpání je dlouhodobý úvěr, který má periodu více než deset let. Dlouhodobý úvěr se využívá na nákladnější investice, uplatnění má hlavně v infrastruktuře. [1] [3]

2.2.2 Komunální obligace

Druhým způsobem, jak získat potřebné finance je emise komunálních dluhopisů. Tento typ dluhopisu vydává samotná obec, ale nejdříve musí podat žádost o schválení na Ministerstvo financí. Komunální dluhopis je téměř identický jako korporátní či státní dluhopis, jedná se tedy o dlužnický cenný papír. Hlavním emitentem těchto obligací jsou zejména statutární města (Praha, Brno, Ostrava). Stejně jako u úvěru musí být emise zajištěna krytím. Obce si tak prostřednictvím dluhopisu získá potřebné finance, aniž by si musela půjčit přímo u banky. Jak bylo ukázáno v předchozím grafu, obce emitování dluhopisu postupně snižují a dávají přednost úvěrové formě. [1]

2.2.3 Ostatní dluhy

Návratné půjčky a finanční výpomoci jsou dalším způsobem, jak mohou obce získat potřebné zdroje financí. Jedná se o velmi zvýhodněné půjčky, neboť mají velmi nízkou nebo dokonce nulovou úrokovou sazbu. Danou výpomoc mohou získat od jiných subjektů na základě vypsání programů Evropské Unie, Ministerstev, Státního rozpočtu či krajů. Finance jsou poskytovány na programy spojené hlavně s životním prostředím či infrastrukturou. Dalšími, avšak méně využívanými nástroji pro získání finančních prostředků jsou směnky, finanční leasing anebo v posledním případě samotné odprodání majetku. [3]

2.3 Regulace zadluženosti v České republice

V ČR platí pro obce naprostá svoboda přístupu na finanční trh. Tento poněkud liberální přístup ze strany české vlády, umožňuje obcím využívat půjčky od jakýchkoliv ústavů, za jakýmkoliv účelem, a dokonce i v cizí měně. Volnější přístup na regulaci ze strany státu si v minulosti vyžádalo poměrně vysoké předlužení zejména menších obcí, a tak je možné se domnívat, že finanční svoboda obcí může mít za následek předlužování. Je nutné zmínit, že od roku 2013 celková zadluženost územních samospráv klesá. Pokud nastane situace, kdy územní samosprávy nejsou schopny dostát svým závazkům, a tudíž nemohou úvěry splácet, existuje zde možnost pomoci ze strany Ministerstva financí, které spolupracuje s Ministerstvem vnitra. Tato pomoc spočívá zejména v podrobné analýze daného problému a následného doporučeného řešení. Obce mohou se svým majetkem nakládat, jak uznají za vhodné, jelikož mají chráněné vlastnické právo zakotvené v ústavě ČR. Stát za majetek obcí neručí, což je dáno zákonem o obcích, který bude představen níže. Na obce se pohlíží stejně, jako na ostatní vlastnické subjekty. [3] [7]

2.3.1 Zákon o obcích

ČR se snaží regulovat hospodaření zejména prostřednictvím vyhlášek a zákonů. Mezi hlavní regulační opatření ze strany státu patří nutnost obcí sestavit rozpočet dle rozpočtového výhledu, který byl představen v první kapitole. Samotné postavení obce a další náležitosti spojené s hospodařením vychází ze zákona č.128/2000 Sb., o obcích, a rovněž zákona č.129/2000 Sb., o krajích. Daná legislativa vymezuje postavení obce, spolupráci mezi obcemi, hospodaření, působnost a další právní náležitosti. [36] [41]

Další legislativou, tentokrát týkající se rozpočtu a jeho pravidel, lze dohledat v zákoně č.250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Tento zákon je rozdělen do šesti částí, podle nichž obce musí: [3] [8]

- Sestavovat roční rozpočet dle rozpočtového výhledu.
- Roční rozpočet se sestavuje jako vyrovnaný.
- Rozpočet může být schválen jako přebytkový, pokud jsou některé příjmy z daného roku určeny k využití v dalších letech.

- Rozpočet může být rovněž schválen jako schodkový, pokud se doloží, že daný schodek bude uhrazen finančními prostředky z minulých let, nebo smluvně zabezpečenou půjčkou.
- Rozpočet musí být vypracovaný na základě rozpisu státního rozpočtu.
- Za neprovedené přezkoumání hospodaření a nezveřejnění výsledné zprávy přezkoumání je stanovena sankce.

Zákon č.420/2004 Sb., o přezkoumání hospodaření územních samosprávných celků, vymezuje povinnosti obcí dodržovat všechny předpisy spojené s finančním hospodařením, hospodařením s majetkem ve vlastnictví územního samosprávného celku, zadávání a realizaci veřejných zakázek, pohledávky územního samosprávného celku. Dané přezkoumání hospodaření obcí na žádost provádí krajský úřad, auditor či auditorská společnost. [42]

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech je další legislativou, podle nichž musí obce žádat Ministerstvo financí (dále jen MF) o souhlas emitovat dluhopisy. Jelikož je MF hlavním orgánem, nemusí žádosti vyhovět a může ji zamítnout. Prostřednictvím tohoto opatření se snaží zamezit předlužování obcí z cenných papírů. [43]

2.3.2 Rating

Kromě vydaných zákonů lze pro regulaci zadluženosti považovat ratingové hodnocení, které vyhodnocuje daný ekonomický subjekt (obec, stát, podnik) a měří jeho bonitu a odráží skutečnost, zda subjekt plní své závazky zejména z poskytnutých úvěrů. Ze zákona není rating pro obce povinný, ale opět jím může pomoci ve výsledném hodnocení. Výhodou automatizovaného ratingového hodnocení je jeho rychlost a flexibilita, hodnotí se podle bodovacích škál a data pochází většinou z minulých let. Druhým přístupem ratingu je expertní hodnocení. Tento druh hodnocení má delší časovou posloupnost a hodnotí celkové zdraví, ale je finančně nákladnější. Obcím se přiřazuje ratingový stupeň, který pochází z hodnotící škály. Ratingová škála má dohromady 7 stupňů, které se hodnotí písmeny. Nejlepší stupeň reprezentuje hodnocení A+ (nejlepší možný výsledek), naopak nejhorší stupeň je označen C -. Při konstrukci výpočtu se počítá s 20 finančními ukazateli a 7 nefinančními ukazateli. Mezi finanční ukazatele patří například celkový dluh, výsledné saldo rozpočtu, ukazatel dluhové služby, naopak do nefinančního hodnocení se započítává nezaměstnanost, věková struktura nebo infrastruktura. Obrovskou výhodou ratingu je závěrečné srovnání obcí mezi sebou pomocí již zmíněného ratingového stupně. Výsledkem ratingu je tedy informace, která hodnotí obce podle schopnosti splácet své závazky. [1] [12]

2.3.3 Audit

Prostřednictvím interního auditu se hodnotí a kontrolují činnosti, zda se dodržují právní předpisy a zda byla přijatá příslušná opatření. Jedná se o další regulační nástroj ze strany ČR, a je dán zákonem č.320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě. Podklady z výsledku interního auditu se předkládají pověřené osobě (starostovi, hejtmanovi) a doporučí se strategie pro zlepšení celkové kvality vnitřního kontrolního systému, předcházení rizik a rovněž poskytuje konzultační služby. Součástí interního auditu jsou finanční audity, prozkoumání účetních a finančních výkazů. [1] [44]

2.3.4 Ukazatel dluhové služby

Vláda v roce 2004 dala svým usnesením č.346/2004 povinnost Ministerstvu financí sledovat zadluženost obcí a krajů pomocí ukazatele dluhové služby. Tímto usnesením, tak získala přehled, díky němuž může sledovat úroveň zadlužení, kolik prostředků plyne na splátky a kolik financí zbývá na běžný chod. Poprvé začalo MF tento ukazatel počítat ihned v roce 2004, tedy za kalendářní rok 2003.

Pokud ukazatel dluhové služby překročí hodnotu 30 %, musí MF oznámit toto nedodržení daným obcím či krajům, pro něž dluhovou službu počítá. Dotčené obce a kraje musí přijmout taková opatření, aby se v příštím období opět nedostali k překročení této hranice. Obec musí nejpozději do třech měsíců předložit, jaká opatření bude aplikovat, a dále zaslat *Zprávu o výsledcích přezkoumání hospodaření, stanovisko zastupitelstva k této zprávě a poté rozpočtový výhled*. Po doručení potřebných dokumentů, začne MF zpracovávat a vyhodnocovat podklady, jež mu byly poskytnuty.

V případě, že se situace překročení dluhové služby o danou hranici opakuje i v dalším kalendářním roce, nemusí to pro obec být dobré. Pokud obec žádá o dotaci či půjčku, nemusí jí být na základě tohoto překročení v budoucnu poskytnuta.

Podle Ministerstva financí ČR je výpočet ukazatele dluhové služby dán jednoduchým poměrem:

$$\text{Ukazatel dluhové služby (\%)} = \frac{\text{Dluhová základna}}{\text{Dluhová služba}} * 100 (\%)$$

Daňová základna sčítá daňové příjmy po konsolidaci, nedaňové příjmy po konsolidaci, a přijaté transfery. Dluhová základna sčítá výši úroků, leasingové splátky a splátky jistiny a dluhopisů.

V praxi se často stává, že obec překročí stanovenou hranici dluhové služby, avšak není považovaná za rizikovou. Jsou to tyto ukazatele: [1] [13]

- Kontokorentní účet.
- Revolvingový účet.
- Jednorázová splátka úvěru.
- Zapojení do různých programů – přijetí úvěru určeného na spoluúcast financování.
- Zadluženost, která souvisí s povodněmi.
- Přijetí hypotečního úvěru.

2.3.5 Monitoring hospodaření obcí

Vláda ČR vydala dne 12. listopadu 2008 nové usnesení č. 1395 na základě, kterého je MF povinné každoročně vypočítávat soustavu informativních a monitorujících ukazatelů (dále jen SIMU) pro každou obec a její příspěvkové organizace. Předchozí usnesení týkající se dluhové služby se jevílo, jako nedostačující a bylo zrušeno. Monitoring je jedním z dalších nástrojů, pomocí něhož se vláda snaží regulovat zadluženost.

Na internetových stránkách MF je zveřejněn postup regulace zadluženosti obcí. Při výpočtu se vychází vždy ke stavu k 31. 12. daného roku. Hodnotící ukazatelé se dělí na dvě třídy, a to na ukazatele informativní a dále ukazatele monitorující. Obce jsou povinny zveřejňovat své finanční a účetní výkazy, podle nichž MF bude provádět analýzu a následné vyhodnocení. Pokud se stane, že při hodnocení budou mít obce celkovou likviditu v intervalu $<0;1>$ a následně podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům vyšší než 25 %, musí MF obec informovat a čekat na zdůvodnění a stanovisko obce k této situaci. Po obdržení vyjádření ze strany dotčených obcí, musí dále MF informovat vládu o celkovém výsledku monitoringu za daný rok. Tato analýza ze strany MF slouží zejména pro regulaci předluženosti obcí. Pokud by analýza potvrdila, že obec se potýká s finančními problémy, je jí ve spolupráci s Ministerstvem vnitra nabídnuta pomoc ve formě doporučení a navrnutí vhodného řešení.

První skupinu tvoří ukazatele informativního charakteru, kde se vypočítává šestnáct hodnot. Již z názvu je patrné, že mají informační schopnost a pomáhají tak MF doplnit představu o zkoumané obci a podmínkách, které v ní panují.

Informativní ukazatele obce jsou: [13]

- Počet obyvatel obce
- Celkový příjem po konsolidaci
- Úroky
- Celkové uhrazené splátky dluhopisů a dalších půjčených prostředků
- Dluhová služba
- Ukazatel dluhové služby v %
- Aktiva
- Cizí zdroje
- Celková stav na bankovních účtech
- Úvěry a komunální dluhopisy

- Ostatní dluhy + přijaté návratné finanční výpomoci
- Zadluženost
- Podíl zadluženosti na cizích zdrojích
- 8. leté saldo
- Oběžná aktiva
- Krátkodobé závazky

Monitorující ukazatele jsou:

- Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům
- Likvidita

Druhá třída ukazatelů se zaměřuje na finanční zdraví obce. Pomocí výsledku z těchto ukazatelů se MF rozhoduje, zda se obec potýká se závažnějšími problémy a jak hospodaří s finančními prostředky. Výše uvedeným ukazatelům bude věnovaná pozornost v praktické části.

2.4 Regulace zadluženosti v zahraničí

V předchozí části bylo popsáno, jakým způsobem přistupuje ČR k předlužování obcí, jaká pravidla musí obce dodržovat a za jakých podmínek si mohou finance půjčovat. V dnešní době je zadluženost obcí i krajů velmi často diskutovaným tématem, a proto je zajímavé se podívat, jakým způsobem jsou regulovány obce v jiných zemích Evropy. V grafu 1 bylo jasně viditelné, že procentuální podíl úvěru na celkové zadluženosti roste. ČR by se také mohla inspirovat v zahraničí, kde se pravidla poskytování úvěru liší a jsou poněkud striktnější.

A) Norsko

Norsko má zcela jiné podmínky poskytování úvěrů než ČR. Pokud se norská obec rozhodne investovat do fixního majetku nebo potřebuje vyrovnat účetní schodky, nemusí v takovém případě mít souhlas ze strany státu. Dalším případem je poskytnutí úvěru od Norwegian National Housing Bank, pro který není rovněž souhlas vyžadován. V případě dlouhodobých investic nesmí být doba půjčky delší než 40 let a musí odpovídat maximálně době životnosti konkrétní investice. Pokud si vezme obec úvěr na financování schodku, ten nesmí překročit dobu 4 let. Obce si také berou úvěry na zvýšení a vyrovnání své likvidity, takový úvěr musí být splacený ve stejném roce, kdy byl poskytnutý. Ve všech ostatních případech je nutné schválení ze strany státu. Nejdříve se prověří a vyhodnotí finanční zdraví obce, zda vůbec bude v budoucnu schopna platit splátky z poskytnutého úvěru a poté jí je vydán souhlas, který umožní požádat o úvěr. Obecně musí obce v Norsku vykazovat vyrovnaný rozpočet. Pokud samospráva představí rozpočet, který nevykazuje rovný stav, nedostane schválení od státního správce. [14]

B) Německo

Německá republika je složena z 16 spolkových zemí, kdy v každé z těchto zemí se detaily regulace liší. Globálně, ale musí všechny obce prokazovat, že půjčování finančních prostředků nepovede k deficitu. Obce si mohou půjčovat pouze tehdy, jestliže již vyčerpaly veškeré finanční prostředky z vlastních zdrojů. Pokud se ale prokáže, že obec není úvěruschopná, a tudíž by v budoucnu nemusela platit své závazky, úvěr jí bude zamítnutý. Pokud chce obec na území Německa prodat svůj majetek, musí takovou skutečnost nejdříve oznámit dozorčímu úřadu. Dozorčí úřad tedy působí jako kontrolor pro obce a schvaluje výši úvěrů. Dozorčí úřad provede podrobnou analýzu stavu obce, a pokud se prokáže, že daná obec by v budoucnu nemusela být schopná platit své závazky, nedá jí souhlas k poskytnutí úvěru. Stát stejně jako v ČR za závazky obcí neručí. [15]

C) Velká Británie

Velká Británie má pro poskytování úvěrů zřízený speciální orgán Public Works Loan Board, od kterého si obce půjčují finance a těmto orgánu platí budoucí splátky. Vláda každoročně stanoví úvěrový strop, tedy maximální objem peněžních prostředků, které jsou možné na půjčení. Public Works Loan Board slouží, také jako prověřovací orgán, kdy se před schválením úvěru musí posoudit a zanalyzovat zdraví obce a poté vydat souhlas o poskytnutí úvěru. [16]

D) Švýcarsko

Ve Švýcarsku opět neplatí jednotná plošná legislativa pro všechny obce, ale regulace se zde liší kanton od kantonu. V některých kantonech je souhlas vyžadován, a naopak v jiném kantonu souhlas není potřebný. Jako příklad lze uvést Ženevu, kdy obce z tohoto kantonu musejí dodržovat pravidlo vyrovnaného rozpočtu. Ovšem i zde existují výjimky a rozpočet někdy může vykazovat také zápornou strukturu. Obecně zde platí, že část prostředku musí být vždy spojená s investicí. Pokud obce vykazuje nevyrovnaný rozpočet, musí se v dalším kroku řídit svým finančním plánem. Pokud by se obec neřídila tímto finančním plánem, může to znamenat omezení výdajů ze strany kantonské vlády, nebo v druhém případě může být navýšená daňová přírážka. [17]

E) Dánsko

Dánsko je zvláštní zemí v oblasti regulace, obce jsou zde silně regulovány a nemohou si půjčovat, na co chtějí. Pokud obec nutně potřebuje finance na aktivity spojené s vodohospodářstvím, výrobou elektřiny, zabezpečením tepla, výstavba sociálních domů pro seniory, nákup půdy pro další rozvoj obce, mohou si pro tyto účely zažádat o úvěr. V případě, že dánská obec potřebuje finance na rozvoj a investici do školství, musí zažádat o souhlas příslušného Ministerstva. Výše úvěru nesmí překročit procentně vymezenou hranici celkových nákladů. Pro dobu splatnosti úvěru je dán strop 25 let. Obce si mohou půjčovat finance za velmi výhodných podmínek na trhu, pro úrokové sazby neexistuje žádné omezení. [18]

F) Jižní státy Evropy

V Portugalsku je výše úvěru upravena v zákoně o místních financích. Půjčené prostředky mohou být využité pouze na investiční projekty, ale roční splátka zde nesmí přesáhnout hranici 25 % daňových příjmů, nebo v druhém případě 20 % výdajů na investice za minulé období. Úvěry si nemohou půjčovat od kohokoli, nýbrž pouze od oprávněných orgánů.

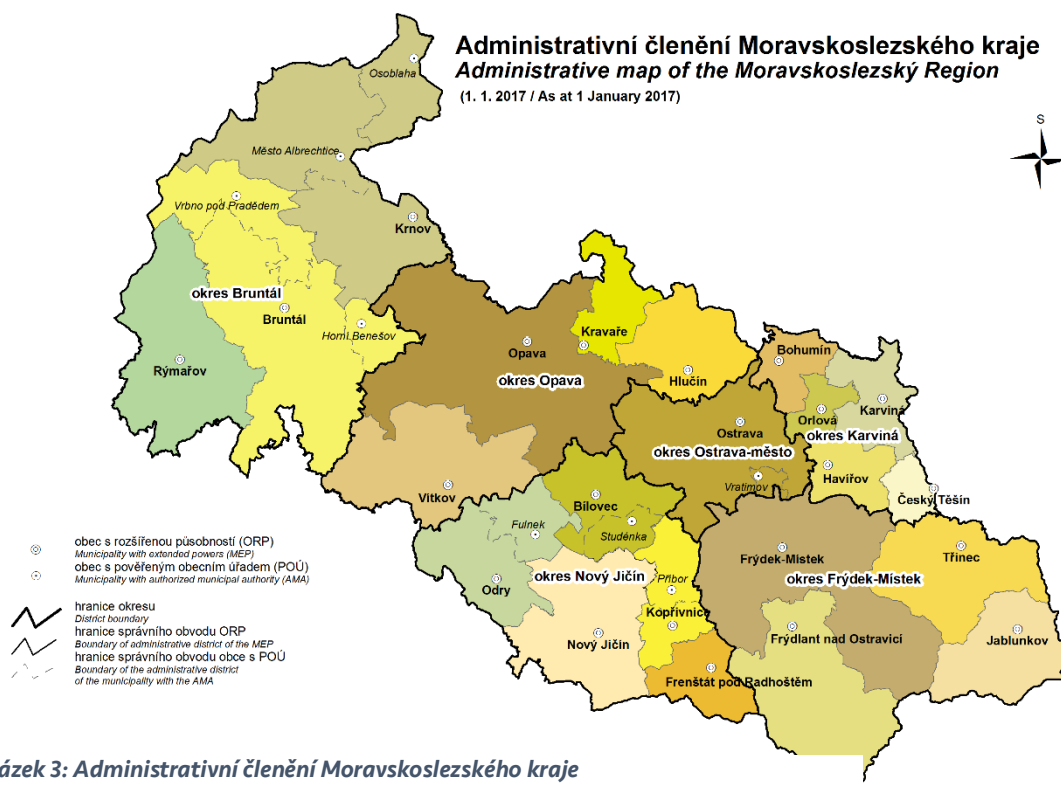
Italské obce si mohou půjčovat pouze na investice, a to v určitých limitech, které jsou definované v zákoně. [19]

Evropské země se snaží regulovat úroveň zadluženosti podle nejrůznějších vyhlášek a zákonů. Většinou hraje velmi důležitou roli účelovost úvěru a poté souhlas úředního orgánu. Ve velké míře je poskytnutí úvěru podmíněno investičním charakterem, který rozvíjí budoucí stav obce. Státní orgány také stanovují úvěrové stropy či limity ročních splátek.

PRAKTICKÁ ČÁST

3 MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ A JEHO OBCE

Cílem této kapitoly je popsat hospodaření krajů a představení zejména Moravskoslezského kraje, ze kterého bude dále vybírán vzorek pro podrobnou analytickou část. Kapitola nejdříve popisuje administrativní členění Moravskoslezského kraje, vývoj hospodaření krajů a roční saldo včetně zadluženosti.

Obrázek 3: Administrativní členění Moravskoslezského kraje

Zdroj: Český statistický úřad [33]

ČR je rozdělena do 14 krajů a jedním z nich je i kraj Moravskoslezský, ležící na severovýchodě republiky. Moravskoslezský kraj je katastrálně vymezen hranicemi na jihu s krajem Zlínským a na západě s krajem Olomouckým, naopak severním sousedem je zahraniční Polsko a posledním jihovýchodním sousedem nám velmi blízké Slovensko. Na obrázku 3, lze přehledně vidět na kolik částí je tento kraj rozdělený. Kraj je strukturovaný do šesti okresů, jedná se o okresy Bruntál, Opava, Nový Jičín, Ostrava, Karviná a Frýdek Místek. Tento velice zajímavý a rozmanitý kraj, o celkové ploše 5 430km² lze zařadit mezi kraje s větší rozlohou. Dle Českého statistického úřadu je tento kraj šestým největším krajem ČR a zaujímá celkem 6,9 % z celkové plochy české vlasti. Mezi tři největší města tohoto kraje patří Morávka, Opava a Ostrava. [20]

Geograficky se jedná o rovněž velice zajímavý region. Větší polovinu rozlohy tvoří zemědělská půda a dalších více než 35 % lesní pozemky. V tomto kraji lze nalézt spoustu nerostných surovin v podobě černého uhlí, zemního plynu, žuly, vápence, břidlice, šterkopísku či cihlářského jílu. Moravskoslezský kraj patří mezi nejdůležitější regiony v oblasti průmyslu v celé střední Evropě. Na úkor vysokého průmyslu jde samozřejmě životní prostředí, které je v tomto kraji horší než jinde v republice. O zlepšení životního prostředí pomoci šetrnějších technologií, ekologického opatření a dalších regulací se kraj snaží již několik desítek let. Moravskoslezský kraj je největší průmyslová oblast hutní výroby, a rovněž leader produkce černého uhlí v ČR. V kraji se dále neustále rozšiřuje výroba a rozvod elektřiny, plynu, vody, výroba dopravních prostředků a farmaceutický průmysl. Kraj je vybaven kulturními centry, má široké sportovní využití jak v létě, tak i v zimním období, historické hrady, zámky či lázeňství. [20]

V Moravskoslezském kraji žilo ke konci roku 2016 celkem 1 209 879 občanů, v roce 2017 bylo obyvatel 1 205 886. Celková rozloha kraje dosahuje hodnoty 5 430 km² a čítá dohromady 300 obcí, z toho má 22 obcí rozšířenou působnost. V roce 2016 bylo v kraji celkem 251 898 registrovaných subjektů a pět vysokých škol. Obecná míra nezaměstnanosti ve stejném roce činila 6,9 % a HDP na obyvatele představovalo 385 247 Kč.

Tabulka 3: Hustota zalidnění a počet obyvatel v jednotlivých krajích v roce 2017

ČR, kraje	Hustota obyvatel Na 1 km ²	Počet obyvatel
Česká Republika	134	10 610 055
z toho kraje:		
Hlavní město Praha	2 581	1 294 513
Středočeský	123	1 352 795
Jihočeský	64	640 196
Plzeňský	76	580 816
Karlovarský	90	295 686
Ústecký	154	821 080
Liberecký	139	441 300
Královehradecký	116	551 089
Pardubický	114	518 337
Vysočina	75	508 916
Jihomoravský	164	1 183 207
Olomoucký	120	633 178
Zlínský	147	583 056
Moravskoslezský	223	1 205 886

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

K 31. 12. 2017 žilo v ČR celkem 10,61 mil. osob, z toho nejvíce lidí žilo ve Středočeském kraji a v Praze. V tabulce 3 je pro každý kraj zobrazen celkový počet obyvatel a hustota zalidnění.

Hustota obyvatelstva je definovaná počtem obyvatel připadající na jeden čtvereční kilometr, a ukazuje tak průměrnou osídlenost. Moravskoslezský kraj disponuje hustotou 223 obyvatel /km², což je po Praze hned druhá největší hustota zalidnění. Na třetím místě v tabulce se umístil kraj Jihomoravský, jehož hustota činí 164 obyvatel/km². [13]

3.1 Hospodaření krajů

V druhé kapitole teoretické části byla představena zadluženost všech územních samospráv historicky od roku 2006. V roce 2016 se zadluženost snížila o 17,8 %, z čehož vyplývá, že by se taktéž měla snížit zadluženost přepočítaná na jednoho obyvatele. Jak si stojí jednotlivé kraje v porovnání mezi sebou je zpracováno v tabulce 4. Tabulka zobrazuje data za rok 2016, jelikož ještě nejsou zveřejněné konečné výsledky hospodaření krajů za rok 2017. Pro každý kraj je zobrazena celková zadluženost, která je následně přepočítaná na obyvatele.

Tabulka 4: Hospodaření krajů v roce 2016

ČR, kraje	Zadluženost v roce 2016 (v mil. Kč)	Zadluženost na obyvatele	Pořadí zadluženosti
Hlavní město Praha	22 318	17 609	1
Olomoucký	3 755	5 862	2
Středočeský	2 574	2 035	7
Jihomoravský	2 471	2 140	6
Zlínský	2 152	3 645	3
Moravskoslezský	2 125	1 709	8
Pardubický	1 369	2 648	4
Ústecký	1 031	1 233	11
Vysočina	776	1 508	10
Liberecký	748	1 701	9
Karlovarský	658	2 143	5
Královehradecký	450	811	12
Jihočeský	275	431	13
Plzeňský	0	0	14

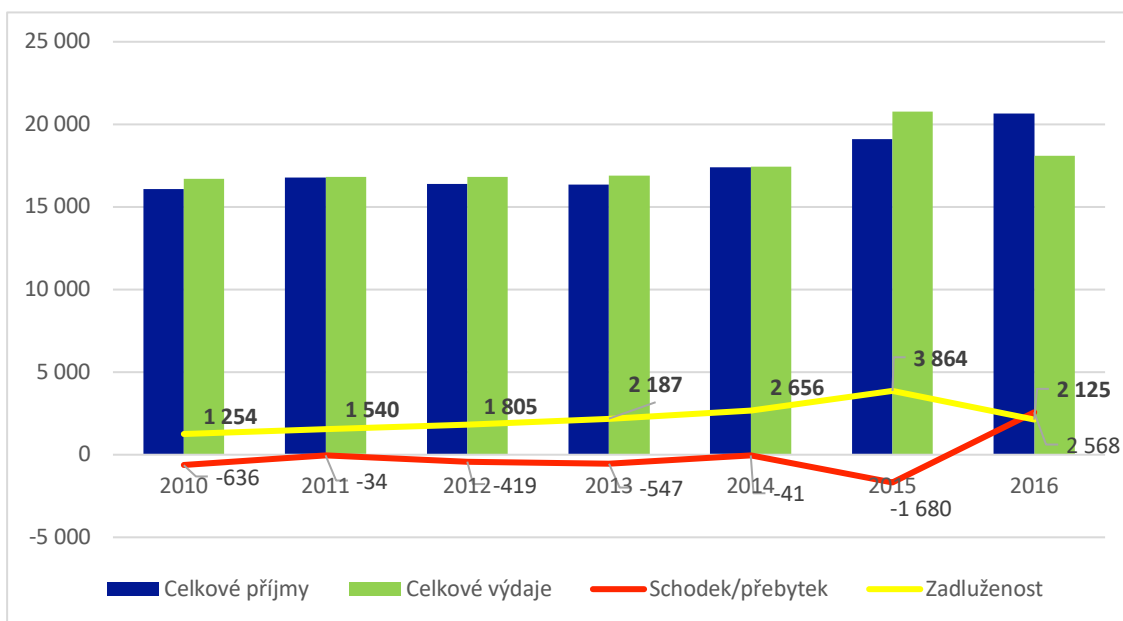
Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

Dluh převyšující hodnotu 22 mld. Kč v roce 2016 vykazovalo hlavní město Praha, které se tak stává nejzadluženější v celé ČR. Na druhém místě je Olomoucký kraj s dluhem 3, 755 mld. Kč a poté kraj Středočeský s dluhem 2, 574 mld. Kč. Pokud se celkový dluh vydělí počtem obyvatel v daném kraji tak je určena zadluženost na obyvatele. Nejvyšší zadluženost má opět Praha, kde dluh na jednoho obyvatele činí 17 609 Kč. Na druhé příčce je v tomto případě kraj Olomoucký s dluhem 5 862 Kč na osobu. Dluh 3 645 Kč na hlavu má

kraj Zlínský, který se v rámci pořadí umístil v tabulce na třetím místě. V celkovém srovnání zadluženosti všech krajů ČR se Moravskoslezský kraj umístil na 6. místě s celkovým dluhem 2,125 mld. Kč a na 8. místě, pokud se dluh přepočítá na obyvatele (1 709 Kč).

Hospodaření kraje silně ovlivňuje rozpočtová skladba a je velmi důležité mít vyrovnaný rozpočet. Pro výpočet výsledného salda hospodaření je potřeba zjistit příjmovou a výdajovou stránku. Struktura vývoje celkových příjmů a výdajů v Moravskoslezském kraji lze vidět zpracovaná v grafu 3. Analyzované období v celé praktické části se skládá ze sedmi leté periody začínající rokem 2010. Tento rok byl zvolen z důvodu dostupnosti dat, které jsou od tohoto roku zveřejněné. Jak lze vidět v grafu 3, v každém sledovaném období kraj hospodařil se schodkem. V roce 2014 činil schodek 41 mil. Kč, o rok později pak rekordních 1 680 mil. Kč. V posledním roce se struktura salda přehoupla do kladných hodnot a kraj uzavřel hospodaření roku s přebytkem 2 568 mil. Kč. Dle zveřejnění závěrečného zpravodaje ročního hospodaření kraje, je vyšší příjem spojen s nárůstem daňových příjmů a dotacemi. Kraj měl v tomto roce úsporu ve výdajové stránce, neboť se podílel na společných akcích, jež jsou spolufinancované z evropských fondů. [21]

Graf 3: Hospodaření Moravskoslezského kraje v období 2010-2016, v mil. Kč

Zdroj: Monitoring státní pokladna [34], vlastní zpracování

4 Analýza vybraného vzorku obcí

Pro naplnění stanoveného cíle je nutné vybrat vzorek čtyř obcí, který následně bude popsán a podroben analýze níže v textu, kde se bude zkoumat celkový finanční stav jednotlivých obcí, zadluženost a poté bude následovat vzájemné porovnání mezi sebou. V předchozí kapitole byl popsán a rozdělen Moravskoslezský kraj na okresy a počet obcí. Jelikož datový soubor je opravdu velký, nelze pro výběr obce použít metodu vícekritériálního hodnocení, neboť takové metody nejsou schopny pracovat s velikými daty a výpočet by byl velmi obtížný a zkreslený. Pro snížení celkového souboru dat, je vhodné si zvolit kritéria, které by obce měly splňovat. Primárním kritériem celého výběru bude zadluženost obce, která následně bude doplněna o kritéria sekundární.

4.1 Výběr vhodného vzorku obcí

Celkem 300 obcí rozdělené do šesti okresů, to je Moravskoslezský kraj. Pro přehlednost je vhodné si obce rozdělit do skupin podle velikosti obyvatelstva. Obce budou rozděleny na čtyři velikostní kategorie. Tou nejmenší kategorií budou obce, jejichž obyvatelstvo je do 300 osob. Druhou kategorií zastupují obce do 5 000 osob, třetí kategorií do 30 000 osob a poslední největší kategorií obce nad 30 000 občanů. V Tabulce 5 jsou rozdělené všechny obce na území Moravskoslezského kraje do daných velikostních intervalů podle jednotlivých okresů. Do první a zároveň nejmenší kategorie patří celkem 38 obcí. Nejpočetnější skupinou jsou obce v druhé velikostní třídě, tedy obyvatelstvo od 301 do 5 000 osob. Nejvíce obcí s tímto obyvatelstvem nalezneme v okrese Frýdek Místek a v Opavě. Pokud se sečtou první dvě velikostní kategorie, tak celkem 266 obcí v Moravskoslezském kraji má velikost obyvatel pouze do 5 000, což činí celkem 88,7 % z celého datového souboru. Zbýlých 11,3 % se dělí do dvou zbývajících velikostních skupin. Po sečtení všech kategorií vychází nejpočetnější okres Opava, který má 77 obcí. Na druhém místě je Frýdek Místek, který má pouze o pět obcí méně, tedy 72 obcí. Poněvadž Frýdek Místek a Opava mají nejvíce obcí v nejpočetnější velikostní skupině (301-5 000), a rovněž mají největší celkový počet obcí v porovnání s dalšími okresy, bude pro další analýzu vybírán vzorek z těchto dvou okresů.

Tabulka 5: Rozdělení obyvatelstva v obcích

Velikostní kategorie	Počet obcí v kraji	Bruntál	Nový Jičín	Karviná	Frýdek Místek	Opava	Ostrava
0-300	38	20	2	x	5	11	x
301- 5 000	228	43	44	8	62	61	10
5 001- 30 000	28	4	8	7	3	4	2
nad 30 000	6	x	x	2	2	1	1
Celkem	300	67	54	17	72	77	13

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka 5 rozdělovala obce podle velikosti obyvatelstva, kde nejvíce obcí mělo obyvatelstvo v intervalu 300 – 5 000 osob. Dva okresy měly nejpočetnější hodnotu v tomto intervalu, proto budou obce vybírané z těchto dvou okresů. V dalším kroku je zapotřebí vybrat dva vzorky z Frýdku Místku a rovněž dva vzorky z Opavy. Vzorek 123 obcí je stále velký soubor, proto je nutné doplnit sekundární kritérium, které obce musí splňovat:

- Velikost obyvatelstva musí mít 500- 1 400 občanů
- V obci musí být alespoň 30 dětí

4.1.1 Frýdek Místek a výběr obce

Z předchozí části vyplynulo, že součástí analýzy budou vybrány obce z okresu Frýdek Místek a Opava, proto je vhodné postupně okresy stručně představit a poté bude následovat výběr. Okres Frýdek Místek leží v nejvýchodnější části České republiky. Svým poměrně vysokým obyvatelstvem (213 tis.) je třetím nejlidnatějším okresem v Moravskoslezském kraji. Okres je z větší části tvořený hornatými Beskydami, celá plocha okresu činí 1 208 km². V okrese se nachází celkem 72 obcí, z nichž nejvíce obcí má obyvatelstvo do 5 000. Obrovskou zajímavostí je jeho lesní plocha, která zabírá 51 % z celkové plochy a okres se tak řadí mezi nejlesnatější v republice. Lesní bohatství podporuje produkci dřeva, která zde patří mezi nejvyšší v ČR. Na obrázku 4 lze vidět administrativní rozdělení okresu, kde nejvíce obyvatelstva se nachází ve Frýdku Místku, Třinci a Frýdlantu. Naopak obce s nejnižším počtem obyvatel jsou Nižní Lhoty, Hřčava a Vělopolí. [22]

Obrázek 4: Administrativní členění okresu Frýdek Místek

Zdroj: Český statistický úřad [22]

Výše uvedeným kritérium vyhovuje v okrese Frýdek Místek celkem 20 obcí, z toho více než polovina nevykazovala žádnou zadluženost k 31.12.2016. Zbýlých šest obcí, které ke stejnému datu vykazovaly nějakou zadluženost, lze vidět v tabulce 6. Ke všem šesti obcím byla dále doplněna zadluženost v horizontu posledních tří let. Z analýzy lze rovnou vyřadit obec Písečnou, jelikož nevykazovala žádnou zadluženost v předchozích letech, v roce 2016 měla zadluženost 120 000 Kč, což je v porovnání s ostatními obcemi velmi nízká úroveň. Nejvyšší zadluženosti v roce 2016 disponovaly obce Pržno a Třanovice. V roce 2015 opět obě obce vykazovaly nejvyšší zadluženost ve skupině. Po výpočtu míry zadluženosti v posledních třech letech lze říci, že první tři obce – Bruzovice, Bukovec a Milíkov svůj dluh s každým rokem snižovaly. Naopak je tomu v případě posledních dvou obcí, které svou zadluženost zvyšovaly, ale v posledním roce ji obě snížily. Z původního datového souboru 20 obcí, primárním i sekundárním kritériím nejlépe vyhovuje obec Pržno a Třanovice, proto dané obce budou vybrány pro další analýzu.

Tabulka 6: Vybrané obce za okres Frýdek Místek

Obec	Bruzovice	Bukovec	Milíkov	Písečná	Pržno	Třanovice
Počet obyvatel	835	1 373	1 338	991	1 050	1 043
Rozloha (ha)	1 595	1 705	916	236	294	861
Počet zaměstnanců	184	157	104	54	388	588
Počet dětí a žáků	68	127	92	91	106	137
Zadluženost 2014	7 025	5 909	6 283	0	1 723	10 586
Zadluženost 2015	7 008	3 862	5 141	0	14 657	25 388
Zadluženost 2016	5 380	2 456	3 998	120	9 483	12 928

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

4.1.2 Opava a výběr obce

Okres Opava má celkovou plochu 1 116 km², v tomto okrese existuje celkem 77 obcí, kde opět nejvíce obcí má obyvatelstvo do 5 tisíc občanů. Nejlidnatějším městem je obec Opava, Hlučín a Kravaře. Naopak nejméně obyvatel lze najít v Mladecku, Bratřikovcích a ve Starých Těchanovicích. Okres je velice zemědělsky založená oblast, orná půda představuje celkem 80 % ze zemědělské plochy. V okrese působí většina fyzických osob, které tvoří 83 % všech ekonomických subjektů. Na rozdíl od předchozího okresu, je Opavský okres velmi slabým turistickým regionem. [23]

Obrázek 5: Administrativní členění okresu Opava

ADMINISTRATIVNÍ ROZDĚLENÍ OKRESU OPAVA - STAV K 1.1.2016

Zdroj: Český statistický úřad [23]

Naprosto analogickým způsobem budou vybrány další dvě obce z tohoto okresu. Kritéria splňuje celkem 29 obcí, z nichž 9 má nulovou zadluženost opět k roku 2016. Pro zbylé obce, jež vykazují nějakou zadluženost, bylo vybráno pouze šest obcí, mající největší zadluženost k tomuto datu. Ke zbývajícím obcím byla dohledána zadluženost za poslední 3 roky, a dále vypočítaná míra růstu v jednotlivých letech. Po podrobné úvaze nakonec byla vybraná obec Hněvošice, protože jako jediná vykazovala kladnou míru zadluženosti, tedy svou zadluženost nesnižovala. Druhým vybraným vzorek je obec Oldřišov, protože měla druhou největší zadluženost v roce 2016 a navíc nejnižší zápornou míru růstu zadluženosti.

Tabulka 7: Vybrané obce za okres Opava

Obec	Branka u Opavy	Dolní Životice	Hněvošice	Holasovice	Neplachovice	Oldřišov
Počet obyvatel	1 100	1 043	1 008	1 359	943	1 360
Rozloha (ha)	692	1 126	616	1 623	573	1 578
Počet zaměstnanců	290	768	68	233	249	199
Počet dětí a žáků	92	98	76	62	258	203
Zadluženost 2014	11 900	13 067	8 710	16 945	0	16 793
Zadluženost 2015	10 200	12 000	7 710	14 661	12 541	15 780
Zadluženost 2016	8 698	10 933	12 692	12 376	9 158	14 767

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

4.1.3 Shrnutí základních informací u vybraných obcí

Z původního vstupního vzorku 300 obcí, které se nachází v Moravskoslezském kraji, byly vybrány pro další analýzu čtyři obce – Pržno, Třanovice, Hněvošice a Oldřišov. U výběru konkrétních obcí hrála roli hlavně jejich zadluženost ke konci roku 2016, poté velikostní třída obyvatelstva a počet dětí. Každá z vybraných obcí bude představena a popsána v další podkapitole.

Tabulka 8: Vybraný vzorek čtyř obcí

Vybrané obce	Pržno	Třanovice	Hněvošice	Oldřišov
Okres	Frýdek Místek	Frýdek Místek	Opava	Opava
Počet obyvatel	1 050	1 043	1 359	1 360
Zadluženost (k 31.12.2016)	9 483 tis. Kč	12 928 tis. Kč	12 692 tis. Kč	14 767 tis. Kč

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

4.2 Analýza a hodnocení obce Pržno

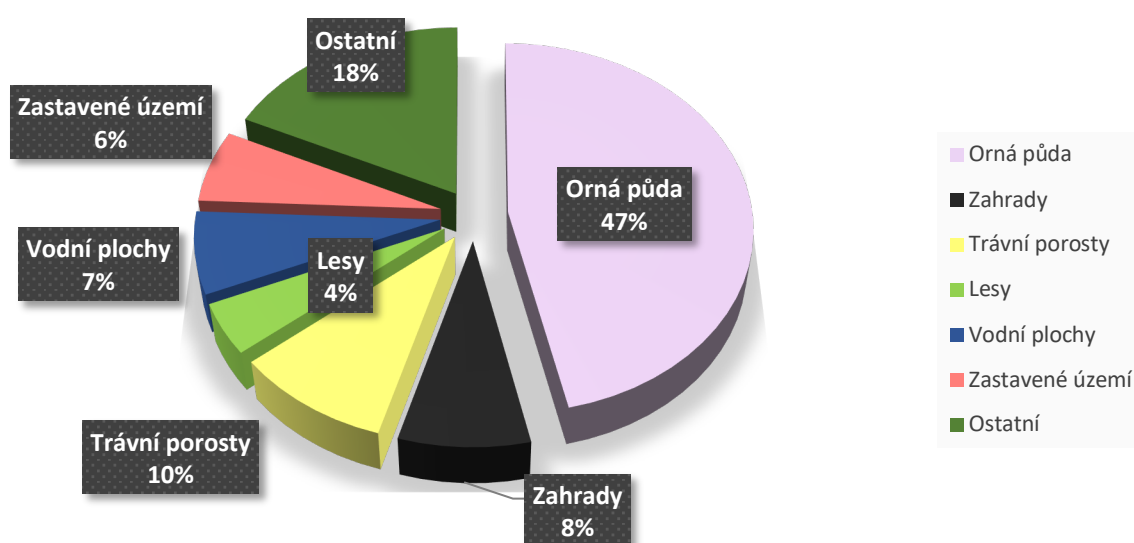
Vybrané vzorky obcí budou postupně zkoumané z hlediska občanské vybavenosti a finanční stránky rozpočtu. V teoretické části bylo zmíněno, že všechny samosprávy musí zveřejňovat své finanční výsledky za příslušný kalendářní rok. Veškerá data v následujících částech jsou získány z portálu Monitoringu, které spravuje Ministerstvo financí a dále ze samotných stránek obcí. Data v aplikaci Monitoringu jsou postupně doplňované také za rok 2017, bohužel všechny obce ještě neposkytly závěrečné zprávy a k dispozici jsou teprve údaje za třetí čtvrtletí (k 30.9.2017). Z tohoto důvodu nebude předmětem analýzy rok 2017, neboť výsledky toho roku nejsou kompletní. V portálu je dále možné dohledat data maximálně v sedmi leté časové periodě, proto obce budou zkoumané za dostupné období 2010–2016.

První zkoumanou obcí je obec Pržno, ležící v nadmořské výšce 340 m n. m., která patří do okresu Frýdek Místek. Velikostně se jedná o menší obec s rozlohou 294 ha a s počtem 1 042 obyvatel. Pržno je svou polohou atraktivní, jelikož v dostupné vzdálenosti leží větší města. Necelých 8 km daleko je vzdáleno samotné okresní město Frýdek Místek, 3 km jižně Frýdlant nad Ostravicí, 14 km jihozápadně město Frenštát pod Radhoštěm a téměř 16 km západně Kopřivnice. První historická zmínka o obci se datuje od roku 1573 a v té době se jednalo o vesnici s nejmenší katastrální výměrou v okrese. Dnes je svou velikostí čtvrtou nejmenší obcí v okrese a jedenáctou v celém Moravskoslezském kraji. V obci je celkem evidováno 53 podnikatelských subjektů, které budou popsány níže. V Obci žije 106 dětí a žáků, je zde otevřená jedna Mateřská škola a Základní škola nižšího stupně pro žáky od 1. - 5. ročníku. Sportovní využití je možné na dvou hřištích a v tělocvičnách. Pržno má svou vlakovou železniční stanici přímo v centru, linkové autobusy a zabezpečuje i MHD dopravu. Obec je dále vybavena ordinací praktického lékaře pro dospělé a dalšími zdravotnickými středisky, domovem pro seniory, hřbitovem, kostelem, knihovnou, poštou, obchodem,

hostincem a pizzerii. V čele obce stojí starosta, zástupkyni je paní místostarostka a zastupitelstvo obce má 11 členů. [24]

Pro lepší orientaci v rozloze obce, je vhodné se podívat na katastrální vymezení rozlohy. Graf 4 rozděluje podrobně katastrální území obce. Jak již bylo představeno v úvodu, obec má celkovou výměru 294 ha, z dané plochy 188 ha činí zemědělská půda a 105 ha půda nezemědělská. Orná půda, která patří do zemědělské půdy tvoří největší část celkové plochy (137 ha), zahrady mají plochu 23 ha a travní porosty 28 ha. Druhý typ půdy je půda nezemědělská, to znamená že tento typ půdy neslouží k zemědělským účelům. Lesy tvoří 13 ha, vodní plocha 21 ha, zastavěné plocha 19 ha a ostatní 53 ha. [25]

Graf 4: Katastrální rozloha území Pržno

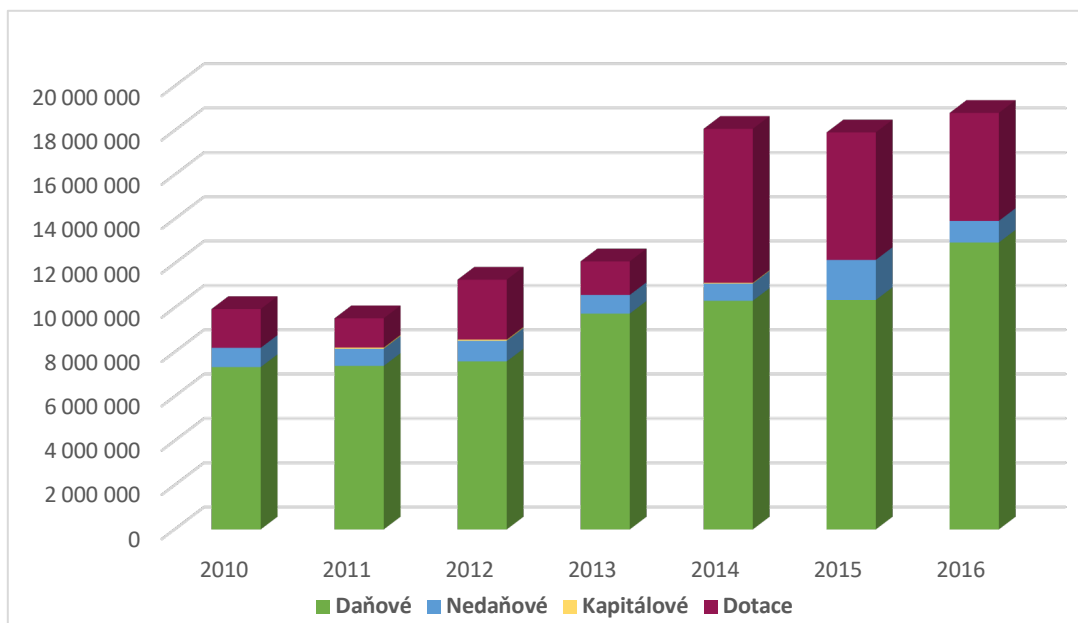
Zdroj: Lags.cz [25], vlastní zpracování

4.2.1 Saldo rozpočtu

Saldo je rozdíl mezi příjmovou a výdajovou stránkou rozpočtu a pojednává o celkovém hospodaření obce za daný rok. Pro vypočítání salda, je potřeba nejdříve zjistit úhrn veškerých příjmů obce za daný rok a poté veškeré výdaje. Jak již bylo představeno v teoretické části, příjmy se dělí do čtyř skupin na: daňové, nedaňové, kapitálové a poté na přijaté dotace. Výdaje lze rozlišovat buď dle druhu na běžné a kapitálové, nebo podle konkrétního odvětví. Obce vynakládají své finanční prostředky na služby pro obyvatelstvo, veřejnou správu, sociální věci a bezpečnost státu. Hospodaření obce se odvíjí podle toho, jakou má obec strukturu příjmů a výdajů.

Následující graf 5 rozděluje celkové příjmy obce podle druhu na daňové, nedaňové, kapitálové a přijaté dotace a lze vyvodit závěr, které kategorie nejvíce ovlivňují příjmovou stránku rozpočtu.

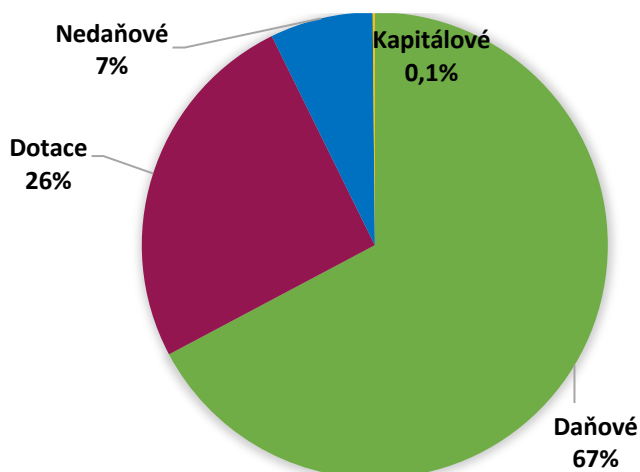
Graf 5: Celkové příjmy obce Pržno v letech 2010-2016

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

Celkové příjmy v roce 2010 dosahovaly hodnoty téměř 10 mil. Kč, z toho podíl daňových příjmů tvoří 73,7 % a podíl dotací 17,6 %. V posledním roce celkové příjmy stouply na hodnotu 18,8 mil. Kč, z toho podíl dotací byl ve výši 26 % a daňových příjmů 69 %. Obec je nejvíce závislá na daňových příjmech a na transferových platbách, což bude popsáno níže v textu. Za celé sledované období celkové příjmy vzrostly z 9,95 mil. Kč na 18,8 mil. Kč (nárůst o 88,9 %).

Graf 6: Procentuální rozdělení příjmů Pržna

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

Z grafu 5 je zřejmé, že struktura daňových příjmů má rostoucí trend. Za 7. leté období, které je v této práci analyzované žilo v obci průměrně 1 029 občanů a celkový příjem na občana dosáhl hodnoty 94 860 Kč. Za analyzované období obec dosáhla v celkových příjmu 97,6 mil. Kč, z toho 67 % tvořily daňové příjmy, které se řadí mezi nejdůležitější. Více než čtvrtinu tvořily přijaté dotace (26 %), poté nedaňové příjmy (7 %) a nejmenším přírůstkem 0,1 % se podílely kapitálové příjmy. V grafu 6 jsou daňové příjmy znázorněné zelenou barvou, dotace vínovou, nedaňové příjmy modrou a kapitálové příjmy oranžovou barvou.

- **Daňové příjmy**

Skupina daňových příjmů jasně dominovala ostatním skupinám příjmů. Ve sledovaném období 2010-2016 mají daňové příjmy rostoucí trend. Nejvyšší přírůstek daní lze pozorovat v posledním roce 2016. Za celou analyzovanou periodu daňové příjmy vzrostly o 76,7 % (oproti roku 2010), což je opravdu vysoké číslo. Existence firem v obci má pozitivní vliv na zaměstnanost a daňové příjmy, tím pádem se jedná o nejstálější příjmovou položku vůbec. Z daného důvodu je nutné dohledat, které daně nejvíce ovlivňují příjmovou strukturu. V Pržnu působí celkem 14 společností s ručením omezeným, 20 fyzických osob podnikajících dle živnostenského zákona, 4 příspěvkové organizace, 3 podnikatele v oblasti zemědělství, 3 pobočné spolky, 2 zahraniční fyzické osoby, 1 státní podnik (Česká pošta), 1 družstvo (Coop jednota), 1 církevní právnická osoba a 1 osoba podnikající podle jiného zákona než živnostenského zákona. Pro obec je z hlediska příjmů bezesporu nejdůležitější firmou AZ KOV-KOMAXIT s. r. o., která se specializuje na kovovýrobu, svářečské práce, obrábění a ocelové konstrukce. Roční obrát firmy je 10-30 mil. Kč a v posledních čtyřech letech firma zaměstnává kolem 10-19 zaměstnanců. Druhou velmi významnou firmou je společnost CASAL KOVO s. r. o., zabývající se obráběním a kovovýrobu. Roční obrát i počet zaměstnanců je shodný s předchozí firmou. [26]

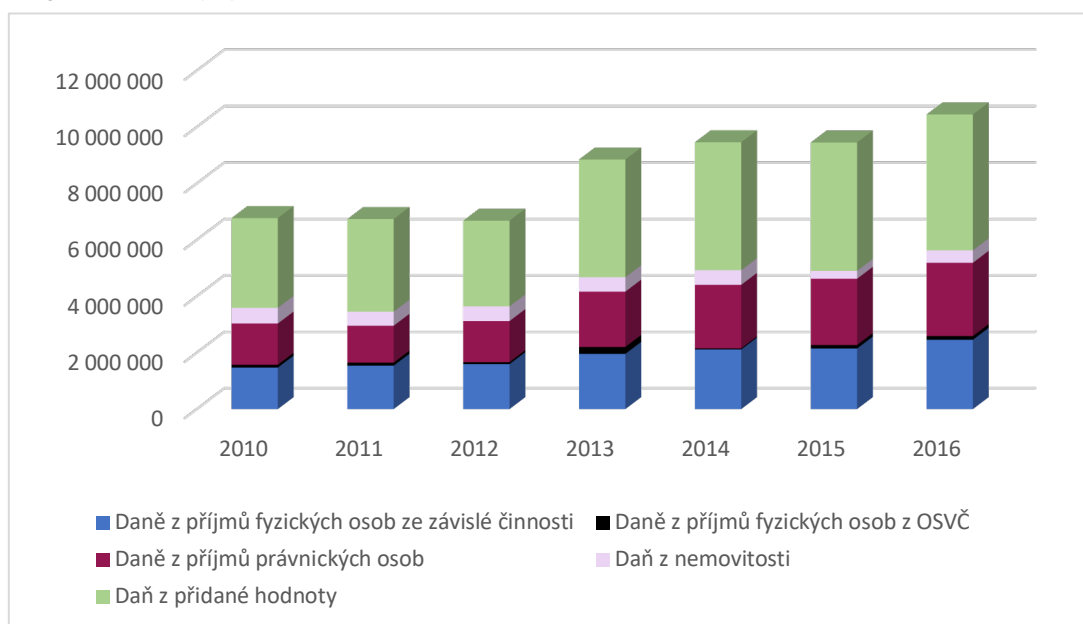
V grafu 7 jsou rozdělené daně podle jednotlivých skupin. Lze vidět, že největší část daní plyne obci z daně z přidané hodnoty, daně z příjmů fyzických a právnických osob. V roce 2010 činila daň z přidané hodnoty 3,18 mil. Kč, na konci analyzovaného období je znatelný nárůst této položky o 51,5 % (4,82 mil. Kč). Výnos daně z příjmů fyzických osob se každým rokem zvyšovala. Největších příjmů obec dosáhla v roce 2016 ve výši 2,46 mil. Kč. Oproti prvnímu roku se jedná o celkový nárůst o 66,9 %, což je pro obec velmi dobrý výsledek. Daň z příjmů právnických osob měla rovněž rostoucí tempo, kromě roku 2011 kdy tato daň klesla v porovnání s rokem 2010 o 10,64 %. Příjem z právnických osob dosáhl nejvyšší hodnoty v roce 2016 (2,6 mil. Kč), nárůst položky za celé období je 77,6 %. Daň z nemovitosti v sobě zahrnuje daň z pozemku a staveb, kterou musí vlastníci každým rokem platit. Pro obec se každým rokem jednalo o příjem v hodnotě cca půl miliónu, pouze v roce 2015 tento příjem klesl na 279 tisíc Kč.

- **Nedaňové příjmy**

Nedaňové příjmy nejčastěji souvisí s pronájmem majetku, výnosů z finančního majetku nebo se jedná o příjmy z vlastní činnosti obce. V grafu 5 jsou nedaňové příjmy znázorněné modrou barvou a nelze pozorovat ani rostoucí ani klesající trend. Na začátku sledovaného

období byly nedaňové příjmy na úrovni 868 tis. Kč, dalším rokem poklesly o 10,86 %. V posledním analyzovaném roce 2016 příjmy dosáhly hodnoty 975 tis. Kč, což je v porovnání s prvním rokem nárůst o 12,37 %. V grafu lze pozorovat silný výkyv v roce 2015, protože v tomto roce nedaňové příjmy vzrostly na 1,8 mil. Kč (nárůst o 133,2 %). Obec v tomto roce obdržela finanční vypořádání z minulých let a finance plynoucí ze splátek půjčených prostředků.

Graf 7: Daňové příjmy obce Pržno

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

- **Kapitálové příjmy**

Kapitálové příjmy jsou ve většině zkoumaného období nulové. Tyto příjmy jsou jednorázové a jsou spojené s prodejem dlouhodobého majetku. Ve zkoumaném vzorku představují zanedbatelnou položku na celkových příjmech. Podle koláčového grafu 6 se kapitálové příjmy na celkových příjmech podílely pouze z 0,1 % za celých 7 let.

- **Dotace**

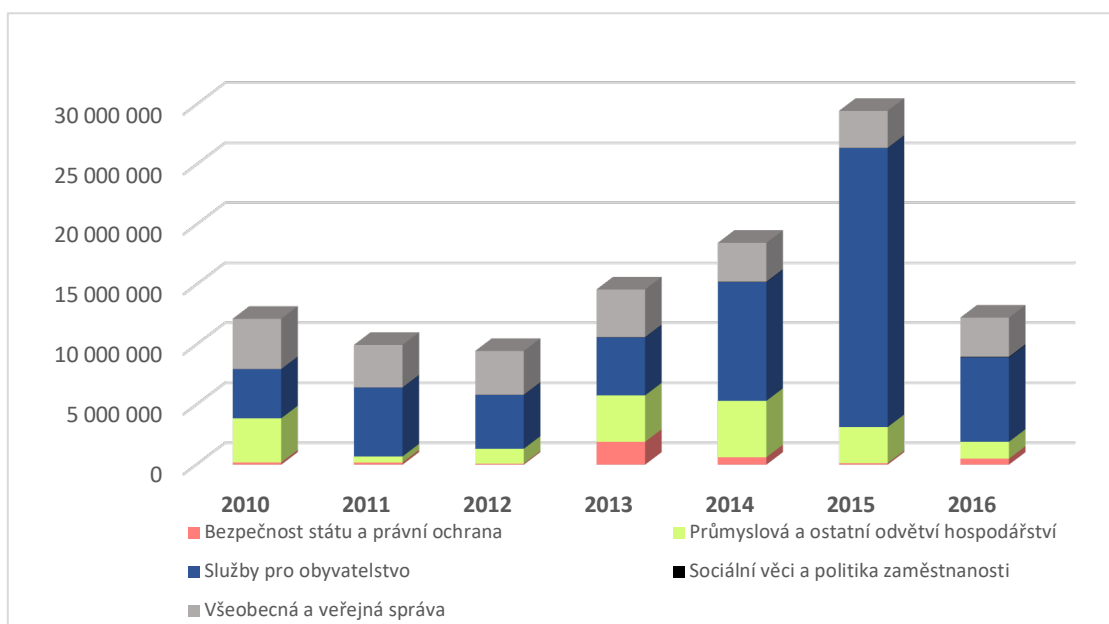
Poslední položkou, která znatelně ovlivňuje příjmovou stránku rozpočtu, jsou přijaté transfery neboli dotace. Ve zkoumaném období obec obdržela každým rokem dotace, nejvyšší transfer ve výši téměř 7 mil. Kč obdržela ze státního rozpočtu v roce 2014. Obec prostřednictvím dotací realizovala nejrůznější projekty, například výstavbu chodníku a komunikací či renovaci fotbalového hřiště.

Celkové výdaje

Výdaje lze rozlišovat podle druhu na běžné a kapitálové, nebo dle účelovosti daného odvětví. Graf 8 rozděluje výdaje obce podle odvětví, které odvětví je nejvíce financováno z celkových zdrojů obce. Výdaje představují kolísavý trend a největší skok lze vidět v roce 2015. V tomto roce činily celkové výdaje 29,5 mil. Kč, z toho téměř 79 % šlo na služby

pro obyvatelstvo. Obec nejčastěji financuje projekty týkající se služeb obyvatelstva, sociálních záležitosti a průmyslová či jiná hospodářství.

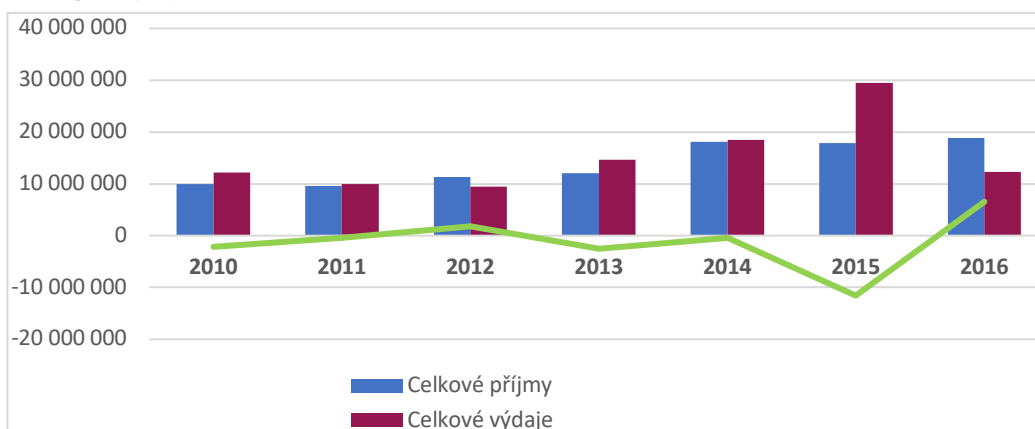
Graf 8: Celkové výdaje obce Pržno v letech 2010-2016

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

Na základě všech dostupných příjmů a výdajů, lze dopočítat saldo za celé zkoumané období. Celkové příjmy jsou znázorněné v grafu 9 šedou barvou a výdaje zelenou barvou. Saldo rozpočtu je znázorněno spojnicovým růžovým grafem. Pokud je v daném roce zelená barva nad úroveň šedé barvy, signalizuje to záporné saldo, a tedy výdaje jsou vyšší než příjmy. Obec tedy nemá dostatek svých prostředků na financování aktivit a dostává se do záporných hodnot. Výsledek hospodaření byl v analyzovaném období téměř v každém roce záporný, pouze v roce 2012 a 2016 dosahoval kladných hodnot. V závěrečném grafu salda lze vidět největší nesrovnalost mezi příjmy a výdaji v roce 2015. V tomto roce měla obec nejvyšší schodek (-11,57 mil. Kč) a daný schodek musela řešit převážně krátkodobým úvěrem. Obec nejčastěji financuje výsledný schodek ze svého běžného účtu nebo úvěrem.

Graf 9: Vývoj salda rozpočtu obce Pržno v Kč

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

4.2.2 SIMU ukazatele

V teoretické části byly představené SIMU ukazatele, které Ministerstvo financí vypočítává každým rokem pro všechny územní samosprávy. Jakým způsobem daná obec hospodařila, kolik je její celková zadluženost, likvidita a další ukazatele je zaznamenané v tabulce 9. V tabulce jsou prezentovány nejdůležitější finální ukazatele pro zhodnocení finančního zdraví obce. V první části jsou představeny informativní ukazatele a poté je tabulka rozšířena o dva monitorující ukazatele.

Tabulka 9: Soustava informativních a monitorujících ukazatelů obce Pržno

Ukazatel/Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Informativní ukazatele							
Počet obyvatel	1014	1017	1019	1019	1038	1055	1042
Úroky	0	5 480	24 135	15 481	15 068	91 914	117 185
Dluhová služba (v tis. Kč)	21	532	84	84	2 084	492	5 313
Dluhová základna (v tis. Kč)	9 945	9 527	11 271	12 096	18 075	17 916	18 794
Ukazatel dluhové služby (v %)	0,21	5,59	0,75	0,70	11,53	2,75	28,27
Cizí zdroje a PNFV (v tis. Kč)	1 637	1 569	1 566	3 032	7 751	20 321	11 644
Stav na bankovních účtech (v tis. Kč)	1 442	1 101	2 711	1 944	2 011	3 049	4 538
Úvěry a obligace (v tis. Kč)	0	134	95	1 548	1 723	14 657	9 483
Zadluženost (v tis. Kč)	0	134	95	1 548	1 723	14 657	9 483
Zadluženost na obyvatele (v Kč)	0	132	94	1 519	1 660	13 893	9 101
Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %)	0	8,56	6,10	51,06	22,23	72,13	81,44
Oběžná aktiva (v tis. Kč)	1 932	3 313	3 333	3 606	5 863	12 002	5 106
Krátkodobé závazky (v tis. Kč)	1 218	1 088	1 176	2 701	4 201	9 529	2 040
Monitorující ukazatele							
Podíl Cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)	1,81	2,33	1,61	2,94	6,73	14,41	8,57
Likvidita	1,59	3,05	2,83	1,34	1,4	1,26	2,5

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

Analýza výsledku – Informativní ukazatele

Počet obyvatel slouží převážně k informativním údajům a dalším výpočtům, které se přepočítávají na obyvatele. Do roku 2015 měla obec rostoucí populaci, v roce 2016 pokleslo obyvatelstvo o 1,23 %. Samotná výše zaplacených úroků není pro hodnocení významná, je důležitá pro výpočet dluhové služby. Nicméně v prvním analyzovaném období obec neplatila žádné úroky. Z předchozího výpočtu salda (graf 9) měla obec v roce 2010 schodek ve výši 2,21 mil. Kč, proto od roku 2011 musí platit úroky z půjčených prostředků. Z tabulky 9 lze vidět, že v roce 2016 platila obec největší výši úroků (117 tisíc), v roce 2015 měla obec největší schodek v rozpočtu, který řešila krátkodobým úvěrem.

Dluhová služba popisuje výši půjčených prostředků obce a schopnost tyto prostředky splácet. Dluhová služba sčítá úroky, uhrazené splátky dluhopisů a půjčené prostředky. Ukazatel dluhové služby je vyjádřen v procentech a je dán poměrem dluhové služby a dluhové základny. Tento ukazatel je velmi důležitý, pokud obce chtějí žádat o dotace na své projekty. Ukazatel dluhové služby nesmí překročit hodnotu 30 % a byl podrobněji popsán v teoretické části. Ve zkoumaném období je ukazatel vždy v povolené hranici, pouze v posledním roce 2016 se přibližuje kritické hodnotě 30 %, na což si obce musí dávat pozor v příštích letech. Pokud by tento ukazatel měl hodnotu 0 %, znamenalo by to, že obec nemá žádné úvěry a finanční výpomoci, takže nemusí platit žádné úvěry nebo splátky. Pržno za celé analyzované období nepřekročilo danou kritickou hranici, takže lze shrnout, že za celou periodu neměla obec problém se získáváním dotací ze státního, regionálního či evropského fondu.

Cizí zdroje a přijaté návratné finanční výpomoci, představují kolísavý trend a hodnotí celkový objem závazků obce. Čím je tento ukazatel větší, tím má obec více cizích zdrojů a roste většinou její zadluženost. Největší objem cizích zdrojů ve výši 20 mil. Kč měla obec v roce 2015, v tomto roce má také nejvyšší zadluženost v celém zkoumaném období.

Pokud obec nemá dostatek svých rezerv na pokrytí aktivit, musí si finance obstarat jiným způsobem. Nejčastěji situaci řeší prostřednictvím nového úvěru a komunálních dluhopisů. Tento ukazatel je velmi důležitý pro výpočet celkové zadluženosti obce a většinou je se zadlužeností přímo shodný. Zadluženost charakterizuje finanční úroveň obce a je závislá na objemu celkových úvěrů. Čím vyšší je ukazatel zadluženosti, tím více se dluh obcí zvyšuje. Pro následné porovnání obcí mezi sebou je vhodné celkovou zadluženost přepočítat na jednoho obyvatele. V prvním zkoumaném roce měla obec nulovou zadluženost, a tedy veškeré její příjmy stačily, na pokrytí výdajů. Za celé analyzované období byla nejvyšší zadluženost v roce 2015, kdy každý občan dlužil 13 893 Kč. Takto vysoký nárůst dluhu je spojen s výdaji a schodkem, který v tomhle roce byl jednoznačně nejvyšší. V posledním roce klesla celková zadluženost o 34,5 % a každý občan dlužil 9 101 Kč.

Oběžná aktiva se do roku 2015 postupně zvyšovala. Tento ukazatel popisuje strukturu celkových oběžných aktiv obce a je důležitý pro výpočet likvidity. Poslední informativní

ukazatel popisuje krátkodobé závazky, tedy veškeré závazky obce z platnosti do jednoho roku. Z tabulky lze vidět, že opět největší nárůst krátkodobých závazků je v roce 2015.

Analýza výsledku – Monitorující ukazatele

Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům společně s celkovou likviditou patří mezi monitorující ukazatele. Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům říká, jak jsou obce schopny krýt závazky vlastním majetkem (poměr zadluženosti k majetku obce). Za problémové jsou považovány ty obce, jejichž hodnota přesáhne úroveň 25 %. Z tabulky 9 vyplývá, že v žádném zkoumaném roce nebyl tento ukazatel v rizikové hranici. Téměř v každém roce jsou hodnoty nižší než 10 %, pouze v roce 2015 má tento ukazatel hodnotu 14,41 %. Po vyhodnocení tohoto ukazatele lze říci, že hospodaření obce za celou periodu je velmi dobré.

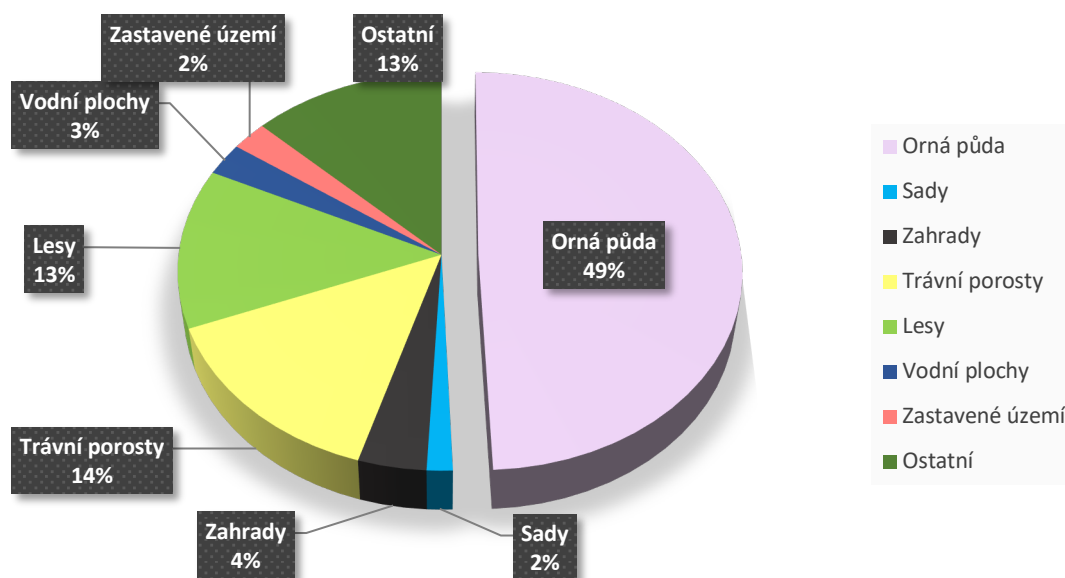
Ukazatel likvidity reprezentuje běžnou likviditu. Čím je úroveň tohoto ukazatele vyšší, tím je na tom daná obec lépe a má nižší riziko platební neschopnosti. Ukazatel likvidity vypovídá o tom, jak rychle je obec schopna přeměnit svůj majetek na finanční prostředky a uhradit své závazky. Za velmi rizikovou hodnotu je považována likvidita rovná 1 či nižším hodnotám. Pokud mají obce příliš vysokou likviditu, není to opět pro zdraví obce dobré. Doporučená hodnota likvidity podle Ministerstva financí ČR je kolem 2,5 až 3. Ve zkoumaném období obec Pržno disponovalo nejvyšší likviditou v roce 2011. Hodnota likvidity v tomto roce byla 3,05, což znamená, že krátkodobé prostředky pokryjí závazky 3,05krát. Obec se ani jednou nedostala k rizikové hranici 1. Nejblíže se k této hodnotě blížila v roce 2013, kdy celková likvidita byla 1,34. Obec také nedisponovala příliš vysokou likviditou, takže podle tohoto ukazatele je hospodaření obce velmi dobré.

4.3 Analýza a hodnocení obce Třanovice

Druhou zkoumanou obcí z okresu Frýdek Místek je obec Třanovice, ležící v nadmořské výšce 320 m. n. m. s celkovou plochou 861 ha ležící na řece Stonávce. Třanovice leží kousek od Beskyd, velmi blízko jsou vzdálené rekreační oblasti Žermanická a Těrlicka přehrada. První zmínka o této obci pochází z roku 1440. V současnosti na tomto území žije 1 043 obyvatel, z toho tvoří 137 dětí. V obci je evidováno celkem 61 ekonomických subjektů, nachází se zde Základní a Mateřská škola nižšího stupně, knihovna, tělocvična, hřiště, pošta, potravinový Hruška, evangelický kostel, farní sbor, restaurace, sportovní klub, zubní ordinace, domov pro seniory, stavebniny, penzion, ski areál, autobusová zastávka a květinářství. V čele stojí starosta a zastupitelstvo obce má 15 členů. [27]

Rozloha území obce podle druhu půdy a účelovosti je zpracována v grafu 10. Celková výměra zemědělské půdy činí 585 ha, z toho 425 ha tvoří orná půda, 13 ha sady, 33 ha zahrady 124 ha travní porosty. Nezemědělská půda má celkem 266 ha, z toho 122 ha tvoří lesy, 23 ha vodní plocha, 21 zastavěné území a 111 ha ostatní. [25]

Graf 10: Katastrální rozloha Třanovic

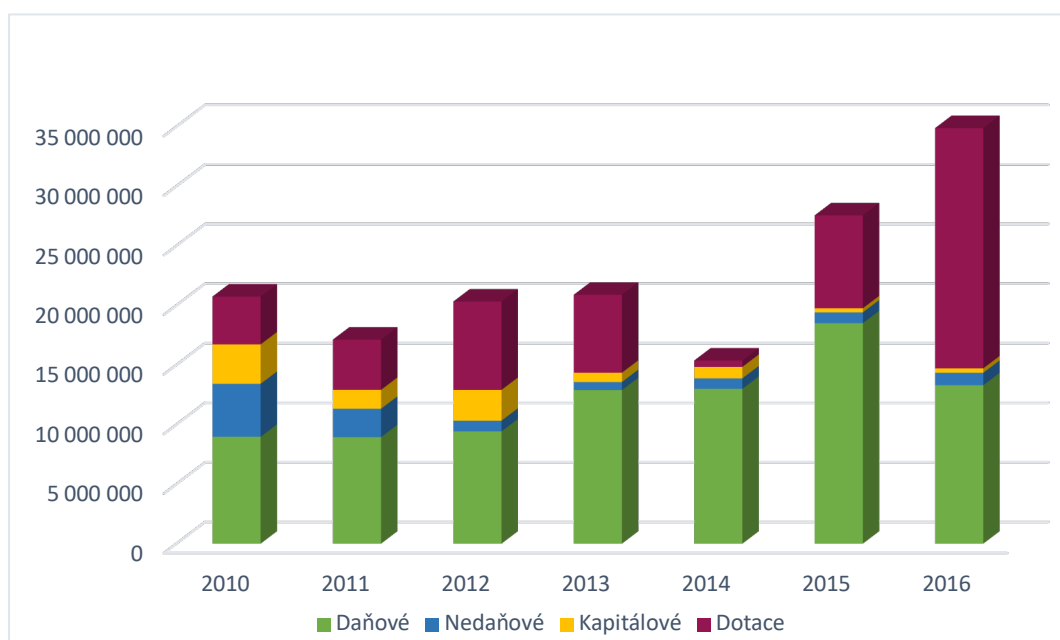

Zdroj: Lags.cz [25], vlastní zpracování

4.3.1 Saldo rozpočtu

Výsledné saldo rozpočtu slouží obcím pro zjištění struktury hospodaření za daný kalendářní rok. Nejdříve je potřeba zjistit výši celkových příjmů od roku 2010 a poté výdaje ve stejných letech.

Graf 11: Celkové příjmy obce Třanovice v letech 2010-2016

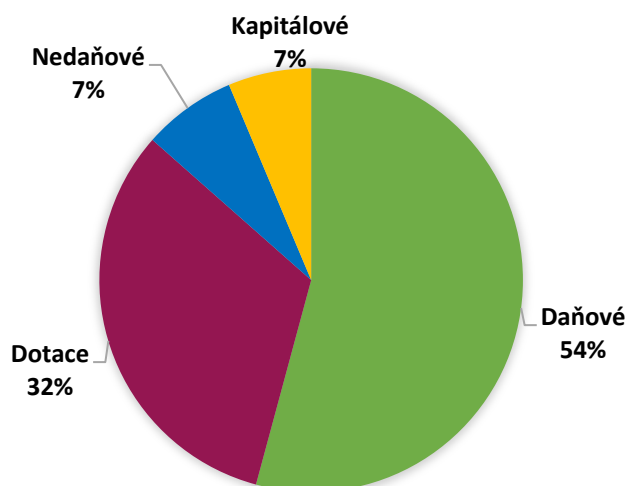

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

Celkové příjmy

Graf 11 zachycuje celkové příjmy od roku 2010. V roce 2010 dosáhla obec celkových příjmů 20,7 mil. Kč, na dané částce se z 19,4 % podílely přijaté dotace na projekty obce a ze 43,3 % daňové příjmy. V dalším roce výše příjmů klesla o 17,4 %, protože obec v tomto roce měla nižší nedaňové a kapitálové příjmy. Rok 2016 byl pro obec z hlediska příjmového srovnání nejlepší. V tomto roce dosáhly celkové příjmy hodnoty 35 mil. Kč a od roku 2010 se tak jedná o nárůst 68,2 %. Obec v posledním roce přijala nejvyšší dotaci, která překročila 20 mil. Kč. Tento rok byl z hlediska příjmů pro obec nejlepší (zejména kvůli dotacím), avšak daňové příjmy značně poklesly (o 28,1 %), což pro obec není moc pozitivní zjištění. Vývoj transferu a daňových příjmů ovlivňuje nejvíce strukturu celkových příjmů. Za celé analyzované období obec dosáhla celkových příjmů téměř 157 mil. Kč, v obci žilo průměrně 1 032 občanů a příjem na občana činil 152 033 Kč. Graf 12 popisuje, jaké kategorie příjmů se za analyzované období nejvíce podílely na celkových příjmech. Nejvíce tuto strukturu ovlivnily příjmy daňové, které se podílely z 54 %, dotace 32 %, nedaňové příjmy ovlivnily celkové příjmy stejně jako v předchozím případě ze 7 % a kapitálové příjmy rovněž 7 %.

Graf 12: Procentuální rozdělení příjmů Třanovice

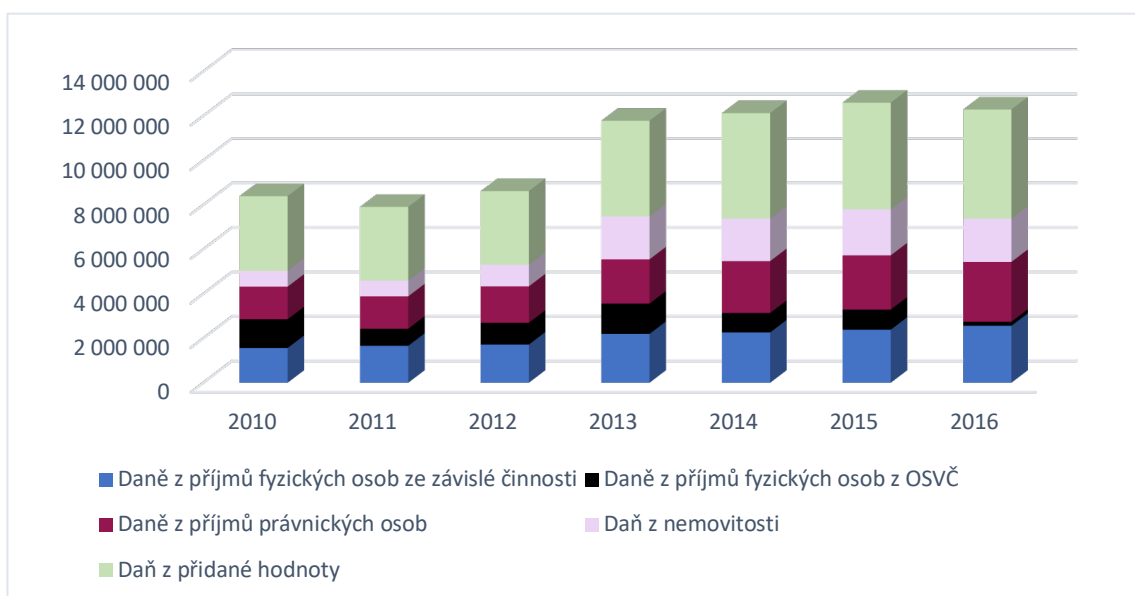
Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

- **Daňové příjmy**

Graf 13 člení daňové příjmy na daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, daň z příjmů právnických osob, daň z přidané hodnoty, daň z příjmů fyzických osob z osob samostatně výdělečně činných (dále jen OSVČ) a daň z nemovitosti. Daňové příjmy měly do roku 2015 rostoucí trend, pouze v posledním roce klesly o 28,1 %. Pro obec je nejdůležitější daň z přidané hodnoty, která od roku 2012 každým rokem roste. Za zkoumané období tato daň vzrostla celkově o 46,1 %. Každý vlastník nemovitosti musí ročně platit daň z této nemovitosti, z čehož plynou obci příjmy. V roce 2010 výnos z nemovitostní daně dosáhl 712 tis. Kč, v roce 2016 vzrostl na 1,95 mil. Kč (nárůst o 174 %). Výnos daně z příjmů fyzických osob z OSVČ každým rokem klesá, za celé období pokleslo 86 %. Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti je v grafu znázorněna modře. Tato daň má rostoucí trend a jen

v posledním roce vzrostla o 7,3 %. Poslední, avšak velmi důležitou složkou je daň z příjmů právnických osob, která má opět rostoucí trend. V Třanovicích je evidováno celkem 61 právních forem podnikání, z toho je například 22 společností s ručením omezeným, 16 fyzických osob, 11 fyzických osob zemědělských podnikatelů, 3 spolky, 1 akciová společnost, 1 pobočný spolek, 1 církevní osoba, 1 státní podnik, 1 příspěvková organizace. Jako příklad lze uvést firmu SPECTRA CZ s. r. o., jejíž roční obrat činí 300–500 mil. Kč a zaměstnává 100-200 zaměstnanců. Je nutné říci, že tato firma se specializuje na mezinárodní přepravu zboží po celé Evropě, takže zaměstnanci nemusí být pouze z obce. Pro obec je důležitá existence jakékoli firmy, která generuje zisk. [26]

Graf 13: Daňové příjmy obce Třanovice

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

- **Nedaňové příjmy**

Nedaňové příjmy v grafu 11 vykazují spíše klesající trend. Výnos z této daně byl nejvyšší v roce 2010, hodnota dosáhla 4,4 mil. Kč. Důvodem takto vysokých daní jsou příjmy z vlastní činnosti obce, které v tomto roce byly ve výši 2,6 mil. Kč. V roce 2011 byly nedaňové příjmy téměř o polovinu nižší (2,3 mil. Kč). Obec v tomto roce měla příjmy z vlastní činnosti pouze ve výši 658 tis. Kč. Za celou periodu výnos z nedaňových příjmů poklesl o 76,5 %.

- **Kapitálové příjmy**

V prvních třech letech prodala obec nejvíce pozemků, takže prodej těchto pozemků je započítán do kapitálových příjmů. Kapitálové příjmy mají klesající charakter.

- **Dotace**

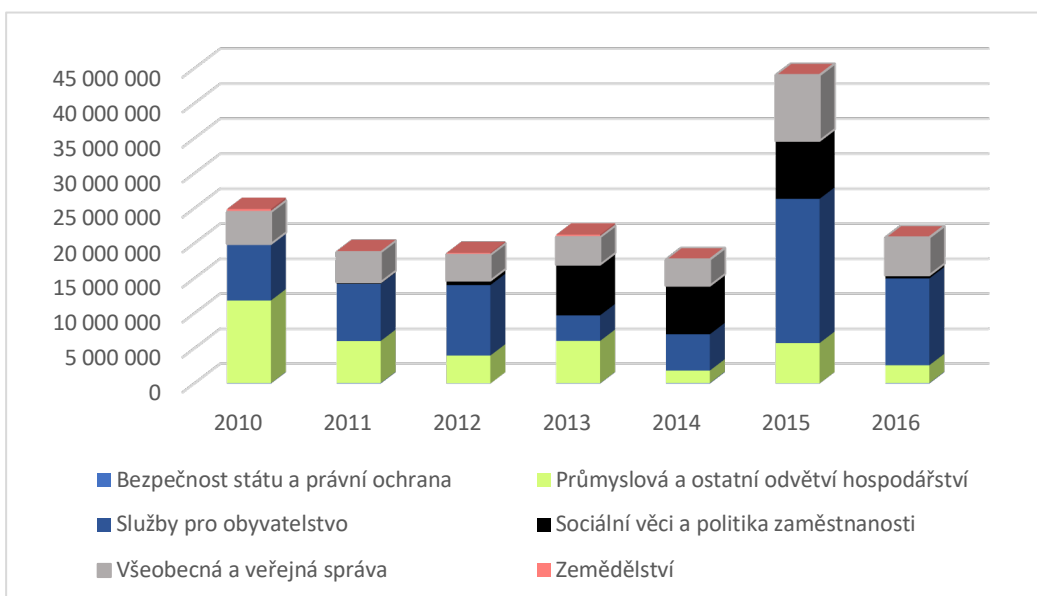
Obec čerpá dotace každým rokem, nejvyšší dotaci 20,1 mil. Kč obdržela v roce 2016. V tomto roce přijala dotaci od kraje, regionálních rad, ze státního rozpočtu a také z mezinárodního

fondů. Bohužel na internetových stránkách obce nejsou zveřejněné informace, co z daných transferů financovala.

Celkové výdaje

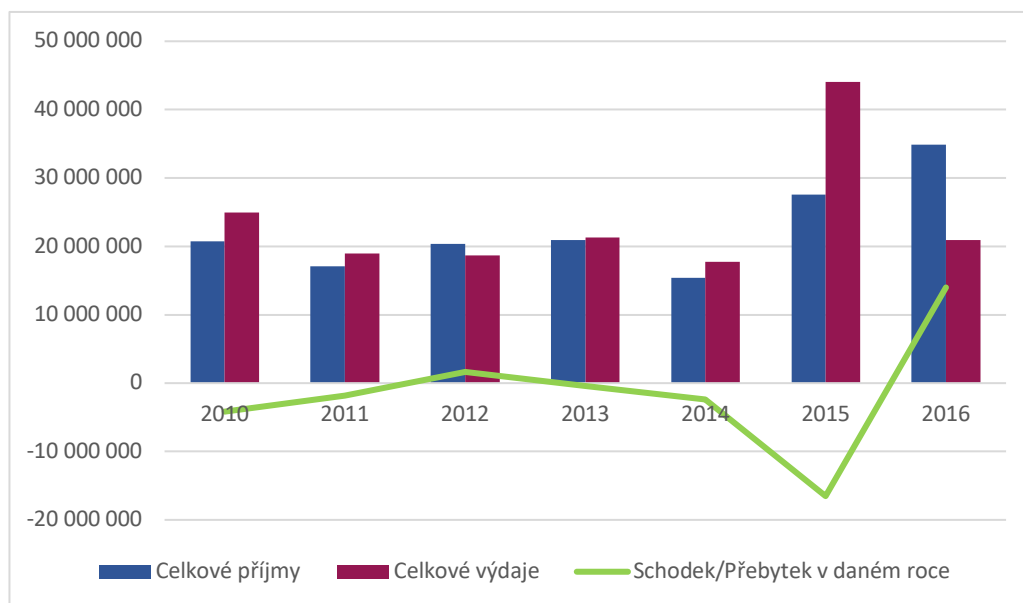
Celkové výdaje podle druhu odvětví rozděluje graf 14. Největší objem financí směřuje na služby pro obyvatelstvo. V roce 2015 obec Třanovice vynaložila nejvyšší výdaje za celé zkoumané období, tyto výdaje byly na úrovni 44 mil. Kč, z toho 20,6 mil. Kč bylo vynaloženo právě na služby pro obyvatelstvo, konkrétně na bydlení a komunální služby. Výsledné saldo hospodaření je znázorněno v grafu 15 zeleným spojnicovým grafem. Obec největšího schodku (16,52 mil. Kč) dosáhla v roce 2015 z důvodu obrovského nárůstu výdajů. Záporný výsledek hospodaření musí obec vždy uhradit. Nejčastěji prostřednictvím nového úvěru nebo ze svého bankovního účtu. Za celé zkoumané období obec ve většině let vykazovala záporný výsledek hospodaření, pouze v roce 2012 a 2016 byl výsledek hospodaření přebytkový.

Graf 14: Celkové výdaje obce Třanovice v letech 2010-2016

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

Graf 15: Vývoj salda rozpočtu obce Třanovice v Kč

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

4.3.2 SIMU ukazatele

Stejně jako u předešlé obce jsou v tabulce 10 vypočítané hlavní ukazatele, které hodnotí, jak si obec za daný kalendářní rok vedla. V Tabulce jsou v první části vypočítané ukazatele mající pouze informativní charakter, poté jsou doplněné monitorující ukazatele, které hodnotí zdraví obce.

Tabulka 10: Soustava informativních a monitorujících ukazatelů obce Třanovice

Ukazatel/Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Informativní ukazatele							
Počet obyvatel	1020	1026	1032	1032	1037	1041	1036
Úroky (v tis. Kč)	108	305	292	245	225	266	294
Dluhová služba (v tis. Kč)	4 601	3 873	2 618	1 571	3 279	2 368	14 571
Dluhová základna (v tis. Kč)	20 740	17 129	20 325	20 892	15 374	27 555	34 881
Ukazatel dluhové služby (v %)	22,18	22,61	12,88	7,52	21,33	8,59	41,77
Cizí zdroje a PNFV (v tis. Kč)	13 248	18 998	18 414	16 857	18 245	33 269	16 015
Stav na bankovních účtech (v tis. Kč)	689	753	833	2 366	1 683	1 394	1 868
Úvěry a kom. dluhopisy (v tis. Kč)	6 875	8 799	7 092	9 147	10 586	25 388	12 928

Zadluženost (v tis. Kč)	7 040	8 799	7 092	9 147	10 586	25 388	12 928
Zadluženost na obyvatele	6 902	8 576	6 872	8 864	10 208	24 388	12 478
Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %)	53,14	46,32	38,52	54,26	58,02	76,31	80,72
Oběžná aktiva (v tis. Kč)	1 267	2 959	5 616	7 799	6 711	11 266	3 586
Krátkodobé závazky (v tis. Kč)	5 501	7 934	8 551	1 986	2 839	7 411	2 824
Monitorující ukazatele							
Podíl Cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)	4,45	8,71	5,48	4,87	4,83	8,03	3,82
Likvidita	0,23	0,37	0,66	3,93	2,36	1,52	1,27

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

Analýza výsledku – Informativní ukazatele

V obci bylo v prvním roce evidováno celkem 1 020 občanů, na konci hodnotícího období jich zde žilo 1 036. Dobrou zprávou je to, že struktura populace neklesá, naopak mírně roste. Výše placených úroků se odvíjí od celkové výše poskytnutého úvěru a jeho podmínek. Obec každým rokem hradila úroky z půjčených prostředků.

Ukazatel dluhové služby je dalším informativním ukazatelem, který se sleduje za daný rok. Pro tento ukazatel je stanovena kritická hodnota 30 %, kterou Třanovice překročili v posledním roce o více než 11 %. Z tohoto důvodu byla obec písemně obeznámena ze strany Ministerstva financí a musí se k danému dopisu vyjádřit a přijmout nápravná opatření, aby se situace v příštím období znovu neopakovala. Pokud by v dalším období obec znovu překročila stanovenou hranici, nemusela by jí být poskytnutá dotace.

Cizí zdroje a PNFV představují rovněž kolísavý trend. Čím je tento ukazatel vyšší, signalizuje to větší objem cizích zdrojů a většinou roste celková zadluženost. Cizí zdroje byly v roce 2015 nejvyšší za celé analyzované období, z výše uvedeného lze shrnout, že obec měla v tomto roce nejvyšší výdaje, což se promítlo do výsledného salda v daném roce, které mělo největší deficit, a obec si musela finance obstarat jinde.

Stav bankovního účtu obce je opět pouze informativní. V případě, že obec hospodařila v konkrétním roce se schodkem, může patřičný schodek dorovnat ze svého účtu. Výše úvěrů a komunálních dluhopisů roste s potřebami financování obce. Pokud se tento ukazatel zvyšuje, většinou také rostou úroky v dalších letech. Ukazatel je klíčový pro výpočet zadluženosti obce.

Zadluženost se vyvíjela za celé analyzované období velmi kolísavě. V roce 2010 dlužil každý občan 6 902 Kč, v roce 2015 skočil jeho dluh na 24 388 Kč (z důvodu velkého schodku) a naopak v posledním roce zadluženost klesla na 12 478 Kč.

Analýza výsledku – Monitorující ukazatele

Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům nepřekročil ani v jednom roce kritickou úroveň 25 %, takže úroveň tohoto ukazatele byl pro obec bezproblémový, obec je tedy schopná krýt své závazky vlastním majetkem. Po vyhodnocení tohoto ukazatele bylo hospodaření obce za celou periodu velmi dobré.

V prvních třech letech měla obec velmi nízkou likviditu, která se pohybovala pod hranici 1. Takto nízká likvidita není vhodná pro finanční zdraví obce, jelikož se může stát, že obec nebude schopna dostát svým závazkům a může se dostat velmi rychle do platební neschopnosti a na krytí svých závazků si bude muset brát nové úvěry. V dalších letech likvidita stoupla, obec zvyšovala hodnotu oběžného majetku a financí na běžném účtu. Hodnocení podle ukazatele likvidity nebylo nejlepší zejména v první části období, od tohoto období se likvidita zlepšovala.

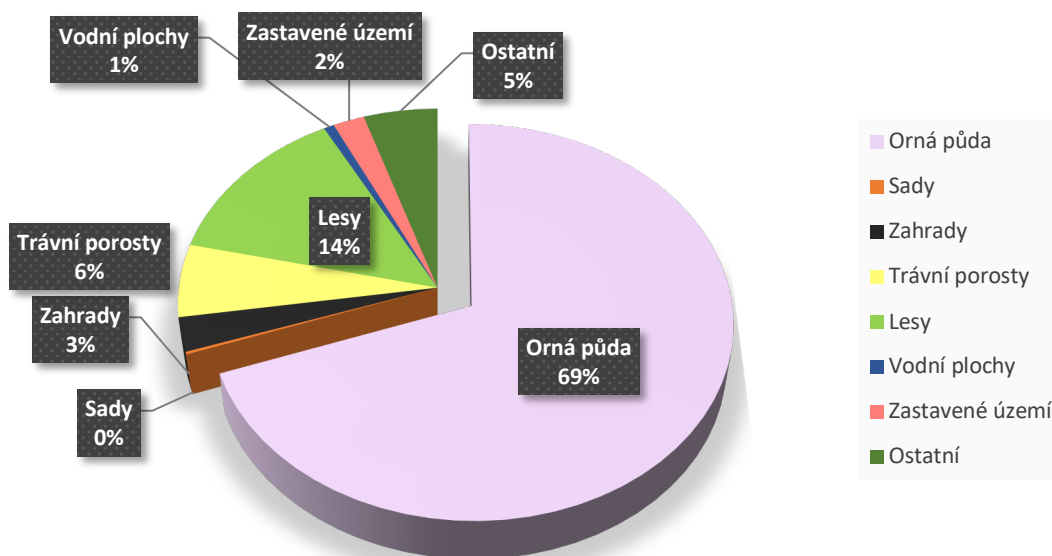
4.4 Analýza a hodnocení obce Hněvošice

Obec Hněvošice je první vybranou obcí za okres Opava. Tato krásná obec je situována na samotném severu republiky v nadmořské výšce 253 m. n. m. a hraničí s Polskou republikou. Hněvošice dále sousedí s Kobeřicemi, Služovicemi a Oldřišovem. V roce 2016 na tomto území žilo 1019 občanů, z toho bylo 76 dětí. Historickou zajímavostí je existence kulturní památky farního kostela sv. sv. Petra a sv. Pavla z roku 1730, který láká mnohé návštěvníky. Občanská vybavenost je srovnatelná s předchozími obcemi, nachází se zde Obecní úřad, pošta, Hasičská zbrojnice, Mateřská a Základní škola, Knihovna, zastávka autobusu, Hostinec, Cukrárna, Sportovní areál, Zemědělské družstvo, potraviny Hruška, dva kostely, dva hřbitovy, kovovýroba a další provozovny. Základní škola je pouze pro žáky do 5. třídy, od druhého stupně dětí dojíždění do vedlejší obce Kobeřice nebo do Opavy.

V obci se dále nachází ordinace praktického lékaře pro děti i dospělé a kožní lékař. Zaměstnanci nejčastěji dojíždějí za práci do vedlejší obce Kobeřice, konkrétně do sádrovcového dolu nebo do Opavy, která je od Hněvošic vzdálena přibližně 11 km. Někteří občané preferují práci ve větších městech, takže dojíždí také do Ostravy, která je vzdálena pouze 44 km. Nejbližší polské město se nachází necelé 2 km od obce, takže pokud jsou příznivé měnové podmínky, někteří mohou dojíždět za práci do blízkého Polska. Obec v budoucnu počítá se spoluprací a rozvojem regionu Ratibořská, ležící v Polsku, jelikož tato oblast patří mezi velmi prosperující. Většina občanů žije v rodinných domech, které byly po roce 1970 masivně vystavěny. V roce 2010 bylo v Hněvošicích obydleno pouze 8 bytů. Zastupitelstvo obce má 8 členů a v čele stojí pan starosta. Katastrální rozdělení plochy lze vidět přehledně v grafu 16. Orná půda činí 428,8 ha, sady 1,3 ha, zahrady 17,3 ha a trávní

porosty 37,1 ha. Celková zemědělská plocha má tedy rozlohu 484 ha. Nezemědělská plocha má 132 ha, z toho 83,7 ha zaujímají lesy, vodní plocha je veliká 4,3 ha, zastavěná plocha 13,10 ha a zbytek tvoří ostatní půda. [25] [28]

Graf 16: Katastrální rozloha Hněvošice

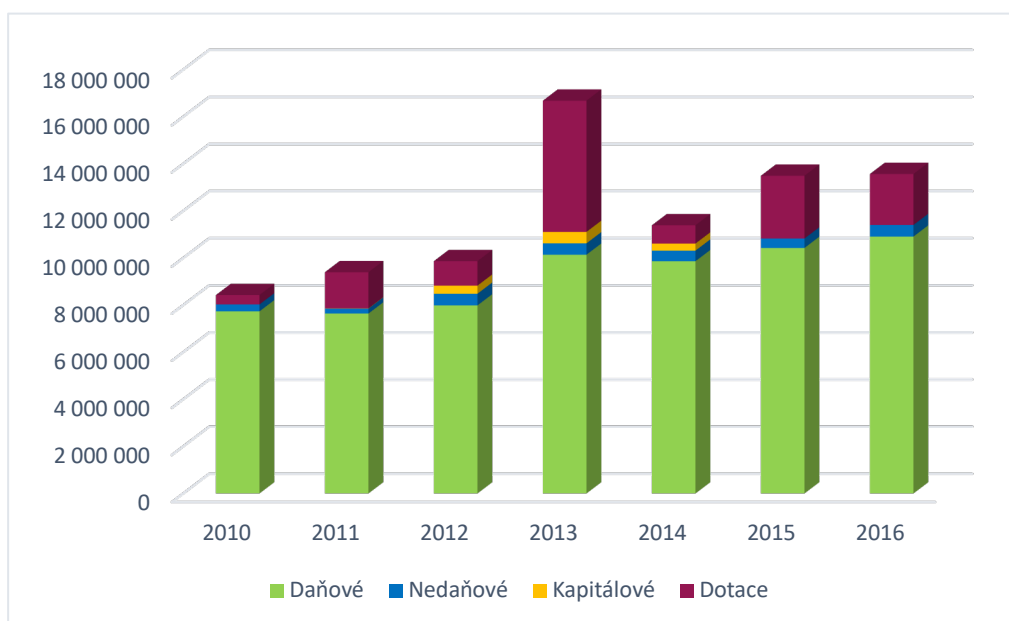
Zdroj: Lags.cz [25], vlastní zpracování

4.4.1 Saldo rozpočtu

Závěrečné saldo rozpočtu je zpracované v posledním grafu 21. Nejdříve je opět nutné zjistit úhrn příjmů a výdajů a pak lze dopočítat výsledné saldo.

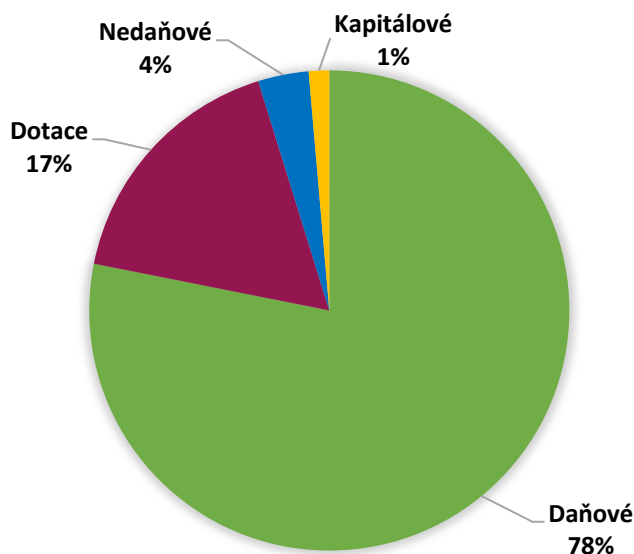
Celkové příjmy obce jsou zpracované v grafu 17. Příjmy mají rostoucí charakter, ovšem v roce 2013 lze vidět nepřiměřený skok v příjmové položce z důvodů vysoké dotace, které obec v tomto roce obdržela. V roce 2014 se celkové příjmy snížily a od tohoto roku opět rostly. Zelená barva v grafu jasně dominuje ostatním barvám, a tedy daňové příjmy tvoří největší část na celkových příjmech obce (více než 50 %). V roce 2013 měla obec nejvyšší příjmy za celou sledovanou periodu, příjmy obce činily 16,68 mil. Kč, z toho 60,8 % tvořily daňové příjmy a 33,4 % dotace. Nejlepší rok pro obec byl rok 2016, v tomto roce sice obdržela o něco nižší příjmy než v roce 2013, avšak neuvěřitelných 80,4 % činily daňové příjmy a 15,9 % dotace. Tato struktura může mít pozitivní vývoj na příjmy v budoucnu, neboť daňové příjmy každým rokem rostou a obci se tak může zvyšovat rozpočet. Obec Hněvošice za sedm let dosáhla celkových příjmů 82,8 mil. Kč, z toho v součtu 78 % tvořily daňové příjmy, 17 % dotace, 4 % nedaňové příjmy a 1 % kapitálové příjmy (graf 18).

Graf 17: Celkové příjmy obce Hněvošice v letech 2010-2016

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

Graf 18: Procentuální rozdělení příjmů Hněvošice

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

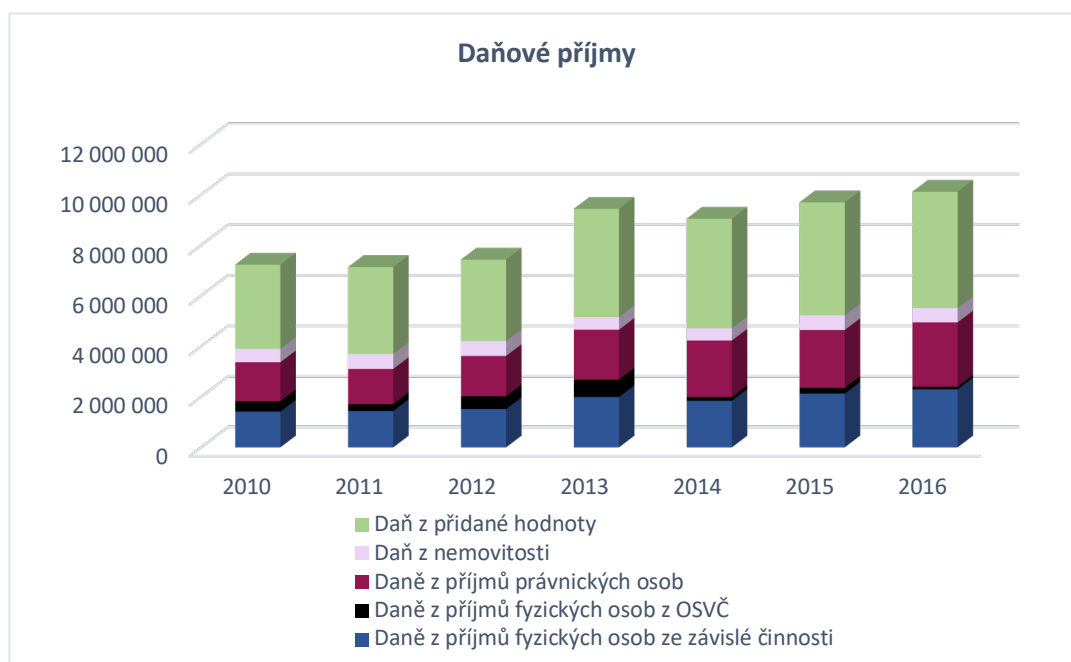
- **Daňové příjmy**

Existence firem v obci a jejich podpora přispívá k celkové dobře se vyvíjející struktuře daňových příjmů. V Hněvošicích je evidováno 37 právních forem podnikání, z toho je 21 fyzických osob, 6 společnosti s ručením omezeným, 2 spolky, 1 příspěvková organizace, 1 družstvo a akciová společnost, 1 pobočný spolek a 1 církevní osoba. V rámci obratu je pro obec velmi důležitá sázková kancelář Fortuna či obchodní družstvo Tempo. Společnost Pálenice Hněvošice s.r.o., která se specializuje na výrobu alkoholických nápojů, patří mezi

nej důležitější s. r. o. firmy z hlediska ročního obrátu společně s firmou Black Kale, která vyrábí potravinářské výrobky.

Celkové daňové příjmy zachycuje graf 19. Nejvyšší objem daňových příjmů lze pozorovat v roce 2013, kdy oproti předchozímu roku daně stouply o 26,9 % a dosahovaly částky 10,14 mil. Kč. Daň z přidané hodnoty, která je v grafu znázorněna zelenou barvou má rostoucí trend. V roce 2010 byl výnos z této daně na úrovni 3,33 mil. Kč, na konci analyzované periody výnos z této daně vzrostl o 38,2 %. Daň z příjmů fyzických i právnických osob má také rostoucí trend. Daň z fyzických osob vzrostla celkově o 62,4 % a z právnických osob o 65 %. [26]

Graf 19: Daňové příjmy obce Hněvošice

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

- **Nedaňové příjmy**

Nedaňové příjmy obce představují přírůstek většinou do hodnoty půl mil. Kč. Obci plynou nejvyšší příjmy z pronájmu majetku a příjmů z vlastní činnosti. Za zkoumané období byly tyto příjmy nejvyšší v roce 2012, z toho příjmy z vlastní činnosti obce byly 192 tis. Kč. Za sedmi leté období nedaňové příjmy vzrostly o 67,5 %.

- **Kapitálové příjmy**

Tento druh příjmů představuje velmi proměnlivý vývoj. Ve třech letech výnos z této daně byl nulový, obec v těchto letech neprodala žádné pozemky nebo dlouhodobý majetek. V souhrnu se kapitálové příjmy podílely z 1 % na celkových příjmech obce.

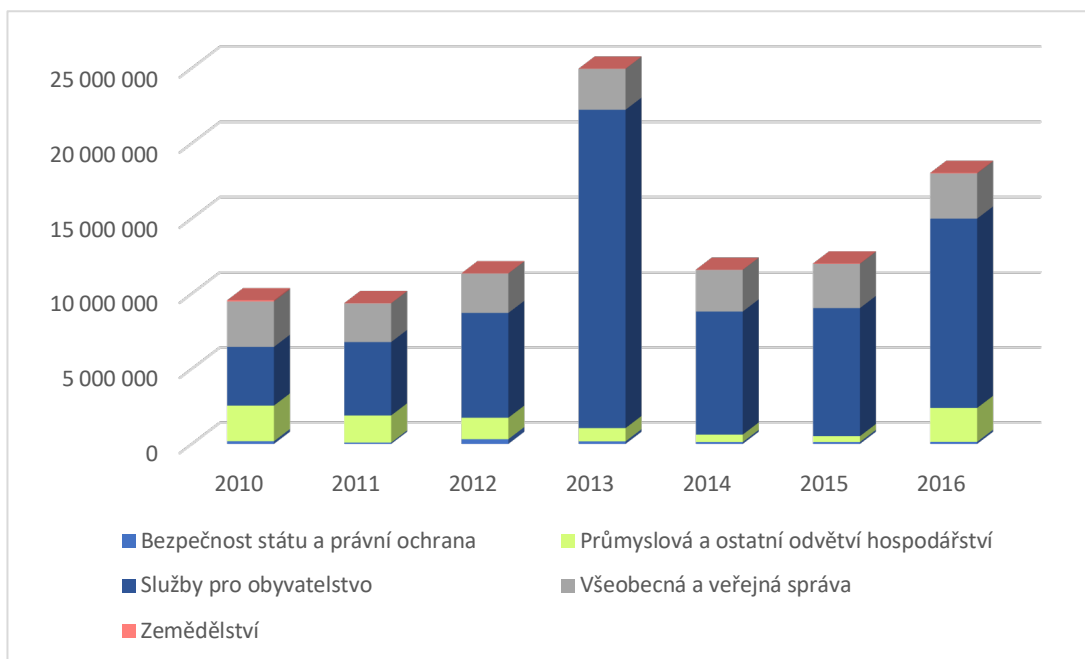
- **Dotace**

Obec dostávala každým rokem pravidelně transferové platby. Nejvyšší dotaci čerpala v roce 2013 ve výši 5,57 mil. Kč. Více než 4 mil. Kč z této dotace bylo přijato ze státního rozpočtu. Obec prostřednictvím dotací zkvalitňuje služby v obci, například byla vystavěna relaxační zóna pro všechny věkové kategorie přímo v centru Hněvošic. Projekt na podporu sociální integrace a služeb je dalším projektem, do kterého se obec zapojila.

Celkové výdaje

Celkové výdaje rozdělené podle druhu účelu lze vidět v grafu 20. Největší skok v grafu lze zahlédnout v roce 2013, v tomto roce vzrostly výdaje obce na 24,97 mil. Kč převážně na služby pro obyvatelstvo. Necelých 14 mil. Kč z této částky směřovalo do odvětví školství a přes 4 mil. Kč na rozvoj bydlení. Tato obec není zemědělsky založena, proto výdaje na zemědělství nejsou tak veliké jako u předchozích obcí. Průmyslové výdaje v posledním roce vzrostly o 480 % a byly spojené převážně s úpravou vodních toků.

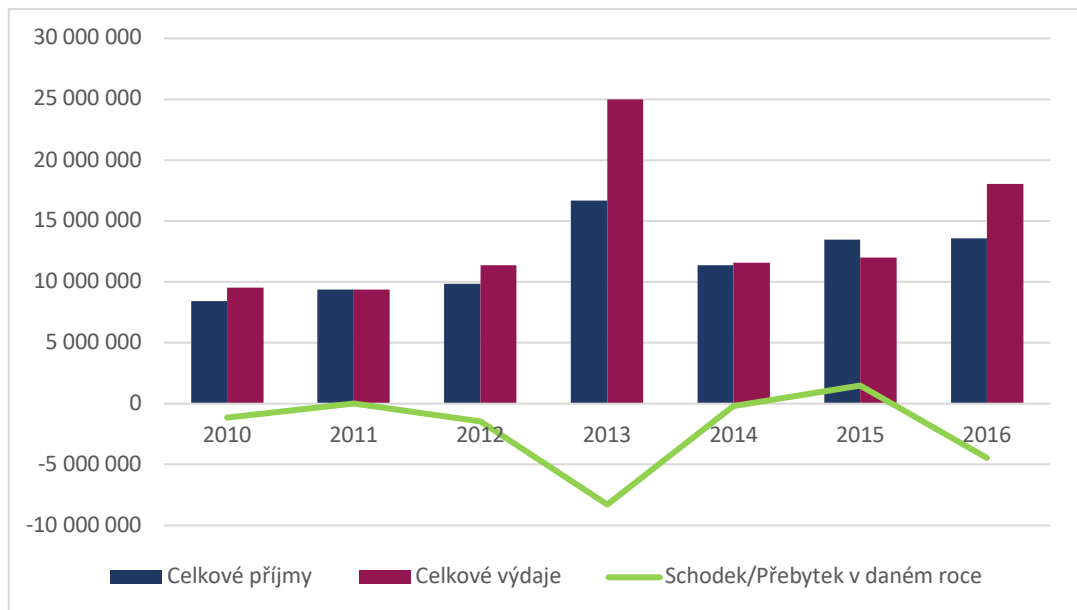
Graf 20: Celkové výdaje obce Hněvošice v letech 2010-2016

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

Konečný závěrečný vývoj salda rozpočtu představuje graf 21. Strukturu salda tvoří převážně deficit (záporný výsledek). Největšího schodku obec dosáhla v roce 2013, tento schodek je spojen s obrovským nárůstem výdajů pro obyvatelstvo, viz graf 20. Deficit v tomhle roce činil 8,28 mil. Kč. O rok později už bylo saldo vyrovnanější, jelikož struktura příjmů a výdajů byla téměř shodná. V roce 2015 naopak saldo rozpočtu dosahovalo kladných hodnot, kde příjmy značně převyšovaly výdaje. V posledním zkoumaném roce obec hospodařila opět se záporným schodkem 4,46 mil. Kč. V obci žilo za celé období přibližně 1024 obyvatel, průměrné saldo na osobu činí 1 966 Kč.

Graf 21: Vývoj salda rozpočtu obce Hněvošice v Kč

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

4.4.2 SIMU ukazatele

Výsledné saldo rozpočtu, které popisuje graf 21 není jediným ukazatelem, který se u obcí sleduje. Po skončení kalendářního roku musí všechny územní samosprávy zaslat finanční výsledky Ministerstvu financí, které pro všechny samosprávy vypočítává informativní a monitorující ukazatele, které zachycuje tabulka 11.

Tabulka 11: Soustava informativních a monitorujících ukazatelů obce Hněvošice

Ukazatel/Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Informativní ukazatele							
Počet obyvatel	1028	1035	1019	1019	1030	1020	1019
Úroky (v tis. Kč)	0	0	0	0	118	94	117
Dluhová služba (v tis. Kč)	0	0	0	0	1 119	1 094	1 636
Dluhová základna (v tis. Kč)	8 427	9 397	9 868	16 682	11 390	13 493	13 568
Ukazatel dluhové služby (v %)	0	0	0	0	9,82	8,10	12,06
Cizí zdroje a PNFV (v tis. Kč)	1 827	1 355	1 542	16 424	15 218	16 048	21 892
Stav na bankovních účtech (v tis. Kč)	2 117	2 183	1 735	3 093	2 115	2 902	3 368
Úvěry a kom. dluhopisy	0	0	0	9 710	8 710	7 710	12 692

Zadluženost (v tis. Kč)	0	0	0	9 710	8 710	7 710	12 692
Zadluženost na obyvatele	0	0	0	9 529	8 456	7 559	12 455
Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %)	0	0	0	59,12	57,23	48,04	57,97
Oběžná aktiva (v tis. Kč)	3 427	2 720	2 479	9 445	8 448	11 703	11 964
Krátkodobé závazky (v tis. Kč)	1 827	1 355	1 542	6 714	1 025	1 175	922
Monitorující ukazatele							
Podíl Cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)	5,44	4,55	3,64	24,74	22,79	21,74	26,71
Likvidita	1,88	2,01	1,61	1,41	8,24	9,96	12,98

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

Analýza výsledku – Informativní ukazatele

Počet obyvatel v obci neustále kolísá, v roce 2016 měla obec 1 019 občanů. Dle statistické predikce ze strany obce, by do roku 2020 zde mělo žít 1 080 obyvatel. V prvních 4 letech neměla obec žádné úvěry, takže neplatila úroky. Z tabulky 11 lze vidět, že v roce 2013 si vzala úvěr ve výši 9 710 tis. Kč, takže v dalším roce již musela úrok zaplatit.

Dluhová služba započítává půjčené prostředky, které obec měla až od roku 2013. Ukazatel dluhové služby se ani v jednom roce nepřibližoval ke kritické hodnotě 30 %. V prvních letech je tento ukazatel 0 %, protože obec neměla žádné půjčené finanční výpomoci. Závěrem lze říci, že obec nevykazovala kritické hodnoty a tím pádem neměla problém se získáváním dotací.

Obec za celé analyzované období několikanásobně zvýšila objem cizích zdrojů, které byly na konci roku 2016 na úrovni 21,9 mil. Kč. Stav na bankovním účtu obce se samozřejmě každým rokem měnil, v posledním roce měla obec na svém účtu přes 3 mil. Kč. Čím více si brala obec půjček, tím více rostla její zadluženost. Obec měla v roce 2013 nejvyšší výdaje za celou periodu a tím také nejvyšší schodek. Z důvodu toho, že si musela vzít úvěr na pokrytí schodku, vzrostl dluh na každého občana na 9 529 Kč. V dalších letech dluh klesal, avšak v roce 2016 opět vzrostl a každý občan dlužil 12 455 Kč.

Analýza výsledku – Monitorující ukazatele

Pro podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům je stanová hranice ze strany Ministerstva financí na 25 %. V prvních třech letech obec neměla s touto hranicí sebemenší problémy. Bohužel v dalších letech ukazatel vždy vzrostl nad 20 % a v posledním roce překročil povolenou hranici o 1,71 %, což může být pro obec v dalších letech nepříjemné. Hospodaření obce podle tohoto ukazatele nebylo velmi dobré.

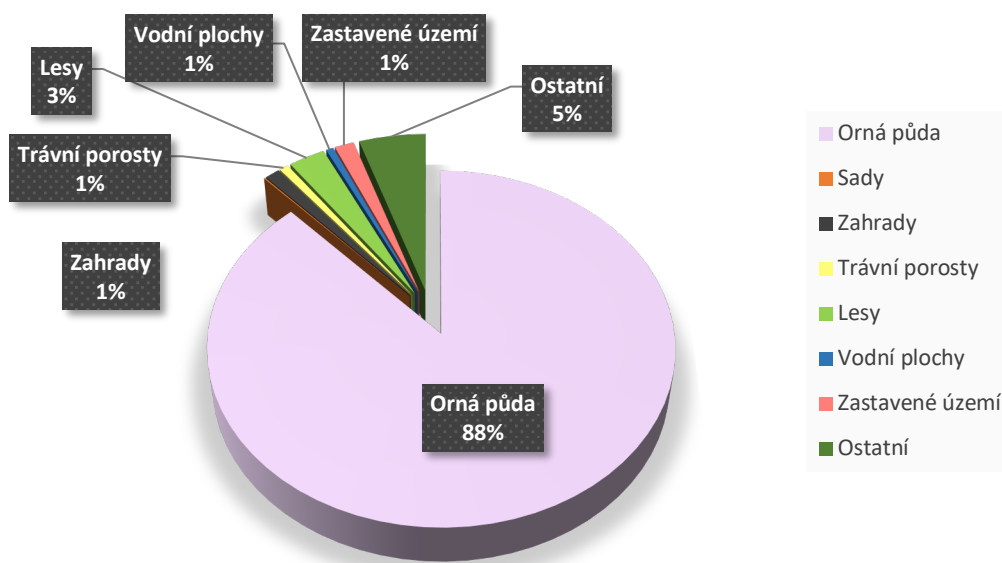
Po stránce likvidity na tom obec také není nejlépe. Od roku 2014 sice vykazuje vysokou likviditu (větší než 8), ale tyto hodnoty jsou až moc vysoké a nejsou v doporučené mezi. Obec sice dokáže velmi rychle přeměnit majetek na peníze a nehrozí jí platební neschopnost. Avšak příliš vysoká likvidita vyjadřuje, že finanční prostředky jsou vázány v aktivech a tyto finance nepracují ve prospěch zhodnocování obce. Nárůst likvidity v posledních třech letech je z důvodu zvýšení financí na běžném účtu a oběžného majetku.

4.5 Analýza a hodnocení obce Oldřišov

Oldřišov patří mezi nejstarší obce Opavska a jedná se o poslední obec, která bude v této práci analyzovaná. Jedním ze sousedů je předchozí obec Hněvošice, Kobeřice, Štěpánkovice, Služovice, Chlebičov a také Polsko. Obec leží v nadmořské výšce 283 m. n. m. a svou rozlohou 1 578 ha se jedná o největší obec z vybraného vzorku. Oldřišov je situován přibližně 10 km jihozápadně od okresního města Opava. V obci v roce 2016 žilo celkem 1 365 obyvatel, z toho 203 dětí a žáků. První zmínka o Oldřišovu se datuje k roku 1234 a jedná se o jednu z nejstarších obcí celého Opavska. Obec je velmi aktivně zapojena v oblasti kulturních akcí pro své občany, každým rokem pořádá akce nejrůznějších druhů jako je stavění máje, program na den matek, myslivecké hody, hasičské slavnosti či zájezdy seniorů. Občanská vybavenost nabízí Obecní úřad, Knihovnu, Základní a Mateřskou školu, Tělocvičnu, Saunu, poštu, menší zdravotní středisko (lékař pro děti a dospělé), Kostel narození Panny Marie, Farní úřad, Hostinec, Restauraci, obchod Hruška, maso uzeniny. V obci je celkem evidováno 37 forem podnikání a více o firmách bude zmíněno v části zabývající se daňovými příjmy. Zastupitelstvo obce je zvolené od roku 2014 a má celkem 9 členů. V obci také vychází pravidelně zpravodaj, který je přístupný na webových stránkách obce. [29]

Obec Oldřišov má největší katastrální výměru z vybraného vzorku. Celková plocha obce činí 1 578 ha, z toho 1 421 ha reprezentuje zemědělská půda a 157 ha nezemědělská půda. Graf 22 rozděluje dané dva typy půd (zemědělskou i nezemědělskou) na podrobnější dělení. Ze zemědělské půdy většinu tvoří orná půda (1 390 ha). Menší část dále tvoří sady (1,5 ha), zahrady (18,2 ha) a travní porosty (11,2 ha). Z nezemědělské půdy lesy tvoří 44,4 ha, vodní plocha 8 ha, zastavěná plocha 23,6 ha a ostatní pozemky 80,4 ha. Koláčový graf 22 vyjadřuje daný typ půdy v procentuálním vyjádření k celkové ploše obce. [25]

Graf 22: Katastrální rozloha Oldřišova

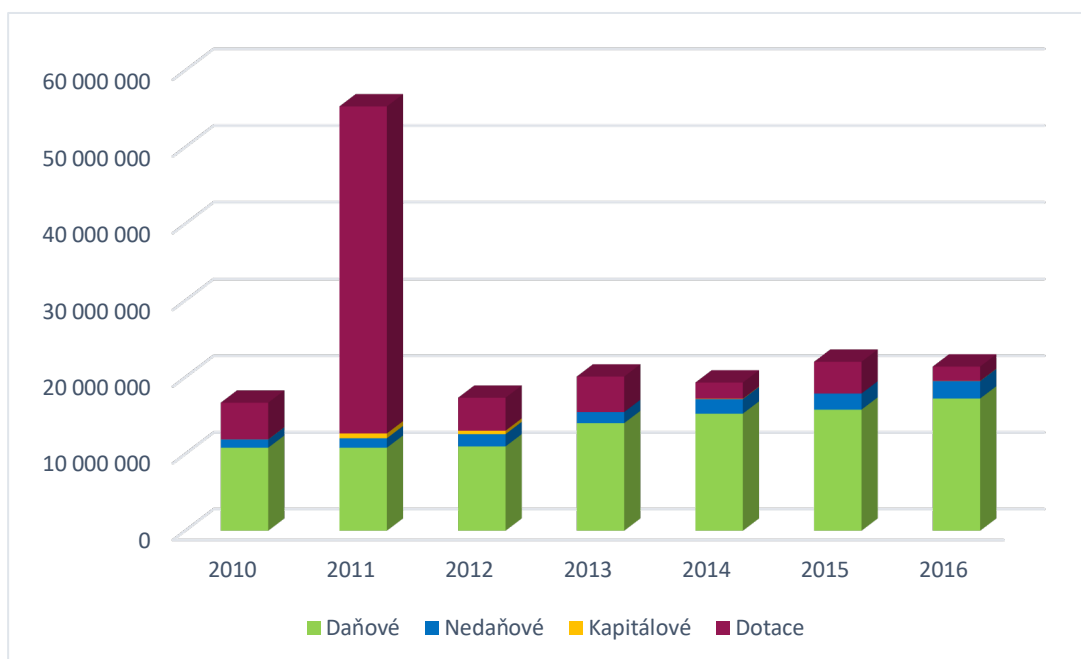

Zdroj: Lags.cz [25], vlastní zpracování

4.5.1 Saldo rozpočtu

Také v posledním případě bude obec posuzována z hlediska hospodaření podle závěrečného salda rozpočtu. Následující graf 23 nejdříve zobrazuje celkové příjmy a poté budou analyzované její výdaje.

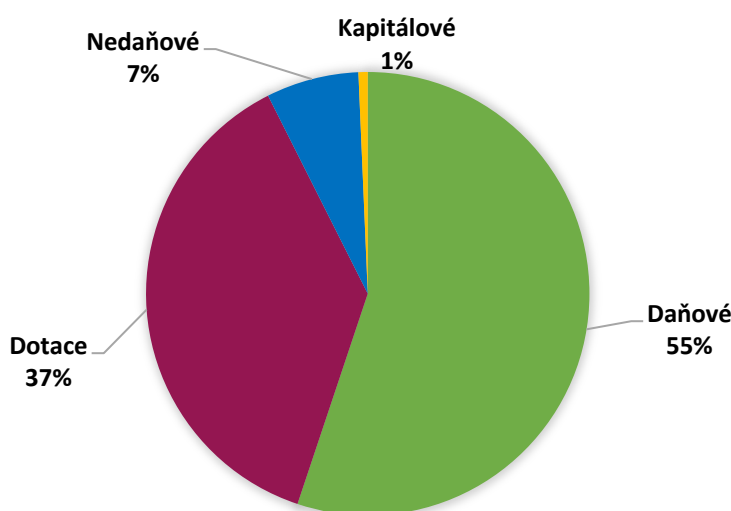
Graf 23: Celkové příjmy obce Oldřišova v letech 2010-2016

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

Obec za zkoumané období dosáhla **celkového příjmů** 172 mil. Kč, podle počtu osob, které v obci žilo, připadá celkový příjem na osobu 127 340 Kč. Obec stejně, jako všechny předchozí obce je nejvíce závislá na daňových příjmech a dotacích, které dostává na financování svých projektů a aktivit. V roce 2011 příjmy dosáhly nejvyšší úrovně, obec v tomto roce přijala nejvyšší dotaci 42,6 mil. Kč. V roce 2010 celkové příjmy obce byly na úrovni 16,7 mil. Kč, z toho 64,6 % tvořily daňové příjmy a 28,6 % dotace. O 6 let později celkové příjmy obce vzrostly na 21,4 mil. Kč, z této částky tvořili daňové příjmy 80,6 % a dotace pouhých 8,7 %. Růst daňových příjmů je dobrý pro zdraví obce a pro budoucí vývoj. Za sedmi letou periodu daňové příjmy tvořili 55 %, dotace 37 %, nedaňové 7 % a kapitálové 1 %. Graf 23 zobrazuje celkové příjmy, graf 24 procentuální rozdělení těchto příjmů za 7. letou periodu.

Graf 24: Procentuální rozdělení příjmů Oldřišova

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

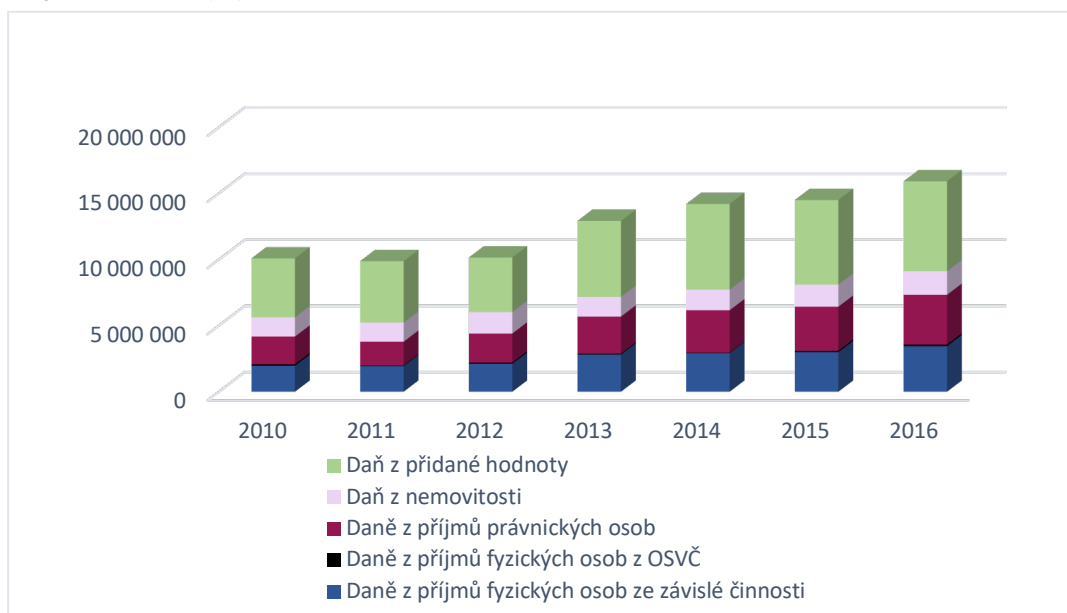
- **Daňové příjmy**

Daňové příjmy jsou pro obec nejstálější složkou příjmů a mají rostoucí trend. Nejvyšších příjmů obec dosahuje z daně z přidané hodnoty, která na začátku období činila 4,46 mil. Kč, na konci pak 6,8 mil. Kč (nárůst o 52,6 %). Obci také každým rokem plynou do pokladny příjmy, které musí odvádět vlastníci všech nemovitostí. Příjem z daně z nemovitosti je mírně rostoucí a mohl by se v budoucnu dále zvyšovat. Za celé analyzované období příjem z této daně vzrostl o 2,3 %. Existence fyzických a právnických osob je pro obec velmi důležitá, protože tato struktura zřetelně ovlivňuje celkové příjmy. Z grafu 25 lze vidět, že tyto příjmy každým rokem rostou. Příjem z fyzických osob vzrostl za 7 let o 75,2 % a právnických osob o 79,6 %.

V obci je registrováno celkem 19 fyzických osob, 9 společností s ručením omezeným, 3 fyzické osoby podnikající v oblasti zemědělství, 2 příspěvkové organizace, 1 družstvo

a 1 spolek. Pro obec jsou z hlediska příjmu právnických osob nejdůležitější firmy AGROBIO OPAVA, s. r. o. AGROHOW, spol. s. r. o. První firma se specializuje na prodej v oblasti zemědělských věcí, roční obrat této firmy je 100-200 mil. Kč. Druhá firma se specializuje na prodej hnojiva a roční obrat je ve stejné úrovni jako předchozí. [26]

Graf 25: Daňové příjmy obce Oldřišov

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

• Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy jsou v grafu 23 znázorněné modrou barvou. Nedaňové příjmy za celé období vzrostly o 110 % a největší byly v roce 2016 (2,26 mil. Kč). Obec v posledním roce dosáhla příjmu 1,24 mil. Kč plynoucí z poskytování služeb a výrobků.

• Kapitálové příjmy

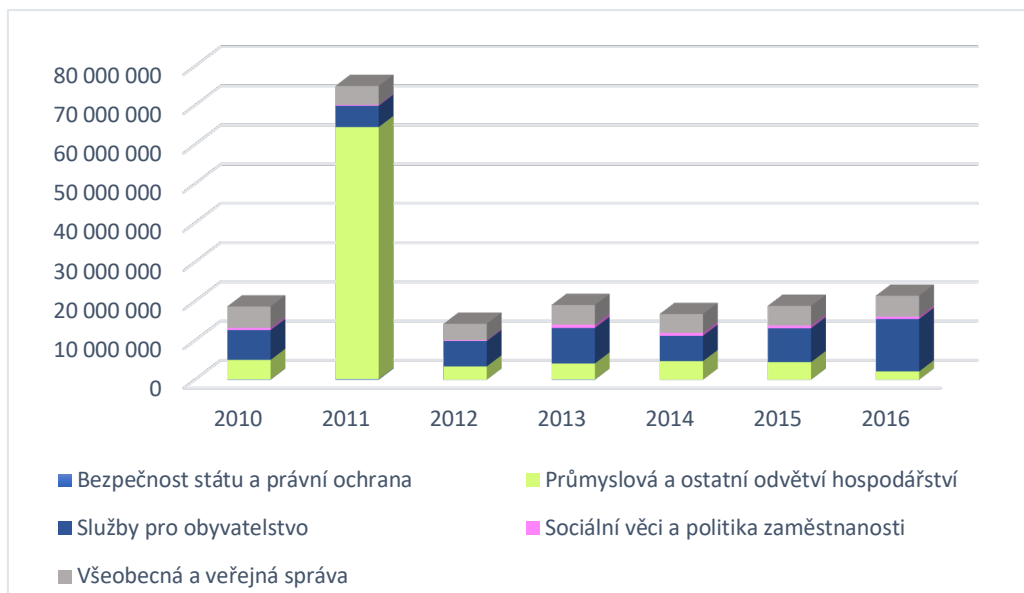
Kapitálové příjmy jsou na velmi nízké úrovni, v roce 2013 a 2015 byly příjmy nulové. Na konci sledovaného období tyto příjmy dosahovaly hodnoty 27 tis. Kč za celý rok, z důvodu menšího prodeje pozemku a dlouhodobého majetku. Naopak nejvyšší kapitálové příjmy měla obec Oldřišov v roce 2011. Tyto příjmy byly převážně z prodeje pozemků obce a činily více než půl milionů korun.

Celkové výdaje

Výdajová struktura je v každém roce podobná a nevykazuje veliké skoky kromě roku 2011 (graf 26). Obec v tomto roce dosáhla nejvyšších příjmů (55,3 mil. Kč) a vynaložila nejvyšší výdaje (75 mil. Kč). Výdaje přibližující se částce 65 mil. Kč šly do vodního hospodářství, konkrétně do zkvalitnění čištění odpadních vod. Jelikož obec není zemědělsky založená, neodvádí žádné výdaje spojené s tímto odvětvím. Poměrně vysoké částky jdou také na služby pro obyvatelstvo, nejvyšší výdaje měla v roce 2016, kde financovala komunální odpady, vzdělání a rozvoj bytového zařízení. Závěrečné saldo rozpočtu představuje graf 27. Jednoznačně největší schodek lze pozorovat v roce 2011, protože jak bylo popsáno výše,

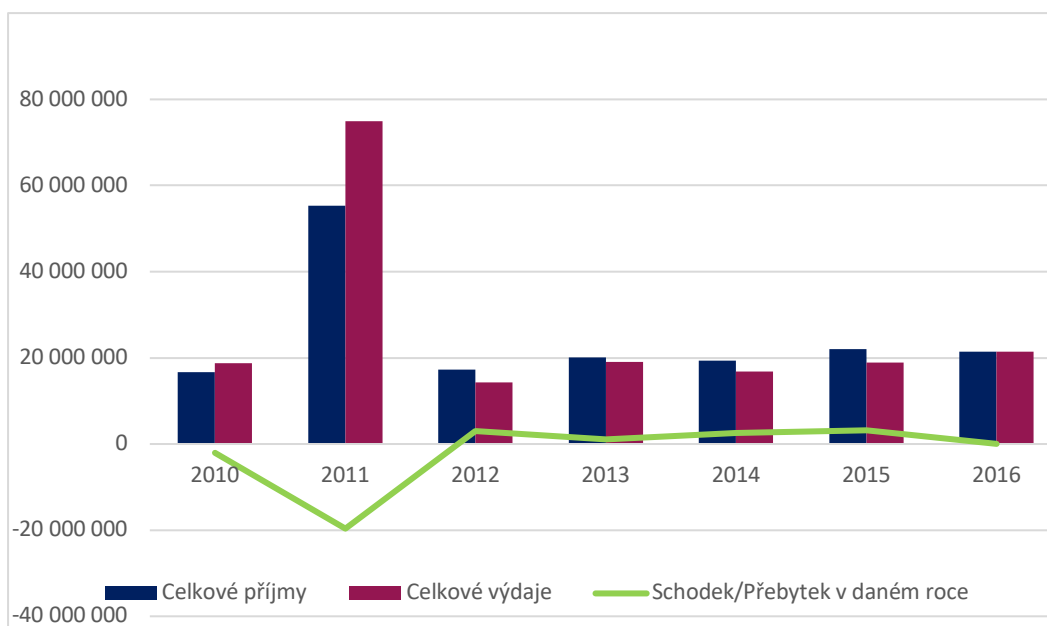
obec v tomto roce měla největší výdaje (schodek 19,6 mil. Kč). V dalších letech měla každý rok kladné saldo, takže podle struktury příjmové a výdajové stránky vykazovala přebytek. V posledním roce se saldo dostalo opět do záporných hodnot, avšak deficit nebyl tak vysoký (34 tis. Kč). Za celé analyzované období měla obec ve většině let kladné saldo rozpočtu.

Graf 26: Celkové výdaje obce Oldřišov v letech 2010-2016

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

Graf 27: Vývoj salda rozpočtu obce Oldřišov v Kč

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

4.5.2 SIMU ukazatele

Další kapitola bude orientovaná na porovnání některých ukazatelů mezi sebou. Pro porovnání obcí mezi sebou budou vybrány některé ukazatele ze SIMU tabulky. Tato tabulka pomocí nejdůležitějších ukazatelů představuje postavení obce a její hospodaření. V tabulce 12 je ukázaná struktura obyvatelstva, zadluženost obce, výše úvěrů, stav na bankovním účtu či celková likvidita.

Tabulka 12: Soustava informativních a monitorujících ukazatelů obce Oldřišov

Ukazatel/Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Informativní ukazatele							
Počet obyvatel	1338	1339	1351	1351	1363	1358	1365
Úroky (v tis. Kč)	0	113	518	358	304	273	252
Dluhová služba (v tis. Kč)	0	281	1 531	1 371	1 317	1 285	1 265
Dluhová základna (v tis. Kč)	16 693	55 314	17 336	20 099	19 316	22 025	21 399
Ukazatel dluhové služby (v %)	0	0,51	8,83	6,82	6,82	5,84	5,91
Cizí zdroje a PNFV (v tis. Kč)	51 761	66 194	62 117	22 525	23 145	24 973	23 619
Stav na bankovních účtech (v tis. Kč)	2 450	2 143	4 284	4 373	6 180	8 390	7 304
Úvěry a kom. dluhopisy (v tis. Kč)	0	19 831	18 818	17 805	16 793	15 780	14 767
Zadluženost (v tis. Kč)	0	19 831	18 818	17 805	16 793	15 780	14 767
Zadluženost na obyvatele	0	14 810	13 929	13 179	12 320	11 620	10 818
Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %)	0	29,96	30,29	79,05	72,55	63,19	62,52
Oběžná aktiva (v tis. Kč)	51 682	49 513	46 340	8 444	11 274	13 991	16 065
Krátkodobé závazky (v tis. Kč)	2 405	46 352	3 096	1 846	2 861	5 103	4 645
Monitorující ukazatele							
Podíl Cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)	31,54	33,94	27,14	11,4	11,47	11,9	10,94
Likvidita	21,49	1,07	14,97	4,58	3,94	2,74	3,46

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [34], vlastní zpracování

Analýza výsledku – Informativní ukazatele

Počet obyvatel má pozitivní strukturu, jelikož obyvatelstvo neklesá a má dost dětí. V budoucnu by se struktura obyvatelstva mohla také zvyšovat. Úroky nesou pouze informativní charakter a jsou vyjádřené pro jakýsi přehled kam a kolik financí putuje. Výše úroku se odvíjí od celkové výše přijatých úvěrů. V roce 2010 neměla obec žádný přijatý úvěr, v dalším roce už výše úvěru vzrostla na téměř 20 mil. Kč.

Úhrn půjčených peněžních prostředků v sobě obsahuje dluhová služba. Ukazatel dluhové služby, který je dále počítán se v každém roce nachází na velmi přijatelné úrovni. Obec se ani v jednom roce nepřiblížila kritické hodnotě 30 %.

Zadluženost obce se odvíjí převážně od výše úvěrů. V roce 2010 měla obec nulovou zadluženost, a tedy nejlepší možný výsledek. V dalších letech se zadluženost měnila, největší dluh na obyvatele byl právě v roce 2011. Od tohoto roku zadluženost každým rokem klesala a v posledním připadal dluh na občana 10 818 Kč.

Analýza výsledku – Monitorující ukazatele

Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům překročil v prvních třech letech hranici 25 %. Naopak od roku 2013 se situace začala zlepšovat, úroveň tohoto ukazatele klesla. V posledním roce byl ukazatel v úrovni necelých 11 %, což je velmi dobrá hodnota. Hodnocení podle tohoto ukazatele byl v první části tragický, v dalších letech se obec „zlepšila“ a hodnoty byly více než přijatelné.

Ukazatel běžné likvidity se ani v jednom roce nedostal pod kritickou hodnotu 1. V roce 2011 likvidita poklesla o 95 % na hodnotu 1,07, čímž se nejvíce přibližovala kritické hranici. Za celé období obec disponovala převážně vysokou likviditou, což také není nejlepší výsledek. Obec Oldřišov je sice schopna velmi rychle proměnit prostředky na úhradu závazků, ovšem prostředky jsou ve vysoké výši, které by obec mohla využít jinak.

5 Komparace vybraných obcí

Poslední kapitola je věnována komparaci, kdy autorka diplomové práce srovnává výsledky z předchozích analýz dohromady, aby se obce daly mezi sebou porovnat. Obce budou mezi sebou porovnané podle výsledného salda hospodaření, likvidity, ukazatele dluhové služby a zadluženosti.

5.1 Srovnání podle salda rozpočtu

Předchozí kapitola popisovala každou obec z hlediska lokality, občanské vybavenosti, salda rozpočtu a závěrem hodnotila ukazatele monitoringu. Výše analyzované obce mají podobnou velikostní třídu, která tvoří obyvatelstvo čítající přes tisíce občanů. Z důvodu porovnání je potřeba zabezpečit srovnatelnost, proto je nutné některé údaje přepočítat na jednoho obyvatele.

Podle deníku veřejné správy byl právě rok 2016 velmi významný z hlediska hospodaření územních samospráv. Celkové příjmy ztelně převyšovaly výdaje a plošně se tak jednalo o 53 mld. Kč přebytek výsledného salda, z toho téměř 40 mld. Kč bylo od obcí. Celkové hospodaření obcí v posledních letech bylo záporné. V tomto roce také poklesla meziroční zadluženost a stav na bankovních účtech se také zlepšil. Tuto strukturu ztelně ovlivnil nový přechod čerpání financí z evropských fondů. Územním samosprávám v tomto roce poklesly dotace, takže se snížily celkové příjmy. Daný stav měl za následek celkový pokles investičních výdajů a nárůst vlastních příjmů. Obcím a krajům také globálně vzrostly daňové příjmy z důvodu ekonomického růstu. Výše uvedená skutečnost se rovněž promítla do vybraného vzorku obcí. Výsledek rozpočtového hospodaření by mělo být každým rokem vyrovnané, aby celkový výdaje byly pokryty z dosáhnutých příjmů a nemusely být hrazeny z běžných účtů či prostřednictvím nových úvěrů. Výsledek ročního hospodaření -20 mil. Kč znamená naprosto odlišné dopady pro obec, která má několik stovek občanů v porovnání s několika tisícovou obcí. Z tohoto důvodu je potřeba saldo přepočítat na obyvatele, aby byla zajištěná srovnatelnost. Na vývoji salda má vliv několik skutečností, zejména změna rozpočtového určení daní, ekonomický růst, díky kterému rostou daňové příjmy, změna daňové zátěže, snížení či naopak zvýšení výdajů do určité oblasti. Všechny tyto skutečnosti ovlivňují příjmovou i výdajovou stránku, proto je také ovlivněno výsledné saldo. [30] [31]

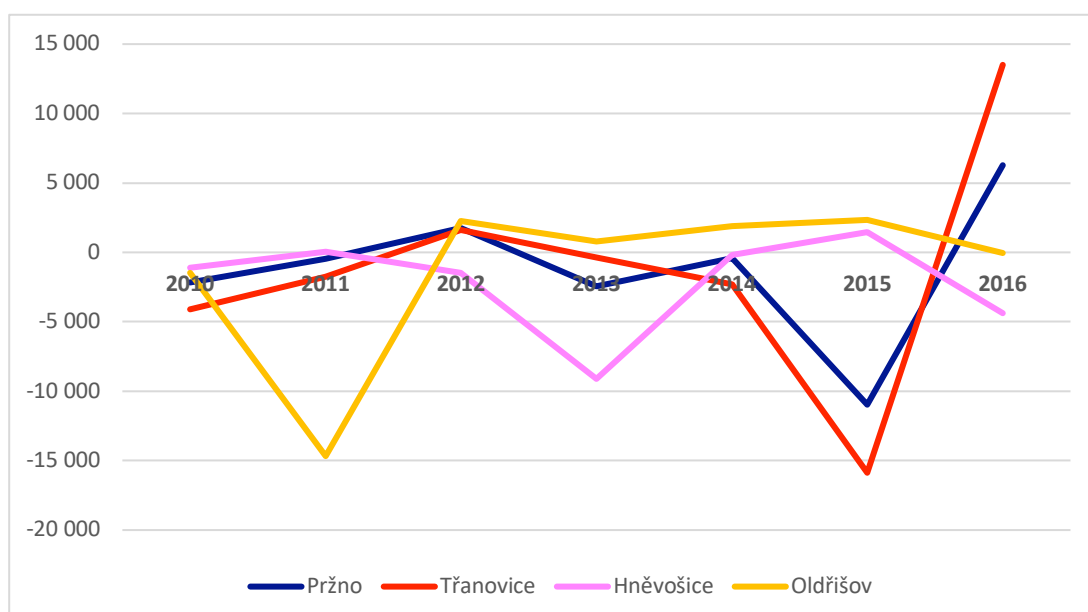
Výsledné saldo je nutné přepočítat dle počtu obyvatel v každé obci. V případě zhodnocení posledního roku 2016 by dopadla nejlépe obec Třanovice, protože disponovala největším přebytkem. Závěrečný účet této obce představoval přebytek 13 506 Kč na obyvatele z důvodu nejvyšších příjmů. O něco menší přebytek měla v tomto roce obec Pržno (6 278 Kč na osobu), která se umístila hned na druhém místě. Záporné hospodaření představily obě obce z Opavského okresu. Nicméně obec Oldřišov hospodařila s malým mínusem 25 Kč, takže daný výsledek nebyl nejhorší. Nejhuř ze všech na tom byla obec Hněvošice, která v tomto roce dosáhla deficitu 4 378 Kč na hlavu. Rok 2015 byl přesně opačný, neboť obě obce z Frýdeckého okresu měly záporné hospodaření, naopak Opavské obce hospodařily

s kladnými výsledky. V tomto roce nejlepšího hospodaření dosáhla obec Oldřišov, i když neměla nejvyšší příjem na obyvatele, ale měla nejlepší výsledné přebytkové saldo. Naopak nejhůře dopadla obec Třanovice, kde schodek na obyvatele činil 15 872 Kč. Rok 2014 je shodný s rokem 2015, pořadí obcí je totožné pouze s jinými čísly.

Posuzovat a hodnotit hospodaření obce pouze za poslední rok může být velice zkreslené. Obec může v daném roce získat obrovskou dotaci, která se promítne v příjmové stránce. Po odečtení příjmů a výdajů vyjde saldo rozpočtu, které může vykazovat značný přebytek zejména díky transferům. Proto nelze říci, že daná obec hospodář nejlépe, protože má nejvyšší saldo za daný rok. Vždy je lepší brát delší časový interval, který odráží podrobnější vývoj daného ukazatele. V grafu 28 lze vidět vývoj salda přepočítané podle počtu obyvatel. Všechny obce měly průměrné saldo na obyvatele záporné. Pokud by se hodnotilo podle průměrného salda za sedmi leté období, výsledek by byl následující:

- První místo obsadila obec Pržno, protože z celého vzorku měla nejmenší průměrný schodek na občana ve výši 1 201Kč. I když má obec záporné saldo rozpočtu, v porovnání s ostatními obcemi je nejlépe schopna připravovat rozpočtový výhled a vykazuje nejnižší průměrný schodek.
- Druhé místo obsadila obec Oldřišov, která sice nejčastěji vykazovala přebytkové saldo, ale v roce 2011 měla nejvyšší schodek, který také zvedl průměrné saldo na občana na - 1 276 Kč.
- Obec Třanovice skončila předposlední s průměrným schodkem 1 327 Kč.
- Na posledním místě se umístila Opavská obec Hněvošice, s celkovým průměrným schodkem - 2 106 Kč.

Graf 28: Vývoj salda na obyvatele v letech 2010-2016

Zdroj: Vlastní zpracování

5.2 Srovnání podle běžné likvidity

Likvidita patří mezi monitorující ukazatele a nese velmi důležitou informaci o schopnosti platit své závazky. Likvidita počítá s oběžnými aktivy a krátkodobými závazky. Podle Ministerstva financí jsou rizikové ty obce, které spadají do intervalu $<0;1>$, jejich likvidita je tedy velmi nízká a může nastat platební neschopnost. [13]

Graf 29 představuje vývoj běžné likvidity u všech obcí. Nejvyšší likviditou za celé zkoumané období disponovala obec Oldřišov, kde průměrná likvidita činila 7,46, takže krátkodobé prostředky pokryjí závazky 7,46krát. Doporučená hodnota likvidity ze strany Ministerstva financí je na úrovni 2,5-3 (někdy se dokonce u jiných internetových zdrojích uvádí hodnota 1,5-2). Je to z důvodu toho, aby obec neměla příliš nízkou likviditu, aby neupadla rychle do platební neschopnosti a zároveň příliš vysokou likviditu, protože by své zdroje mohla lépe využít. Oldřišov má velmi vysokou likviditu a své zdroje by mohla efektivněji využít například na rozvoj bydlení či do dalších služeb pro obyvatelstvo. Obec je v porovnání s ostatními obcemi více konzervativní, na svém bankovním účtu má částku vyšší než 7 mil. Kč.

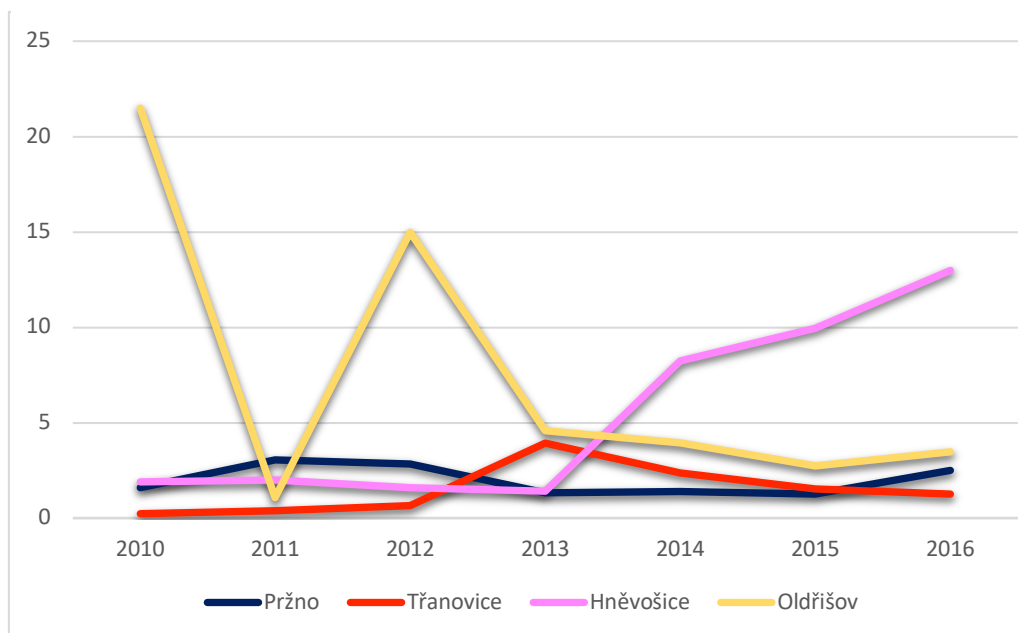
Druhou nejvyšší průměrnou likviditu (5,44) měla obec Hněvošice. Vývoj běžné likvidity je poměrně stabilnější než v předchozím případě. Obec se ani v jednom roce nedostala do kritického intervalu ani velmi blízko. Nejnižší likviditu měla v roce 2013 (1,41), ale v dalším roce se opět několikanásobně zvýšila. I v tomto případě je likvidita vysoká a obec by ji mohla snížit tím, že sníží objem financí na svém bankovním účtu vhodnou investicí.

Obec Pržno měla vývoj ukazatele likvidity poněkud nižší než předchozí dvě obce. Sice se ani v jednom roce nedostala do rizikové hranice, ale likvidita často oscilovala kolem hodnoty 1,2-1,6. Průměrná likvidita za sedmi leté období představuje hodnotu 2. Z hlediska hodnocení likvidity na tom Pržno není vůbec špatně, lze vidět, že efektivně využívá finanční prostředky. V posledním roce se zvýšil stav na bankovním účtu na 4,5 mil. Kč, z tohoto důvodu také vzrostla celková likvidita. Jde vidět, že obec si hospodaření podle tohoto ukazatele hlídá a nedostává se do kritické hranice.

Nejhorší likviditou ve skupině hospodařila obec Třanovice. Průměrná likvidita je na úrovni 1,48, což sice není v kritické hranici, ale podle vývoje grafu 29 se obec několikrát v této hranici nacházela. Konkrétně v prvních třech letech se ukazatel likvidity dostával pravidelně pod hodnotu 1. Obec od roku 2013 likviditu zvýšila, ale v posledních dvou letech ukazatel opět klesl na hodnotu 1,27. Pokud ukazatel bude stále klesat, obec se bude dostávat do rizikových hodnot a hrozí jí vyšší riziko platební neschopnosti než u ostatních. Závěrečné vyhodnocení podle ukazatele likvidity je podle autora následující:

- Pržno = průměrná likvidita 2
- Hněvošice = průměrná likvidita 5,44
- Oldřišov = průměrná likvidita 7,46
- Třanovice = 1,48

Graf 29: Vývoj likvidity v letech 2010-2016

Zdroj: Vlastní zpracování

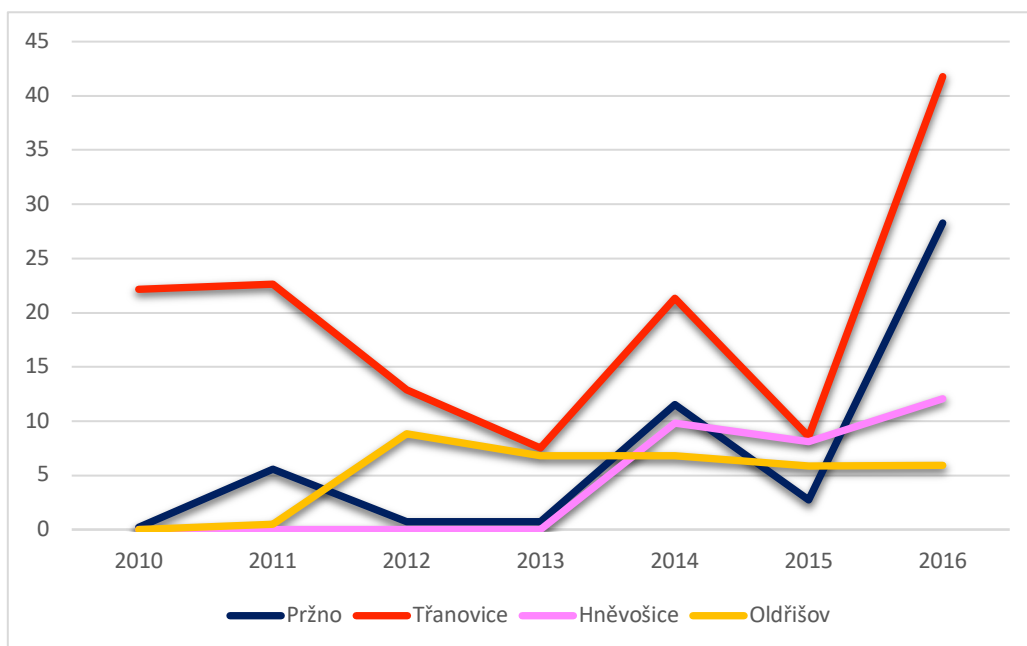
5.3 Srovnání ukazatele dluhové služby a zadluženosti

Ukazatel dluhové služby je klíčový při výpočtu celkové zadluženosti obce. Dluhová služba se odvíjí od výše přijatých úvěrů. Pokud se obce mezi sebou podle tohoto ukazatele porovnají, nejlépe je na tom obec Hněvošice, protože v prvních čtyřech letech byl tento ukazatel nulový a v dalších letech nenabýval příliš vysokých hodnot. O něco vyšší, avšak velmi příznivou hodnotou disponuje obec Oldřišov. Ukazatel dluhové služby této obce byl na velmi nízké úrovni v celém analyzovaném období, navíc od roku 2012 lze vidět stabilní vývoj. Další v pořadí je obec Pržno, která je v grafu 30 zakreslená modrou barvou. Dluhová služba této obce měla poněkud stabilní hodnoty, ale v posledním roce vzrostla na 28,3 %, což také zvýšilo celkovou průměrnou hodnotu tohoto ukazatele. Na posledním místě je obec Třanovice, která vykazovala nejvyšší hodnoty dluhové služby a v posledním roce dokonce překročila povolenou hranici. Po vyhodnocení ukazatele dluhové služby je pořadí obcí následující:

- Hněvošice
- Oldřišov
- Pržno
- Třanovice

Pokud by se hodnotila výše dluhu, která byla ke konci roku 2016 vykazována, pořadí by se změnilo: Pržno, Oldřišov, Hněvošice, Třanovice.

Graf 30: Ukazatel dluhové služby v letech 2010-2016

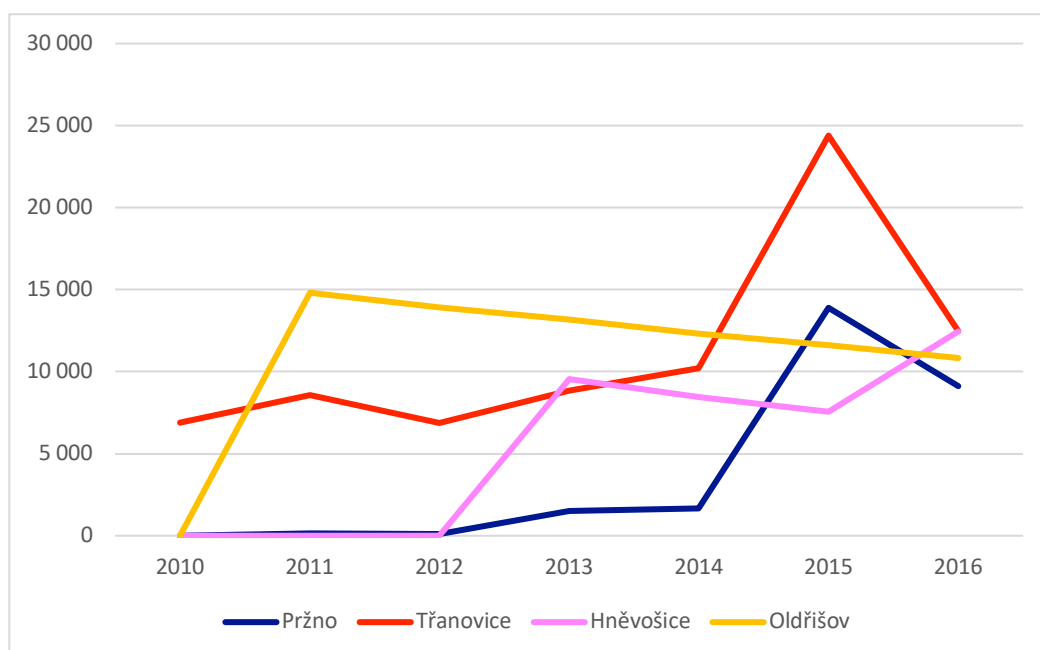

Zdroj: Vlastní zpracování

Pořadí podle celkové průměrné zadluženosti na obyvatele je následující:

- Pržno = dluh 3 771 Kč
- Hněvošice = dluh 5 428 Kč
- Oldřišov = dluh 10 954 Kč
- Třanovice = dluh 11 184 Kč

Graf 31: Zadluženost na obyvatele v letech 2010-2016

Zdroj: Vlastní zpracování

5.4 Výsledky analýzy a vlastní návrhy

Výše v textu byly vybrány čtyři ukazatelé, prostřednictvím kterých byla provedena komparace obcí. Nejdříve byly obce porovnané podle salda rozpočtu připadajícího na jednoho obyvatele. Dále proběhlo srovnání podle likvidity, dluhové služby a zadluženosti. Následující tabulka 13 je poslední tabulkou této práce a shrnuje bodové hodnocení porovnaných obcí a pořadí jejich umístění. Podle jednotlivých ukazatelů, které byly hodnocené (likvidita, zadluženost atd.) byla obcím přiřazena bodová stupnice (0 až 3 body). Obec, která se umístila na první místě dostala 3 body, druhé místo 2 body, třetí místo 1 bod a poslední místo žádný bod. Výsledné body se sečetly a obce se podle bodů seřadily. Na prvním místě se v celé analýze s celkovým počtem 10 bodů umístila obec Pržno z Frýdeckého okresu. Pržno mělo v porovnání s ostatními obcemi nejlepší výsledné saldo hospodaření, likviditu i nejnižší zadluženost. Na druhém místě se umístila obec Hněvošice, která naopak vyhrála ve srovnání ukazatele dluhové služby. O bod horší byla v analýze obec Oldřišov, která se umístila na třetím místě. Nejhorší obcí celého analyzovaného vzorku byla obec Třanovice, která obdržela pouze jeden bod.

Tabulka 13: Výsledky komparace

Obec	Body	Celkové pořadí
Pržno	10	1
Hněvošice	7	2
Oldřišov	6	3
Třanovice	1	4

Zdroj: Vlastní zpracování

Při komparaci vždy záleží na výběru ukazatele, který je porovnáván. V prvním případě se jednalo o porovnání z hlediska salda rozpočtu na obyvatele. Výsledné saldo je počítané z celkových příjmů a výdajů obce a nemusí zachytit všechny skutečnosti. Jestliže obec vykazuje záporné hospodaření nemusí to nutně znamenat rostoucí zadluženost. Daný deficit může uhradit z finančních prostředků, které má k dispozici z minulých let. Z daného důvodu nemusí být srovnání podle salda objektivní. Do celkových příjmů se započítávají dotace, daňové, nedaňové a kapitálové příjmy. Obec může každým rokem dostávat vysoké dotace, avšak daňové příjmy mít na velmi nízké úrovni. Vysoká dotace se sice promítne v celkových příjmech a tím se zlepší výsledné saldo, ovšem v budoucnu při poklesu či omezení dotací to může mít velmi negativní vliv na finanční zdraví obce. Pokud by probíhala komparace dle struktury daňových příjmů, na prvním místě by se umístila obec Hněvošice. Daňové příjmy Hněvošic činí 78 % na celkových příjmech a dotace tvoří pouze 17 %. Na druhém místě by se umístila obec Pržno (vítěz z tabulky 13), kde celkové daňové příjmy tvoří 67 % a dotace pouze 26 %. Z dané skutečnosti tedy vždy záleží, jaký ukazatel se hodnotí a co je primárním kritériem hodnocení. Z analytické části je jasné, že nejlepší výsledky má obec Pržno a Hněvošice. Obec Pržno je navíc nejmenší obcí z analyzovaného vzorku (294 ha), proto byla obec vybrána jako vítěz, a tedy nejlépe hospodařící.

Obec Oldřišov i Hněvošice jsou svou strukturou i umístěním velmi blízké. Obec Oldřišov by se mohla inspirovat u vedlejší obce Hněvošice, jelikož tato obec dle analýzy hospodaří lépe a má lepší strukturu daňových příjmů. Tím, že obě obce leží ve velmi blízké vzdálenosti od polské hranice, tak by bylo vhodné do budoucna realizovat některé projekty, které by lokality více zatraktivnily. Zastupitelstvo obcí by se mohlo inspirovat v zahraničí či využít některé koncepty inteligentních měst (Smart City). Obce by mohly vybudovat placené parkoviště, jelikož disponují dostatečnou katastrální vybaveností a územím projíždí řada turistů (směr Polsko). Obec Oldřišov má zastavěnou plochu pouze 23,6 ha a téměř 88 % tvoří orná půda. Autorka práce by doporučila o zažádání změny územního plánu, aby se část orné půdy převedla na stavební pozemky. Tato změna sice může trvat delší dobu, ale atraktivními pozemky by přilákaly nové občany a příliv kapitálu. Obec by z prodeje pozemků zvýšila nedaňové příjmy, a navíc by jí každý rok plynul výnos z nemovitostní daně. Obce jsou z hlediska lokality a pracovních příležitosti dostupné větším městům, zejména Ostravě a Opavě. Obec Třanovice se potýká s daleko závažnějšími problémy, takže by bylo vhodné podrobnější porovnání s obcí Pržno, jelikož obě leží ve stejném okresu a mají k sobě blízko. Pržno daleko lépe dokáže hospodařit a redukovat předlužení a má i lepší daňovou strukturu.

Po provedení analýzy a hlubším nastudováním problematiky zadluženosti, se autorka práce domnívá, že současný způsob regulace zadluženosti v ČR není dostačující. Stále existují obce, které se svou zadlužeností silně bojují a nemohou se z předlužení dostat. Současná legislativa pouze upravuje opatření, pomocí kterých se snaží zadluženosti předcházet, a nikoli ji řešit. MF sice každým rokem vypočítává ukazatele dluhové služby, avšak se nejedná o přímý nástroj regulace, ale spíše jde o sledování a komentování daného stavu. Pokud obce ve stanovém roce překročí ukazatele dluhové služby o 30 %, nemusí jí být poskytnuta dotace či půjčka. Daná skutečnost však neznamená, že by obec nemohla prostředky získat. MF sice zrealizovalo projekt Monitoringu hospodaření, kde jsou finanční výsledky obcí i krajů veřejně přístupné, avšak daná aplikace nepodporuje podrobné nahlížení do hospodaření obcí. Všechny analyzované obce měly problém se schodkovým saldem rozpočtu. Daný schodek musí obce vyrovnávat prostřednictvím nového úvěru či finanční výpomoci nebo ze zůstatku na svém běžném účtu. V daném případě by se ČR mohla inspirovat v zahraničí například ve Velké Británii, kde existuje speciální orgán, který poskytuje úvěry a analyzuje finanční situace obcí. V ČR není zřízená žádná taková instituce, která by obcím pomohla s celkovou zadlužeností či monitorováním dluhu a řešením. Daný orgán by mohl českým obcím pomoci s finanční situací a zhodnotit finanční zdraví komplexně. Autorka práce se domnívá, že současná legislativa v otázce poskytování úvěrů není rovněž dostačující. Možnost přijímání úvěru by mohla být omezena úvěrovým stropem či účelovostí prostředků a následným souhlasem Ministerstva financí či jiného orgánu.

Závěr

Problematika hospodaření územních samospráv, je dána zákonem o obcích a zákonem o rozpočtových pravidlech. Cílem diplomové práce bylo provést analýzu zadluženosti obcí v Moravskoslezském kraji, které bylo nutné mezi sebou porovnat. Hlavní cíl práce byl rozdělen na několik dílčích cílů. Nutnosti dílčích cílů, bylo jejich definování, které vedlo ke splnění stanoveného hlavního cíle.

Pro splnění výše uvedených cílů, byla práce rozdělena do pěti kapitol. První dvě kapitoly jsou tvořeny teorií, která je hlavním podkladem pro analytickou část. Teoretická část se zaměřuje na nejdůležitější poznatky související s obcemi, hospodařením a zadlužeností. Teorie je dále doplněna o vývoj zadluženosti územních samospráv v ČR, právními předpisy v ČR a způsoby regulace u nás i v některých zemích Evropy.

V druhé části byly zjištěné teoretické poznatky aplikované na reálných příkladech vybraných obcí. Před samotným výběrem vzorků, byl ve třetí kapitole popsán Moravskoslezský kraj z hlediska administrativního členění okresů, počtu obcí, zadluženosti a vývoje dluhu všech krajů.

Čtvrtá kapitola je svou datovou náročností nejsložitější kapitolou celé práce. V této kapitole byla uplatněna znalost třídění dat podle stanovených kritérií, které byly rozdělené na primární a sekundární. Původní datový vzorek 300 obcí, bylo nutné zredukovat a vybrat pouze čtyři obce, které splňovaly stanovená kritéria. Pro přehlednost byl nejdříve datový vzorek rozdělen podle počtu obyvatel do velikostních intervalů. Následně byly stanovené primární kritéria, kde největší roli hrála struktura obyvatelstva (počet obyvatel a dětí v obci). Primární kritéria zredukovaly datový soubor na třetinu, takže bylo nutno doplnit sekundární kritéria pro další redukci. Při výběru hrála největší roli zadluženost, kterou měly obce ke konci roku 2016. Po uskutečnění výběru byla každá obec představena z hlediska lokality, občanské vybavenosti a katastrálního území. Poté následoval finanční rozbor, kde byla rozebrána struktura příjmů a výdajů, a mimo jiné vypočítání informativních a monitorujících ukazatelů. Pro naplnění stanoveného cíle, bylo nutné provést několik analýz za stejnou časovou periodu. Pro větší přehlednost, došlo k vytvoření několika grafů daných obcí (koláčové, sloupcové či spojnicové), které přehledně zachycují analyzovanou periodu (2010-2016) a vybrané ukazatele.

Poslední kapitola vycházela ze čtvrté kapitoly, kde klíčovou roli hrálo spojení veškerých analýz a postřehů z předchozích kapitol. Z důvodu srovnatelnosti, byly dané výpočty promítnuty na jednoho obyvatele. V závěru kapitoly je celkový výstup, hodnocení a doporučení.

Z analýzy vyplynulo, že Moravskoslezský kraj nepatří mezi nejzadluženější kraje, jak se někteří mylně domnívají. V celkovém srovnání všech krajů v ČR, se Moravskoslezský kraj umístil na 6.místě. Jestliže dojde k přepočítání dluhu na jednoho obyvatele, pak dojde

k umístění Moravskoslezského kraje na 8. místo. Nejvíce obcí v kraji má obyvatelstvo do 5 000 občanů a nejpočetnější okresy (z hlediska počtu obcí) jsou Frýdek Místek a Opava. Daná skutečnost měla váhu při výběru vzorku. Z analýzy rovněž vyplynulo, že nejčastěji využívaným prostředkem pro pokrytí deficitního hospodaření, je přijetí nového úvěru, který není ze strany státu nijak regulován. Zadluženost se vypočítala podle ukazatele dluhové služby, kde největšímu problému čelila obec Třanovice. Třanovice dopadla ve výsledné komparaci ze všech obcí nejhůře. Analýzou došlo k odhalení, že se všechny obce potýkají s problémem zadluženosti, kde dluh ke konci roku 2016 činil několik tisíc korun na občana. Všechny analyzované obce měly problém s výsledným saldem hospodaření, kde se schodek v některých letech dostával do obrovských záporných hodnot. Při závěrečném hodnocení se nejlepším hospodářem stála obec Pržno a Hněvošice, i když jsou obě rovněž zadlužené.

Autorka práce dospěla ke zjištění, že v ČR chybí orgán, který by se dané problematice věnoval. Některé obce netuší, jakým způsobem a co nejefektivněji řešit deficitní hospodaření, a naopak svou zadluženost dále zvyšují, anebo chyby v hospodaření opakují. Orgán by mohl obcím pomáhat s finanční problematikou a dále ukázat reálné řešení obcí, které se nacházely v podobných problémech. Srovnání obcí podle několika ukazatelů ještě nemusí odhalit závažný problém. Obec může mít deficitní saldo hospodaření, avšak nemusí být nutně zadlužená. Naopak může mít vysokou zadluženost, ale z hlediska hospodaření salda rozpočtu si vede dobře (dluhy mohou pocházet z minulých let). Při komparaci zadluženosti je obtížné najít pouze jeden ukazatel, který by měl tak obrovskou vypovídací schopnost, že by komplexně zhodnotil hospodaření obce a odhalil tak závažné problémy.

Na základě výše uvedeného se autorka domnívá, že stanovený cíl diplomové práce byl splněn. Analyzovala vybrané obce z několika hledisek a následně provedla komparaci zadluženosti obcí a dalších významných ukazatelů. Při porovnání se zaměřila na chyby a navrhla vhodná řešení, na které přišla v průběhu zpracování tohoto tématu.

Seznam použité literatury

- [1] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. Praha: Grada, 2007. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-2097-5.
- [2] Ústava České republiky. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online] 16.12.1992. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>.
- [3] HRABALOVÁ, Simona. *Teorie a praxe rozvoje měst a obcí*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2004. ISBN 80-210-3356-8.
- [4] Informace o vojenských újezdech. *Ministerstvo obrany, Armáda České republiky* [Online] 2.5.2018. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=215>.
- [5] BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4.
- [6] ČÍSAŘOVÁ, Eliška a Jan PAVEL. *Průvodce komunálními rozpočty, aneb, Jak může informovaný občan střežit obecní pokladnu*. Praha: Transparency International-Česká republika, c2008. ISBN 978-80-87123-06-5.
- [7] PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-086-4.
- [8] Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
- [9] SLÁMA, David. Rozpočtové určení daní rok po změně. *Deník veřejné správy*. [Online] 19. 5. 2014. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6649113>.
- [10] Schéma rozpočtového určení daní od 1.1.2017. *Finanční správa*. [online]. Dostupné z: http://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-kraje-a-obce/Schema_rozpocetoveho_urceni_dani_2017.pdf.
- [11] Zadluženost územních rozpočtů v roce 2016. *Ministerstvo financí České Republiky*. [Online] 14. 11 2017. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2016/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-201-30092> .
- [12] KAMENÍČKOVÁ, VĚRA. Rating obcí. *Deník veřejné správy* . [Online] 1. 4 2014. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6641648>.

- [13] Monitoring hospodaření obcí. *Ministerstvo financí České republiky*. [Online] 2. 12 2008. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocyt/monitoring-hospodareni-obci>.
- [14] Structure and operation of local and regional democracy Norway. *Council of Europe*. [Online] Dostupné z: <https://rm.coe.int/1680747fec>.
- [15] Structure and operation of local and regional democracy Germany. *Council of Europe*. [Online] Dostupné z: <https://rm.coe.int/1680747fba>.
- [16] Structure and operation of local and regional democracy United Kingdom. *Council of Europe*. [Online] Dostupné z: <https://rm.coe.int/1680747f25>.
- [17] Structure and operation of local and regional democracy Switzerland. *Council of Europe*. [Online] Dostupné z: <https://rm.coe.int/1680747fac>.
- [18] Structure and operation of local and regional democracy Denmark. *Council of Europe*. [Online] Dostupné z: <https://rm.coe.int/16807480c5>.
- [19] Council of Europe. *Structure and operation of local and regional democracy Portugal*. [Online] Dostupné z: <https://rm.coe.int/1680747f90>.
- [20] Charakteristika Moravskoslezského kraje. *Český statistický úřad*. [Online] Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje.
- [21] Moravskoslezský kraj hospodařil v roce 2016 s přebytkem. *Moravskoslezský kraj*. [Online] Dostupné z: https://www.msk.cz/cz/verejna_sprava/moravskoslezsky-kraj-hospodaril-v-roce-2016-s-prebytkem-90032/.
- [22] Okres Frýdek Místek. *Český statistický úřad*. [Online] Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/okres_frydek_mistek.
- [23] Okres Opava. *Český statistický úřad*. [Online] Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/okres_opava.
- [24] *Obec Pržno*. [Online] Dostupné z: <http://www.przno.cz/>.
- [25] Systém pro řízení a sledování MAS-místních akčních skupin a jejich projektů. *Lags*. [Online] Dostupné z: <http://www.lags.cz>.
- [26] *Živé firmy*. [Online] Dostupné z: <https://www.zivefirmy.cz>.

- [27] *Obec Třanovice*. [Online] Dostupné z: <https://www.tranovice.cz/hlavni-strana%5b51%5d-%5bcz%5d-o-obci>.
- [28] *Obec Hnevošice*. [Online] Dostupné z: <http://www.hnevosice.cz/>.
- [29] *Obec Oldřišov*. [Online] Dostupné z: <http://www.oldrisov.cz/>.
- [30] Hospodaření územních rozpočtů je dobré - investice však závisí na dotacích. *Deník veřejné správy*. [Online] Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6738738&ht=da%F2ov%E9+p%F8%EDjmy>.
- [31] Finanční hospodaření obcí v roce 2016. *Deník veřejné správy*. [Online] 23. 5 2017. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6736151&ht=da%F2ov%E9+p%F8%EDjmy>.
- [32] Územně správní členění České republiky . *Ministerstvo vnitra České republiky* . [Online] Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/prehledy-zmen-v-uzemni-organizaci-v-nazvech-obci-a-jejich-casti.aspx?q=Y2hudW09MTE%3d>.
- [33] Administrativní členění Moravskoslezského kraje . *Český statistický úřad* . [Online] Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11288/17822929/33010017ma.png/d61f6446-db38-4d97-b2b4-db3fe887b115?version=1.1&t=1523002144472>.
- [34] Monitor státní pokladna. Ministerstvo financí ČR. [online]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz>
- [35] Zákon č. 347/1997 Sb., Ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České Republiky
- [36] Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní řízení)
- [37] Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla)
- [38] Vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě
- [39] Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)
- [40] Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

- [41] Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské řízení)**
- [42] Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí**
- [43] Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech**
- [44] Zákon č.320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole)**

Seznam obrázků

Obrázek 1: Krajské členění území v ČR	8
Obrázek 2: Rozdělení rozpočtového určení daní pro rok 2017	17
Obrázek 3: Administrativní členění Moravskoslezského kraje	33
Obrázek 4: Administrativní členění okresu Frýdek Místek	38
Obrázek 5: Administrativní členění okresu Opava	40

Seznam tabulek

Tabulka 1: Zadluženost územních rozpočtů ČR v letech 2006-2016 (v mld. Kč)	22
Tabulka 2: Zadluženost obcí v letech 2006-2016 (v mld. Kč)	22
Tabulka 3: Hustota zalidnění a počet obyvatel v jednotlivých krajích v roce 2017.....	34
Tabulka 4: Hospodaření krajů v roce 2016.....	35
Tabulka 5: Rozdělení obyvatelstva v obcích.....	37
Tabulka 6: Vybrané obce za okres Frýdek Místek	39
Tabulka 7: Vybrané obce za okres Opava	40
Tabulka 8: Vybraný vzorek čtyř obcí	41
Tabulka 9: Soustava informativních a monitorujících ukazatelů obce Pržno.....	47
Tabulka 10: Soustava informativních a monitorujících ukazatelů obce Třanovice	54
Tabulka 11: Soustava informativních a monitorujících ukazatelů obce Hněvošice	61
Tabulka 12: Soustava informativních a monitorujících ukazatelů obce Oldřišov	68
Tabulka 13: Výsledky komparace	75

Seznam zkratk

ÚSC	Územně samosprávný celek
ČR	Česká republika
RUD	Rozpočtové určení daní
DPH	Daň z přidané hodnoty
DPPO	Daň z příjmů právnických osob
DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
PNFV	Přijaté návratné finanční výpomoci
MF	Ministerstvo financí
SIMU	Soustava informativních a monitorujících ukazatelů

Seznam grafů

Graf 1: Zadluženost obcí a krajů v letech 2006-2016 (v mld. Kč)	22
Graf 2: Zadluženost a formy dluhu obcí v letech 2006-2016 (v mld. Kč)	23
Graf 3: Hospodaření Moravskoslezského kraje v období 2010-2016, v mil. Kč.....	36
Graf 4: Katastrální rozloha území Pržno	42
Graf 5: Celkové příjmy obce Pržno v letech 2010-2016.....	43
Graf 6: Procentuální rozdělení příjmů Pržna	43
Graf 7: Daňové příjmy obce Pržno	45
Graf 8: Celkové výdaje obce Pržno v letech 2010-2016	46
Graf 9: Vývoj salda rozpočtu obce Pržno v Kč.....	46
Graf 10: Katastrální rozloha Třanovic	50
Graf 11: Celkové příjmy obce Třanovice v letech 2010-2016	50
Graf 12: Procentuální rozdělení příjmů Třanovice.....	51
Graf 13: Daňové příjmy obce Třanovice	52
Graf 14: Celkové výdaje obce Třanovice v letech 2010-2016.....	53
Graf 15: Vývoj salda rozpočtu obce Třanovice v Kč.....	54
Graf 16: Katastrální rozloha Hněvošice	57
Graf 17: Celkové příjmy obce Hněvošice v letech 2010-2016.....	58
Graf 18: Procentuální rozdělení příjmů Hněvošice	58
Graf 19: Daňové příjmy obce Hněvošice.....	59
Graf 20: Celkové výdaje obce Hněvošice v letech 2010-2016.....	60
Graf 21: Vývoj salda rozpočtu obce Hněvošice v Kč.....	61
Graf 22: Katastrální rozloha Oldřišova.....	64
Graf 23: Celkové příjmy obce Oldřišova v letech 2010-2016.....	64
Graf 24: Procentuální rozdělení příjmů Oldřišova	65
Graf 25: Daňové příjmy obce Oldřišov	66
Graf 26: Celkové výdaje obce Oldřišov v letech 2010-2016	67
Graf 27: Vývoj salda rozpočtu obce Oldřišov v Kč	67
Graf 28: Vývoj salda na obyvatele v letech 2010-2016	71
Graf 29: Vývoj likvidity v letech 2010-2016.....	73
Graf 30: Ukazatel dluhové služby v letech 2010-2016.....	74
Graf 31: Zadluženost na obyvatele v letech 2010-2016	74

Evidence výpůjček

Prohlášení:

Dávám svolení k půjčování této diplomové práce. Uživatel potvrzuje svým podpisem, že bude tuto práci řádně citovat v seznamu použité literatury.

Jméno a příjmení: Bc. Nelly Macková

V Praze dne: 17. 05. 2018

Podpis:

Jméno	Oddělení/ Pracoviště	Datum	Podpis